

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Özden YILMAZ

**MÜZELERİN EĞİTİM FONKSİYONLARINA YÖNELİK MÜZE YÖNETİCİLERİNİN
TUTUM ve FİKİRLERİ**

Danışman
Doç. Dr. Günseli ORHON

Müzecilik Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2011

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Müzecilik Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ OLARAK kabul edilmiştir.

İmza

Başkan:

Üye (Danışman):

Üye:

Üye:

Üye:

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../....

İmza

.....

Müdür

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iv
TABLolar LİSTESİ	v
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
ÖNSÖZ.....	ix
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

MÜZE EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ.....	2
1.1. Müze Eğitimi Nedir?.....	2
1.2. Müzecilik ve Müze Eğitimi Nasıl Gelişmiştir?.....	7
1.2.1. Dünyada Müze Eğitiminin Gelişimi	8
1.2.2. Türkiye’de Müze Eğitiminin Gelişimi.....	12
1.2.3. Türkiye’de Koleksiyonlarına Göre Müze Türleri.....	15

II. BÖLÜM

MÜZELERİN EĞİTİM FONKSİYONLARI.....	18
2.1. Müzelerin Öğrencilerin Gelişim ve Öğrenme İhtiyaçlarını Karşılaması	18
2.2. Müzelerin Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerilerini Geliştirmesi	23

III. BÖLÜM

MÜZELERİN DİĞER BİLİMLERLE İLİŞKİSİ.....	28
3.1. Müzeler ve Sanat Eğitimi.....	28
3.2. Müzeler ve Sosyal Bilimler Eğitimi.....	29
3.3. Müzeler ve Fen Eğitimi.....	31

IV. BÖLÜM

MÜZELERİN MÜZE EĞİTİMİ HEDEFLERİ.....	34
4.1. Müzelerin Eğitim Birimlerini Oluşturması	36
4.2. Müzelerin Eğitim Programlarını ve Yöntemlerini Belirlemesi.....	37

4.3. Müzelerin Okullarla İşbirliği	41
4.4 . Türkiye’de Müze Eğitim Birimleri Bulunan Müzelerden Örnekler	43
4.4.1. İstanbul Arkeoloji Müzeleri (İstanbul)	43
4.4.2. MTA Tabiat Tarihi Müzesi (Ankara)	44
4.4.3. Rahmi M. Koç Müzesi (İstanbul)	45
4.4.4. Sabancı Müzesi (İstanbul)	45
4.4.5. Doğançay Müzesi (İstanbul)	45
4.4.6. Sunay Akın Oyuncak Müzesi (İstanbul).....	46
4.4.7. Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ankara)	46
4.4.8. İstanbul Modern Müzesi (İstanbul)	47
4.4.9. Çocuk Dostu Müze Projesi (Kültür ve Turizm Bakanlığı).....	47

V. BÖLÜM

MÜZELERİN EĞİTİM FONKSİYONLARINA YÖNELİK MÜZE YÖNETİCİLERİNİN TUTUM VE FİKİRLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMA.....	48
5.1. Araştırmanın Amacı	48
5.2. Araştırma Yöntemi.....	48
5.2.1. Araştırma Modeli.....	48
5.2.2. Evren Örnekleme.....	48
5.2.3. Veri Toplama Aracı	49
5.2.4. Veriler ve Toplanması	49
5.2.5. Verilerin Analizi	51
5.3. Bulgular.....	52
5.3.1. Müze Müdürlerinin Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular.....	52
5.3.2. Müzelerin Eğitim Fonksiyonlarına Yönelik Bulgular	56
5.3.3. Faktör Analizi	65
5.3.4. Ankette Yer Alan Yöneticilerin Demografik Özelliklerinin Müzecilikte Eğitim Ölçeği Bakımından İrdelenmesi	67

SONUÇ VE ÖNERİLER	80
KAYNAKÇA	84
EKLER	88
EK-1 ANKET	88
EK-2 İZİN BELGESİ	89
ÖZGEÇMİŞ.....	90

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Müzelerin işlevleri.....	2
Şekil 2.1. Bazı öğretim yöntemlerinin hatırd tutma üzerindeki etkileri	23
Şekil 4.1. Müzelerin eğitim politikası	35
Şekil 4.2. Müzelerin eğitim yöntemleri	37
Şekil 5.1. Müze yöneticilerinin cinsiyeti	52
Şekil 5.2. Müze yöneticilerinin yaşı	53
Şekil 5.3. Müze yöneticilerinin mezun olduğu okul.....	53
Şekil 5.4. Kaç yıldır müze yöneticiliği yapıyor olması.....	54
Şekil 5.5. Görev yapılan müzede eğitim için ayrılan mekan (atölye, oda vs.) olması	55
Şekil 5.6. Müzenin tipi	55
Şekil 5.7. Müzeler okullar gibi eğitim öğretim kurumlarıdır	56
Şekil 5.8. Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir	57
Şekil 5.9. Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır	58
Şekil 5.10. Müzeler okullarla işbirliği yapmalıdır.....	58
Şekil 5.11. Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır.....	59
Şekil 5.12. Müzelerde, eğitim amaçlı mekanlar altyapı, materyal vs. konularında yeterlidir..	60
Şekil 5.13. Müze ziyaretleri sırasında öğrencilere rehberlik eden eğitim uzmanları olmalıdır	61
Şekil 5.14. Müze eğitimi konusunda müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılmaktadır	61
Şekil 5.15. Müze ziyaretleri için okullardan gelen talepler yeterlidir	62
Şekil 5.16. Müzeler ziyaretler için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgiyi çekebilmektedir	63
Şekil 5.17. Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum	64
Şekil 5.18. Ülkemizde müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde yeniliklere ve reformlara ihtiyaç vardır	64

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 5.1. Anket uygulanan müzeler ve bulunduğu iller	49
Tablo 5.1. Anket uygulanan müzeler ve bulunduğu iller (devamı).....	50
Tablo 5.2. Müze müdürlerinin cinsiyet dağılımı ve yüzdeleri	52
Tablo 5.3. Müze yöneticilerinin yaş dağılımını yüzdeleri.....	52
Tablo 5.4. Müze yöneticilerinin mezun olduğu okul dağılımının yüzdeleri	53
Tablo 5.5. Müze yöneticilerinin kaç yıldır görev yaptığının yüzde dağılımları.....	54
Tablo 5.6. Görev yapılan müzede eğitim için ayrılan mekan (atölye, oda vs.) olmasının yüzde dağılımı.....	54
Tablo 5.7. Müze tipinin yüzde dağılımı	55
Tablo 5.8. “Müzelerin okullar gibi eğitim öğretim kurumlarıdır” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı	56
Tablo 5.9. “Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı	57
Tablo 5.10. “Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı	57
Tablo 5.11. “Müzeler okullarla işbirliği yapmalıdır” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı	58
Tablo 5.12. “Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı.....	59
Tablo 5.13. “Müzelerde, eğitim amaçlı mekanlar altyapı, materyal vs. konularında yeterlidir” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı.....	60
Tablo 5.14. “Müze ziyaretleri sırasında öğrencilere rehberlik eden eğitim uzmanları olmalıdır” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı	60
Tablo 5.15. “Müze eğitimi konusunda müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılmaktadır” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı.....	61
Tablo 5.16. “Müze ziyaretleri için okullardan gelen talepler yeterlidir” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı	62

Tablo 5.17. “Müzeler ziyaretler için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgiyi çekebilmektedir” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı	63
Tablo 5.18. “Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı	63
Tablo 5.19. Ülkemizde müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde yeniliklere ve reformlara ihtiyaç vardır sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı.....	64
Tablo 5.20. Özdeğer faktörlerinin belirlenmesi ve toplam varyans oranı açıklama miktarı	65
Tablo 5.21. MEÖ'nün faktör analizi sonucu ve ortaya çıkan varyans dağılımı	66
Tablo 5.22. Müze yöneticilerinin cinsiyetine göre dağılımı.....	67
Tablo 5.23. Müze yöneticilerinin cinsiyetine göre dağılımının t-testi analizi.....	67
Tablo 5.24. Müze yöneticilerinin cinsiyete göre Rank ortalamaları	68
Tablo 5.25. Müze yöneticilerinin yaşlara göre dağılımı.....	69
Tablo 5.26 Müze yöneticilerinin yaş gruplarına ait varyans analiz tablosu	69
Tablo 5.27. Müze yöneticilerinin yaş grupları Rank ortalamaları.....	70
Tablo 5.28. Müze yöneticilerinin tecrübelerine göre dağılımı	71
Tablo 5.29. Müze yöneticilerinin tecrübelerine göre t testi.....	72
Tablo 5.30. Müze yöneticileri tecrübelerinin Rank ortalamaları.....	73
Tablo 5.31. Müzelerin atölye durumuna ilişkin dağılımı	74
Tablo 5.32. Müzelerde atölye durumunun yönetici tutumuna etkisi.....	75
Tablo 5.33. Müzelerde atölye durumlarının Rank ortalamaları	76
Tablo 5.34. Müze tiplerine ilişkin dağılım	77
Tablo 5.35. Müzelerin tiplerinin yönetici tutumuna etkisi	77
Tablo 5.36. Müzelerin tiplerinin Rank ortalamaları	78

ÖZET

Müze yöneticilerinin müzelerin eğitim fonksiyonlarına yönelik tutum ve fikirleri konulu bu çalışmada, müze yöneticilerinin müze eğitimi konusundaki yaklaşımları araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı 101 adet müze müdürlüğü ve 141 adet özel müze oluşturmaktadır. Buna göre T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı 43 adet müze müdürlüğü ve 7 adet Özel müze müdürlüğüne araştırmacı tarafından geliştirilen Müzecilikte Eğitim Ölçeği (MEÖ) isimli anket uygulanmıştır

İki bölümden oluşan anketin birinci bölümünde müze yöneticilerinin demografik özellikleri İkinci bölümde ise müzelerin eğitim fonksiyonlarına yönelik önermeler sunulmuştur.

Araştırmada tarama modellerinden tekil ve ilişkisel tarama modelleri kullanılmıştır. Soruların yanıtlanma durumu yüzde ve frekans çözümlemesi ile irdelenmiştir.

Ankette yer alan yöneticilerin demografik özelliklerinin müzecilikte eğitim ölçeği bakımından incelendiğinde faktör analizi, t testi ve varyans analizi uygulanmıştır.

Yapılan faktör analizi sonucunda, ölçeğin dört faktörden oluştuğu gözlenmiştir. Bu faktörler aşağıda yer almaktadır:

Faktör 1: Müzelerin müfredata ek olarak kullanılması gerektiği,

Faktör 2: Müzelerin eğitim amaçlı kullanılması konusundaki yeterliliği,

Faktör 3: Müzelerin eğitim kurumu olması,

Faktör 4: Müzelerin eğitimde etkili kullanılması için bakanlık düzeyinde reform gerektiğidir.

Soruların tamamı değerlendirildiğinde t-testi ve varyans analiz sonuçları istatistik olarak önemli değildir. Tek tek sorular dikkate alınarak yapılan Mann Whitney U testi sonucunda belirli sorularda rank ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemlidir. Bunlar; cinsiyet özelliği, tecrübe özelliği, atölye durumu ve müze tipidir. Tek tek sorular dikkate alınarak yapılan Kruskal-Wallis test uygulandığında belirli sorularda yaş gruplarının rank ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemlidir.

SUMMARY

THE IDEAS AND ATTITUDES OF MUSEUM DIRECTORS TOWARD THE EDUCATIONAL FUNCTIONS OF MUSEUMS

In this study, the ideas and attitudes of museum directors toward the educational functions of museums were investigated.

The study population included directors of 101 governmental museums under the Directorate General of Cultural Assets and Museums of the T.C. Ministry of Culture and Tourism and 141 private museums. Education Scale Of Museology was developed by the researcher and was applied on 7 museum directors under the Directorate General of Cultural Assets and Museums in T.C. Ministry of Culture and Tourism and 43 private museum directors

In the first part of the scale, demographic variables about museum directors were contained, and their attitudes toward educational functions of museums were presented in the second part.

Screening models which are individual and relational were used in this study. Answering the questions with frequency analysis of the situation was discussed. Factor analysis and variance analysis was applied to investigate the relations between dependent and independent variables.

Four factors of the scale were obtained as a result of factor analysis. These factors are as follows:

Factor 1: Attitudes toward museums as integrated parts of the curriculum

Factor 2: Attitudes toward the competency in the use of museums for educational purposes

Factor 3: Attitudes toward museums as educational institutions

Factor 4: Attitudes toward the need for an educational reform for effective use of museums.

T-test and variance analysis on the all of the questions evaluated the results is not significantly. The Mann Whitney U and Kruskal-Wallis test results demonstrated that, gender of the directors predicted for their attitudes, significantly. A significant difference between the some attitudes of the directors in public and private museums was also observed. The presence of workshops or ateliers, also predicted for positive attitudes, significantly.

ÖNSÖZ

Bilim ve teknoloji çağında, iletişim ve reklam kültürü arasında, insanların kültür kavramını doğru yorumlama ve içselleştirme konusundaki hassasiyetlerinde müzeler ve müze eğitimi çok önemlidir. Müzeler değişen toplumun değişen eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir eğitim ortamı konumundadır.

Müzelerin eğitime dâhil edilmesi tarihte değişen eğitim akımlarıyla olmuştur. Günümüzde eğitim akımlarının değişmesi ile ortaya çıkan çoklu zekâ (yaratıcı zekâ, sanat zekâsı, duygusal zekâ, doğa zekâsı, müzik zekası, vb.), yaşayarak öğrenme gibi eğitim kavramları için de ideal eğitim ortamlarıdır.

Müzeler de bu değişimin içinde bu ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte olmalıdır. Müzeler, teknolojik gelişmeler ve eğitimsel gelişmelere paralel olarak yeni anlatım yöntemlerini denemelidir. Bu amaçla çalışmada müzelerin eğitim konusundaki duyarlılıklarını ve farkındalıklarını arttırmaları amaçlanmıştır.

Bu çalışma altı bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde müze eğitiminin tarihsel gelişimine, ikinci bölümde müzelerin eğitim fonksiyonlarına, üçüncü bölümde müze eğitiminin diğer bilimlerle ilişkisine, dördüncü bölümde müzelerin eğitim hedeflerine yer verilmiştir. Beşinci bölümde müzelerin eğitim fonksiyonlarına yönelik müze yöneticilerinin tutum ve fikirleri konulu araştırmanın bulgularına son bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Engin bilgi ve deneyimleri ile bizleri her zaman aydınlatan ve yetiştiren hocalarım Doç. Dr. Günseli ORHON'a ve Müzecilik Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Nevzat ÇEVİK hocama teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmanın her aşamasında bana güç ve destek veren sevgili eşim Yrd. Doç. Dr. Deniz YILMAZ'a teşekkür ederim.

GİRİŞ

Müze kavramının kültür ve uygarlık kavramı ile çok yakından ilişkisi vardır. Müzeler bizim kültürümüzü yaşatan kurumlardır. E.B. Tylor'a göre "kültür, ya da uygarlık, insanın bir toplumun üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, gelenek ve göreneklerle her türlü beceri ve alışkanlıklarını içeren karmaşık bir bütündür" diye tanımlamaktadır (Turan, 2002, s.16).

Atatürk'ün kültür tanımına göre de "kültür okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, uyarı almak, düşünmek, zekâyı eğitmektir". Toplumun/ulusun ortak kültür değerlerine sahip olabilmesi, onları koruması ve geliştirmesi ve gelecek kuşaklara aktarabilmesi için öncelikle bireylerin o değerlerin bilincine varması gerekmektedir (Turan, 2002, s.32).

Kültürel değerlerimizin bilincine varmak için onları öncelikle fark etmeliyiz. Farkındalığımızı arttırmamız konusunda müzelerin önemli rolü bulunmaktadır. Öncelikle çocuklar ve gençler müzelere giderek kültürel değerlerin bilincine varmalıdır. Kültürünü tanıyan insan farklı kültürlerle de saygı gösterir. Böylece hoşgörüsü artar ve bu da dünya barışına katkı sağlar.

Müzeler geçmişimiz, çocuklar ise geleceğimizdir. Biz yetişkinlerin bu ilişkideki rolü de geride bıraktığımız, yaşadığımız kültürel değerleri, geleceğimizi biçimlendirmek çocuklarımıza aktarmak için köprü olmaktır. Geleceğimizi geçmişimizle buluşturmak, geçmişimizin değerlerini süzgeçten geçirerek geleceğe taşımak için çocuklarımızın düşüncelerinde kıvılcımlar çaktırmaktır. Gerisini zaten onlar getirecektir (Abacı, 2005, s.9).

Müze eğitimi konusunda bilinçlenmeli ve gereken önem gösterilmelidir. Çağdaş toplum olmak ve bilimsel eğitim yapmanın gereklerinden biri olan müze eğitimi konusunda bilinçlenmeli ve müzeler ve okulların işbirliğini arttırmaları sağlanmalıdır.

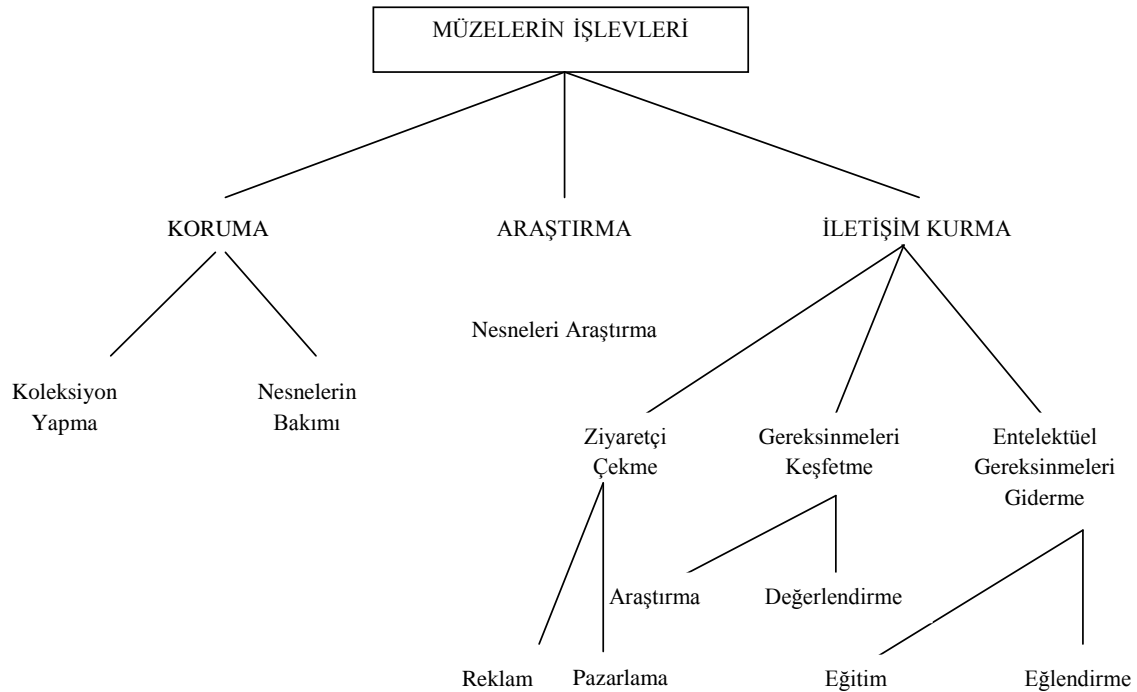
Bu bağlamda müzelerin işlevlerinden olan iletişim ve eğitime gereken önem verilmeli ve yapılan araştırmanın sonuç ve önerileri ışığında gerekli iyileştirmeler yapılmalıdır.

I. BÖLÜM

MÜZE EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ

1.1. Müze Eğitimi Nedir?

Uluslar arası Müzeler Komitesi 'ne göre (ICOM) müze, kültürel değer taşıyan unsurlardan oluşan bir bütünü türlü biçimlerde korumak, incelemek, değerlendirmek ve özellikle halkın beğenisinin yükselmesi ve eğitimi için sergilemek amacıyla toplum yararına, sürekli yönetilen kurum diye tanımlamaktadır (Atagök, 1999, s.131). Bu tanıma göre, müzelerin müze koleksiyonlarını toplama, koruma, araştırma, sergileme fonksiyonlarının yanında iletişim kurma ve eğitim fonksiyonları da vardır. Müzede iletişimin ne anlama geldiği sorusunu şöyle yanıtlamaktadır: Müzenin temel bir işlevi olarak iletişim; ziyaretçileri müzeye çeken (reklam pazarlama), onların gereksinmelerini keşfeden (araştırma ve değerlendirme) ve entelektüel gereksinmelerini gideren (eğitim ve eğlenme) etkinlikleri içerir (Hooper ve Greenhill, 1996, s.140).

Şekil 1.1. Müzelerin işlevleri

Müzelerde ve galerilerde eğitim yapmak, müzenin koleksiyonları ile müze ziyaretçisinin gereksinimleri ve ilgileri arasında ilişki kurmaktır. Her grubun, her bireyin gereksinimleri ve ilgileri farklıdır (Hooper - Greenhill, 1999, s.22). Farklı yaş gruplarına (çocuk, genç, yetişkin, yaşlı) hitap etmesi sebebiyle müze eğitimi, özel bir eğitim gerektiren uzmanlık alanıdır. Bu bilgiler doğrultusunda Müzeler tüm gruplara ulaşmayı hedefleyen eğitim hizmetlerini halk eğitimine, öğretmenlere ve öğrencilere, üniversite öğrencilerine, ailelere, rehberli turlara, araştırmacılara, engellilere yönelik eğitim programlarını ve eğitim hedeflerini belirlemeli ve bunun için bir eğitim birimini uzman kadrosuyla oluşturmalıdır

Müze, bireyin ve toplumun gelişiminde rol oynayan yaygın eğitim kurumu konumundadır (Yavuzoğlu-Atasoy,1999, s.147). Geçmişte eğitimciler de müzelerde eğitimi “okullaşma” olarak görüyorlardı. Kavramın anlamını genişletip eğitimi formal kurumlarda formal bir işlev olarak görmekten vazgeçtikçe müzelerdeki eğitim de daha geniş bir anlam kazandı. Bugün müze eğitimi, okullar için rehberli turlar düzenleme anlamını çoktan aşmış, sergileri, atölye çalışmalarını, yayınları da içeren, sadece öğrencileri değil, aileleri, yetişkinleri de içine alan çok daha geniş bir etkinlikler bütünü olarak anlaşılmaktadır (Onur, 2002, s. 9). Müze eğitimi müzelerin dünyasıyla eğitim dünyasını içine alır (Hooper -Greenhill, 1999, s. 20). Eğitim ortamı eğitsel etkinliklerin meydana geldiği, öğretme öğrenme süreçlerindeki iletişim ve etkileşimin olduğu, personel, araç gereç, tesis, organizasyon gibi oluşturduğu çevredir. Eğitim bilimciler göre öğrenme fiziksel, sosyal ve psikolojik yönlerden uygun ve hoş bir çevrede oluşabilir” (Alkan, 1979, s.147). Bu yönüyle müzeler eğitim için hoş, öğretici nesnelere ideal eğitim ortamlarıdır.

Yaşam boyu eğitim sürecinde çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları olarak müzelerin, yaşantılara dayalı etkin kullanımını içeren müze eğitimi, tarih ve kültürel zenginlikleriyle Türkiye için yeni ve ihtiyaç duyulan bir alandır. Müze eğitimi, amacı ve konuları, sergileri, objeleri, ortamı, çevresi, insanı merkez alan ve disiplinler arası yönleriyle müzenin, temel eğitim kuramları ve ilkeleri ışığında aktif bir öğrenme ve gelişme alanı olarak kullanılmasını içermektedir. Müze eğitimi belli öğrenme ilkelerine dayanmaktadır. Bunlar

Öğrenme aktif bir süreçtir.

- İnsanlar görürken öğrenir.
- Anlamlı öğrenme bilişsel bir süreci gerektirir.
- Öğrenme dili kullanmayı gerektirir.

- Öğrenme sosyal bir faaliyettir.
- Öğrenme ortamla bağlantılıdır.
- Öğrenmek için bilgiye ve zamana ihtiyaç vardır.

Güdülenme öğrenmenin temel ögesidir (Paykoç ve Baykal, 2000, s.102, 113).

Öğrenme için gerekli unsurları müzeler barındırmaktadır. Müzeler bu amaçla öğrenme mekânları olarak okullar tarafından kullanılabilir.

Müze ziyaretleri aracılığıyla eski uygarlıklarda yaratılan eserler ve yaşam biçimleri ile ilişki kurma, sorgulama, yorumlama, oyun veya canlandırmayla o anı yaşama, sınıfa göre daha aktif bir eğitim ortamı oluşturmaktadır. Okul ortamında yapılan etkinliklerin devamı olarak, müzede yapılan etkinlikler tarih bilincinin, estetik beğenin oluşmasına ve düşünmeyi öğrenmeye yardımcı olmaktadır (Kuruoğlu-Maccario, 2002, s. 276).

Müzelerde sanatsal mirası öğretme ve sanatsal değerlendirme yapabilmek için etkin yöntem ve tekniklerin galeri oyunları, doğaçlama, keşif ve eser karşısında tartışma gibi aktif etkinlikler olduğu kabul edilmektedir (Zeller, 1985, s. 8).

Avrupa ve Amerika müzeleri, müze görevlerinin yanı sıra eğitimi ciddi olarak üstlenmişlerdir. Buradaki müzelerin çoğunda özel dersaneler ve atölyeler bulunmaktadır. Bu atölyelerde anaokulu çocuklarına gerçeğe yakın arkeolojik objeler verilmekte, onlardan kil veya hamurla kendilerine verilen objelerin aynısını yapmaları istenmektedir. Böylece öğretmenin kontrolü altındaki anaokulu öğrencileri arkeoloji ve sanat tarihî ile küçük yaşlarda tanışmaktadır. Orta öğretimde tarih dersleri çoğunlukla müzelerde yapılmaktadır. Buradaki müzelerin bir başka eğitici yönü de, geçmiş yaşantıların açıklayıcı bir şekilde gözler önüne serilmesidir. Bonn'daki bir müzede bütün dünya müzelerinde yer alan arkaik, klâsik ve Helenistik dönem heykellerinin kopyaları bulunmaktadır. Bu da yüksek öğrenim öğrencileri için oldukça önemlidir (Yücel, 1999, s. 90).

Dünyanın her tarafında bulunan müzelerin, bağlı oldukları topluluklara hizmet edebilme yolunda verdikleri emeklerden biri, okulların çeşitli sınıflarına ait ders programlarının daha canlı bir şekilde uygulanabilmesi için şehir içinde veya dışında eğitimle ilgili kimselerle iş birliği yaparak özel programlar hazırlama sahasındaki çalışmalarıdır (Rose, 1958, s. 8).

Müzedeki yaşantı; ilgiler yoluyla etkileşim, gözlem yapma, düşünce ve duyguları ifade etme, hayal gücünü kullanma, kendi yaşamına bağlama, bilgilenme, müzenin mesajını görme

ve anlamlandırma, objeleri okuma, kültürel değerleri ve yaşamı paylaşma, gerçeği arama, uygulamalar yapma ve değerlendirme gibi özellikleri kapsamaktadır. Müze eğitimi özellikle zaman ve mekân içinde kendini ve insanları anlama, kültürel mirası devam ettirme, geçmişi, bugünü ve geleceği anlamlı biçimde ilişkilendirme, kültürel varlıkları, eski eserleri anlama, koruma ve yaşatma, kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü ve hoşgörülü bir yaklaşımla tanıma ve anlama, müzeyi bir yaşam biçimi hâline getirme ve müzelere, yaşayan kurum niteliğini kazandırma gibi hedeflere hizmet etmektedir (Paykoç ve Baykal, 2000, s.102, 113).

Çağdaş toplumdaki teknolojik gelişmeler toplumda büyük değişimler meydana getirmektedir. İnsanların yalnızlığı artmakta, değerleri değişmekte ve geleneksel kültür ile oluşum hâlindeki kültür arasındaki bağ kopmaktadır. Bir toplumun gelişimini gösteren kanıtları toplayan bir eğitim kurumu olan müzelerde nesnelere, toplumların harcadığı emeklerin bugüne kadar aralıksız nasıl geldiğini anlamamıza, günlük hayatımız ve sanatlarımızla diğer toplumların tarihleri arasında ilgi kurmamıza yardım eder. Bugünün müzeleri tarihî birer depo olmaktan çıkmıştır. Artık akli etkileyen bir işleve sahiptirler (Atasoy, 1978, s. 20). Müze sadece bir bina ve koleksiyon değildir, müze toplar, fakat bir depo değildir, müze korur fakat bir dondurucu unsur değildir. Müze belgeleri toplayıp, sınıflar, fakat bir kütüphane ya da arşiv değildir, müze eğitir fakat bir okul değildir. Günümüz müzeleri üstlendikleri görevleri nedeniyle, birer araştırma merkezi, birer açık üniversite herhangi bir ailenin tüm fertlerinin eğlenerek öğrenebileceği, öğrenmenin bir zevk olabileceği birer eğitim ve kültür kurumlarıdır (Atagök,1999, s. 131).

Bugün ister sanat, ister bilim müzeleri olsun, müzeler birer eğitim kurumu olarak kabul edilmişlerdir (Atagök, 1999, s. 137). Müzelerde uygulanacak eğitim atölyeleri ve aktiviteleri ile öğrencilerin bilimsel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, küresel bakış açısını kazanma, kişiler arası iletişim becerilerini geliştirme, ulusal değerlerin benimsenmesi, kültürel kimlik kazanma, problem çözme becerilerini geliştirme, ekip çalışmasını öğrenme, bilişim teknolojilerinden yararlanma becerilerini geliştirmeleri sağlanacaktır.

Müzeler eğitim işlevini, belirli programlar hazırlayarak ya da okulların hazırladığı programlara yardımcı olarak doğrudan gerçekleştirmektedirler. Bunun için, hedef kitesine göre çocuklar, gençler, yetişkinler için ayrı ayrı programlar uygulamaktadırlar (Kuruoğlu - Maccario, 2002, s. 277).

Çocuklar için; çocuk müzelerinde ya da müzedeki çocuk bölümlerinde, ilgi çekici, nesnelere odaklı, eğlenceli, katılımcı, oyunlarla zenginleştirilmiş programlar oluşturularak çocuklara kendi ilgilendikleri, seçtikleri nesnelere çalışma fırsatı vermektedirler (Abacı, 1996, s. 42).

Müze eğitiminde öğrenmenin yaşam boyu sürdüğü ve formal eğitimle sınırlı olmadığı kabul edilmektedir. Belirli bir müfredatla, hatta belirli bir binanın sınırlarıyla sınırlı değildir. Her şeyden önce müze eğitimi geleneksel okul eğitiminden birçok açıdan farklıdır (Onur, 2002, s. 9).

Müze eğitiminin belirli özellikleri ve ilkeleri vardır. Örgün eğitimden farklıdır. Örgün eğitimi destekleyici özelliği vardır. Literatürde görüldüğü üzere, Müze eğitiminin temel ilkeleri şunlardır:

- Müze eğitimi sürekli, yaşam boyu bir eğitimidir,
- Her müzenin sunduğu eğitim kendine özgüdür,
- Müzenin koleksiyonları ile ziyaretçilerin gereksinimleri ve ilgileri arasında ilişki kurmak esastır,
- Koleksiyonları incelemek, eğitim için uygun nesnelere seçmek, bağlantılarını kurmak önkoşuldur,
- Koleksiyonlar ile hedef kitle arasında ilişki kurmak gerekir,
- Ziyaretçilerin çevreyle ve nesnelere etkin bir iletişim içinde olması sağlanmalıdır,
- Olguları/bilgileri iletmekten çok duylara, düş gücüne, yaratıcılığa yönelmek önemlidir,
- Müzedeki öğrenme, nesnelere öğrenmedir, duyları temel alır, yaşantıya dayanır,
- Müze eğitimi zorunlu değil, gönüllüdür,
- Müzedeki öğrenmenin hoş gitmesi, haz vermesi beklenir,
- Müzedeki öğrenme, somuttan soyuta giden düşünmeyi geliştirir (Onur, 2002, s. 12).

Bu özellikleri ile müze eğitimini ayrı bir uzmanlık alanı olarak görülmelidir. Müze eğitimi disiplinler arası bir bilimdir. Güzel sanatları, eğitim bilimlerini, sanat tarihini, tarih, arkeoloji gibi sosyal bilimleri, bilişim teknolojilerini ve fen bilimlerini en yakından ilgilendirir.

Müze eğitimi alanında yetişmiş arkeoloji, sanat tarihi, tarih, güzel sanatlar, halk bilimi uzmanlarına ve öğretmenlere ihtiyaç vardır (Paykoç, 2002, s. 50).

Eğitim, kişilerin bilgilerini geliştirme yollarını öğretmek, muhakeme etme alışkanlığını kazandırmak ise, müzeler sergiledikleri sanat eserleriyle ya da nesnelere bilgilerin bir kuşaktan diğer kuşağa geçmesine imkân verir. Eserleri sadece sergilemekle kalmayıp, eğitimin ve kitapların anlatmakta zorlandığı objeler arasındaki mevcut bağların belirlenmesini sağlar. Hatta insanları eserler hakkında düşünmeye zorlayıp onları gözleme ve onlardan anlam çıkarmaya alıştırmaları (Tezgel 1993, s. 53-56).

Geleneksel müzecilik anlayışı nesnelere arama, toplama, koruma, bakımını yapma ve sergileme anlayışıyla sınırlıydı. Fakat çağdaş müzecilik iletişim kurma ve eğitme işlevlerini daha ön plana çıkarmaktadır. Böylelikle durağan bir müzecilik anlayışından daha dinamik, etkin ve katılımcı bir müzecilik anlayışına geçilmiştir (Gökmen, 2004, s. 3).

1.2. Müzecilik ve Müze Eğitimi Nasıl Gelişmiştir?

Müze oluşumunun temel işlevi olan toplama ve biriktirme etkinliklerini antik çağlardan bu yana değişik formlarda izlemek mümkündür. Bilgi biriktirme kavramının antik dönemlerin felsefe ve edebiyat okulları aracılığıyla yapılmakta olduğu bilinmektedir ki; bunların en ünlüleri Aristoteles ve Platon'un okullarıdır. M.Ö 300'lü yıllarda bu okullarda ilham perileri (Muses) kültürünün gerçeğini arayan bilim ve sanat adamlarının yetiştirildiğinden söz edilir. Söz konusu okulların en ünlüsü içinde binlerce eser bulunduğu bahsedilen İskenderiye kütüphanesidir. Burası Helenistik dönemde, soyluların koruması altında özgürce araştırmalarını yapan, matematikçi, astronom, coğrafyacı, filozof ve şairlerin oluşturduğu bir bilim ve sanat merkezi olarak anılmaktadır. Bilgilerin toplandığı, kaydedildiği ve saklandığı merkez (Madran, 1999, s. 2).

Müzeler kurulmadan önce farklı toplumlar, önemli olduğuna inandıkları nesne ve koleksiyonları toplamışlardır. Örneğin eski Hindistan'da "chitrashalas" olarak adlandırılan resim galerileri oluşturulmuş; bu galerilerdeki resim ve heykeller bir eğlence kaynağı olduğu kadar eğitim işlevi de görmüş, tarih, sanat ve din eğitimine katkıda bulunmuştur (Tezcan-Akahmet ve Ödekan, 2006, s. 49).

Ortadoğu’da özellikle ilmi ve edebi eserlerin koleksiyonlar halinde bir araya toplandığı bilinmektedir. Bu eserlerin korunması ve faydalanılması için meydana getirilen kütüphaneler ilk olarak medrese ve camiler bünyesinde kurulmuştur. Müze tanımının içinde yer alan kütüphaneler dönemin İslam dünyasının en değerli kültür malzemesini bir araya getirmiştir. Doğuda kütüphane örneklerinde rastlanılan genel kullanıma açık koleksiyonların tersine, batıda Rönesans aydınlanmasına kadar olan dönemde “toplama” kavramının elist bir yaklaşım içinde devam ettiği görülmektedir. Eski tapınakların “hazinelere” ortaçağ prenslerinin kalelerinde ve kapalı bir komin halinde yaşayan dini grupların manastır ve kiliselerinde saklanmışlardır (Madran, 1999, s. 4).

1550’li yıllardan sonra uzak ülkelere seyahatlerin sıklaşmasının da getirdiği yeni bir ilgi alanı doğmaya başlar. Türkçe anlamı “acayıplikler kabinesi” olan mekânlarda doğal ya da yapay gariplikler, egzotik meyve ve çiçekler, değişik hayvanlar, fosiller, mercanlar, uzak kültürlerin etnografik ürünleri gibi sonu gelmez çeşitlilikte, seyyahlar tarafından Avrupa’ya taşınan malzemeler sergilenmiştir. Bu dönemi ilginin sanat odağından çıkarak, koleksiyonların gerçek anlamda çeşitlenmesinin ilk adımı olarak görmek mümkündür (Madran, 1999, s. 4-5).

Müzelerde eğitim kavramı ilk olarak müzelerin halka açılması ile başlamıştır. Daha önce Bellini, Da Vinci gibi sanatçıların eserleri; prestij koleksiyonları olarak soyluların saraylarında dekoratif unsurlar olarak yerlerini almışlardır.

17. yüzyıl koleksiyonculuğu müzeciliğe geçiş açısından önemli bir dönemdir. 1682 yılında zengin ve bilimle yakından ilgilenen bir İngiliz; Elias Ashmole, nümizmatik,(sikke) az bulunur objelerden oluşan ilginç ve egzotik koleksiyonunu Oxford Üniversitesi’ne bağışlamıştır. Bağışın önemi yeni bir anlayışa yol açmasıdır. Bu bağlamda, toplumsal bir mekân olarak üniversite kapsamına giren özel bir koleksiyon halkın görüşüne ve kullanımına açılmıştır (Madran, 1999, s. 5).

1.2.1. Dünyada Müze Eğitiminin Gelişimi

Dünyada Müzelerin halka yönelik “eğitim” misyonu ile kurulmaları ise, Fransa’da başlayan Aydınlanma hareketiyle oluşan toplum yapısı ve onunla birlikte gelen 1789 Fransız Devrimi’nin hemen ardından halka açılmaları ile başlamıştır. 1793’te yeniden düzenlenerek halka açılan Louvre Müzesi devlet politikasının bir parçasıdır. İlk halk müzesi olarak kabul

edilen müze, milliyetçilik fikrini yaymak üzere, halk eğitimi aracı olarak görülmüştür. Müzede halka ulaşabilmek için etiketlenmiş sergilemeler hazırlanmış, halkın anlayabileceği ucuz kataloglar üretilmiş, bu kataloglar çeşitli dillere çevrilmiş ve galeri turları yapılmıştır (Tezcan-Akahmet ve Ödekan, 2006, s. 50).

19. yüzyılın başında müzelerin kuruluş amaçlarından biri eğitmek ve bilgilendirmektir. İnsanların içinde yaşadıkları dünya hakkında bilgi edinme fırsatına sahip olmaları için doğal dünyadan ve geçmişten nesnelere biriktiriliyordu. Müzeler, temel olarak uzun bir eğitim fırsatı olamamış insanların kendilerini eğitmek için yararlanabilecekleri eğitim kurumları olarak görülüyordu. Ayrıca müzelere toplumu birleştirme görevi verilmişti: Müzeler her sınıftan insanların aynı zeminde bir araya gelmeleri için uygun yerlerdi (Hooper ve Greenhill, 1999, s. 29).

Bilgi aktarımının temel alındığı ezberci ve edilgen bir sistemden, araştırarak öğrencinin kendisinin bulduğu, analiz ve sentez yolu ile daha yaratıcı bir sonuca ulaşılan eğitim sistemlerine geçiş, okulların kütüphane ve laboratuvarların yanında müzelere gitmesine neden olmuştur (Atagök, 1999, s. 141). Örneğin İngiltere’de 1870’te İlköğretim Yasası ile öğretim programları ve yöntemlerinin tartışma ve inceleme konusu olması sonrasında, eğitim yetkilileri tarafından müzelerin okulların eğitim çalışmalarını destekleyebileceklerinin dile getirilmeye başlanmasıyla okullar müzelere daha fazla ilgi göstermiştir (Hooper-Greenhill, 1999, s. 45).

Müze eğitiminde 19. yüzyılda Avrupa ve Kuzey Amerika’daki okullarda uygulanan temel bir eğitim yöntemi olan “nesne dersleri” insanların nesneyi ve bağlamını keşfederek, nesneden öğrenebileceği düşüncesi üzerine kurulmuş bir öğretim stratejisiydi. Felsefi bağlamı pozitivism ve rasyonalist epistemolojiye dayanan eğitim yönteminin temel amacı, çocuğun nesnelere aracılığıyla nesnel bilgiyi elde etme ve kullanma gücünü geliştirmek, böylece nesnelere gözlemleyerek evrensel gerçeklere ulaşmasını ve doğal dünyayı anlayabilmesini sağlamaktır (Hooper-Greenhill, 1996, s. 229). Bu yüzyılda müzelerdeki nesnelere gerçek dünyanın bir parçası ve bilgi kaynağı olarak görülmüş, okullarda nesne incelemesi için, kişisel ya da okula ait koleksiyonlardaki nesnelere yanında müzelerdeki tarih, sanat nesnelere ve doğa örnekleri de önemli bir kaynak olarak kullanılmıştır. Öğretmenler öğrencileriyle birlikte müzelere giderek sergideki nesnelere incelemelerinin yanında müzelerden ödünç nesnelere almışlardır (Hooper -Greenhill, 1999, s. 185).

Müze eğitiminde Avrupa'dan farklı bir gelişme olarak Amerika'da çocuk müzeleri kurulmuştur. 1823'te çocukların ilgi alanlarına cevap verecek ortam yaratma düşüncesi doğmuş ve 1899 da ilk çocuk müzesi "Brooklyn Children Museum" kurulmuştur. İlk kurulan çocuk müzelerinin ilkeleri; çocukları zevk alacakları ortamda eğitime ve dış dünyada ilgi duyacakları bir ortam yaratma, okullarda ele alınan bilimsel konularda pratik yapma olanağı sağlama, gözlem ve düşünme yeteneklerini artırıp harekete geçirmektedir. Çocuk müzeleri kurmadaki nedenlerin temel noktasını, endüstri ve teknolojideki geliştirmeler oluşturmuştur. Çocukların gelişen teknolojiye uyum sağlamaları, çağdaş insanlar olarak yetişmeleri için müzelerden yararlanma yoluna gidilmiştir (Kuruoğlu-Maccario, 2002, s. 279).

20. yüzyılın ilk yarısında müze eğitiminde fazla bir gelişme olmamıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında müzeler, sergiler yoluyla halka çocuk bakımı, temizlik, sağlık ve beslenme gibi önemli konuları iletmede ve okulların öğretime devam edemedikleri yerlerde çocuklara eğitim vermede önemli rol oynamışlardır. 20. yüzyılda genel olarak 1950'lere kadar Avrupa'da müze eğitiminde daha çok çocuklara ve okul gruplarına yönelik çalışmalar ağırlık kazanmış, yetişkinlere yönelik fazla bir çalışma yapılmamıştır (Tezcan-Akahmet, Ödekan, 2006, s.51).

İskandinavya'da bir özel eğitim bölümü kuran ilk müze olan Stockholm'deki Northern Müzesi'nde, 1938'de okul çocuklarıyla düzenli dersler yapılmaya başlanmış, daha sonra çeşitli müzeler de bu örneği izlemişlerdir. Eğitim bölümlerinin kurulmasıyla okullar tarafından müzelere yapılan turlar ve müzelerin okullara ödünç hizmetleri gelişmiştir. Müzelerde ayrı eğitim odaları oluşturulmuş ve dokunulabilecek kopyaların da bulunduğu bu odalarda öğrencilere nesnelere ilişkili dersler verilmiştir (Marcousse, 1949, s. 234).

Okul-müze ilişkisi özellikle 1950'lerden sonra gelişmiştir. 1949'da Stokholm'de Stokholm okulları için öngörülmuş öğretim programlarının Stokholm'de bulunan sekiz müzedeki dersleri kapsadığı bilinmektedir. O yıllarda, çocuklar için eğitsel çalışmalar ve okul ile işbirliği özellikle İngiltere, Kanada, Birleşik Devletler ve Hollanda'da yaşanmıştır. Bu çalışmaların önemli bir bölümünü ödünç hizmetleri oluşturmuştur (ICOM ve UNESCO, 1949). Müzeler okullara Yönelik özel eğitim sergileri de hazırlamışlardır. Örneğin Fransa'da 1949'da Ulusal Arşiv Müdürü'nün müzeleri yeniden düzenleme kararını almasından sonra Fransa Tarihi Müzesi'nde bir eğitim bölümü kurulmuş, müzede nesnelere ilişkili eğitimler uygulanmış, okullara yönelik özel sergiler düzenlenmiştir (Pernoud, 1953, s. 220). 1950'lerin sonlarında pek çok ülkede müzelerin okullarla sıkı bağlar kurduğu ve özellikle okul grupları

için rehberli turlara önem verildiği bilinmektedir (Daifuku, 1963, s. 99; Allan, 1963, s. 81). 20. yüzyıl ortalarında, müzelerin eğitim bölümleri, öğretim programlarıyla ilişkili çeşitli dia gösterileri ve turlar düzenleyip, öğretim yılı başında okullara bu programlarını tanıtarak onları müzelerine davet etmişler ya da taşınabilir nesne kopyaları ile okulları ziyaret etmiş, konferanslar vermiş, gösteriler yapmışlardır (Eckhardt, 1953, s. 241; Godwin, 1953, s. 224).

20. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak müzelerde eğitimin anlamı tamamen değişmiştir. Bu dönemde müze eğitiminde bilimsel yaklaşım önem kazanmıştır. Bunun en büyük etkenlerinden biri UNESCO ve ICOM gibi uluslararası organizasyonların kurulmasıdır. UNESCO 1952’de Brooklyn, New York, USA, 1954’de Atina, Yunanistan, 1958’de Sao Paolo, Brezilya, 1960’da Tokyo, Japonya’da eğitim hizmetlerinin gerekli olduğunu ifade eden eğitim seminerleri düzenler. Müzelerin Eğitimdeki Rolü hakkında UNESCO Bölge Semineri 1962 yılında Türkçeye tercüme edildiğinde eğitim hizmetleri ile sorumlu bir eğitim uzmanının, müze uzmanı, konservatörü, kütüphanecisi, mimarı, müdürü ile birlikte müze programlarının yapılması için gerekli görüldüğü Türk müzeciliğine de ulaşır. Böylelikle 1961 ‘de Ankara’da gerçekleştirilen 7. Milli Eğitim şurasında eğitimcilerin müze kadrosunda yer alma önerisi bir kez daha vurgulanır (Atagök, 1999, s.144).

İlk olarak Amerika’da başlayan sonra İngiltere ve Almanya’da gelişen müze eğitimi, başka bir deyişle müze pedagojisi artık bir bilim dalına dönüşmüştür Almanya’daki Museums Pedagogisches Zentrum (MPZ) olarak adlandırılan Müze Pedagojisi Merkezi Almanlar için son derece önemlidir. Çünkü bu merkez çocukların ve gençlerin müzedeki eğitim merkezidir. Bu merkezde farklı eğitim çağlarındaki okul öğrencilerine, belirlenmiş tarihlerde rehberli gezi, açıklama, tartışma ve atölye çalışmaları yaptırılmaktadır. Merkezdeki öğrenme pasif öğrenmeden ziyade aktif öğrenmeyi temel almaktadır (Yücel, 1999, s. 89).

Günümüzde önemli yaklaşımlardan biri de dokunulabilir müzeciliktir. Bu konuda “Philadelphia Lütfen Dokunun müzesi” kentin alt gelir grubundaki çocuklara ulaşmış, seyyar sandıklarla taşınan eserlerin kopyaları ile buluşturarak, eserleri tanımasını sağlamış. Böylece kendi tarih ve kimliklerini öğrenmeleri sağlanmıştır (Yavuzoğlu-Atasoy, 1999, s. 148).

1.2.2. Türkiye’de Müze Eğitiminin Gelişimi

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de koleksiyonculukla başlayan müzeciliğin ilk izlerine 13. yüzyılda Selçuklular Dönemi’nde rastlıyoruz. Konya’daki sur duvarları ve kapılarında, Konya-İlgin arasındaki Selçuklu Kervansarayı (Kadı Hanı)’nın cephelerinde, Antik Roma veya Bizans çağına ait kitabe ve işlenmiş mimari parçalar kullanılmış. Osmanlı döneminde de çeşitli eski eserlerin, nadir değerli eşyaların, kıymetli sanat eserleri, hediye ve ganimetler, benzeri bir yaklaşımla saklanıp toplanmıştır (Eyice, 1990, s. 5).

Padişahların giysi ve kişisel eşyalarının da bir gelenek olarak sarayda toplanıp, bohçalar içinde muhafaza edildiği bilinmektedir. Bu örneklerde amaç koleksiyonculuk olmasa da sonucunda çeşitli ve zengin bir koleksiyon meydana gelmiştir. Daha çok atalara saygı, geleneklere bağlılık ve estetik değerlere duyarlılıktan kaynaklanan bir korumacılık anlayışıyla oluşan bu koleksiyonlar, özellikle 16.yüzyıldan itibaren giderek gelişmiş, dünya çapında ün yapmaya ve değerlendirilmeye başlamıştır (Gerçek, 1999).

Çağdaş anlamda Türk müzeciliğinin temeli, Batı’da olduğu gibi bu koleksiyonların değerlendirilmesi ya da daha geniş bir kitleye açılması gereksiniminden çok, 19.yüzyılın ikinci yarısında, eski eserlerin imparatorluk sınırları içinde muhafaza edilmesinin gerektiği yönünde belirlemeye başlayan bir koruma anlayışı doğrultusunda atılmıştır (Özkasım ve Ögel, 2005, s. 98).

Sultan Abdülmecid 1845 yılında Yalova civarında yaptığı bir gezide üzerinde İmparator Constantinus’un adının bulunduğu yazıtlı başlıkları toplatıp İstanbul’a gönderilmelerini istemiştir (Atasoy, 1984, s. 1458). Tophane-i Amire Müşiri Ahmet Fethi Paşa da, bu taşları Harbiye Ambarı olarak kullanılan Aya İrini Kilisesi’nde koruma altına almıştır (Başaran, 1996, s. 17; Yücel, 1999; s. 30; Tekeli,1998, s. 13). Daha sonra buranın düzenlenmesi ve “müze” haline getirilmesi ise, Ali Paşa’nın sadrazamlığı zamanında olmuştur (Atasoy, 1984, s. 1458). Aya İrini Kilisesi’nde oluşturulan müzeye ilk olarak Edward Goold müze müdürü olarak tayin edilmiş, ardından sırasıyla Tarenzio ve Alman Dethier müze müdürü olmuştur (Atasoy, 1984, s. 1458). 1881’de Dethier’in ölümüyle Türk müzeciliğinde “Osman Hamdi Bey Dönemi” başlamıştır. Paris’te on iki yıl resim öğrenimi görmüş ve çeşitli devlet memurluklarında bulunmuş olan Osman Hamdi Bey, müze müdürlüğünün yanında, Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Okulu) müdürlüğünü de üstlenerek gelecek yılların büyük müzesini kurmak için 1881 den itibaren çalışmalara başlamıştır. Osman Hamdi Bey ilk

olarak, Çinili Köşkü onartmış, ardından bugün “Eski Şark Eserleri Müzesi” olarak adlandırılan o zamanki adıyla “Güzel Sanatlar Okulunu” inşa ettirmiştir (Atasoy, 1984, s. 1458). Osman Hamdi Bey, gün geçtikçe çoğalan eski eserlerin korunması ve depolanması için mimar Valaury’e planlarını çizdirerek bugün İstanbul Arkeoloji Müzeleri olarak bilinen binayı yaptırmıştır. 1910 yılında ölümüne kadar müze müdürlüğünde kalan Osman Hamdi Bey, ülkemizde müzeciliğin modernleşmesi yönünde büyük çabalar göstermiştir (Atasoy, 1984, s. 1458).

Türkiye’de Tanzimat’tan bu yana Satı El-Husri, İsmail Hakkı, Halil Etem gibi aydınlar müzelerin eğitim işlevini vurgulamışlardır. Cumhuriyet döneminde ise müzelerin eğitimdeki önemi üzerine ısrarla duranlardan biri de Remzi Oğuz Arık’tır. Bu konuda eğitimci Satı Bey’in de katkıları büyüktür. Kendisi o yıllarda müze eğitimine ilişkin “Silah Müzesi” adlı bir ders örneği hazırlamıştır. Bu ders örneği müze gezisinden sonra yapılacak bir derse aittir (Ata, 2002, s. 66, 72).

Müze sözcüğünün ilk defa telâffuz edildiği yıllarda konu sadece “asar-ı atika” yani eski eserler kavramıyla sınırlı kalmıştır. Okul müzesi kavramının pedagojik bir anlayışla eğitim sürecine dahil edilmesinde önemli rolü olan Satı Bey, öğrencilerin eğitiminde sadece okul içi eğitimini yeterli bulmamış, okul dışında yaşanan gerçekleri de yakından tanımaları için toplumsal ve tarihî çevreyi inceleme gezilerini öğretim yöntemi olarak kullanmıştır. Satı Bey’in 1909 yılında Maarif Nezareti’ne sunduğu raporunda dikkati çeken konu, müzelerin önemini gündeme getirmesi olmuştur (Adıgüzel ve Öztürk, 1999, s. 74-75).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, Topkapı Sarayı’nın mevcut eşyası ile birlikte 1 Nisan 1924’te müze olarak hizmete açılması kararlaştırılmıştır. Ayasofya Camii müzeye dönüştürülmüş, Atatürk’ün emriyle Cumhuriyet Dönemi’nin ilk müze binası olan Ankara Etnografya Müzesi halka açılmıştır. 1950 yılında temel amacı müzeler ve müzeciler arasındaki işbirliğini güçlendirmek, müzecilik konusundaki standartları oluşturmak, uluslar arası kuruluşlarla işbirliği yaparak bilgi alışverişini sağlamak ve halk eğitimini geliştirmek şeklinde özetlenebilecek olan, Uluslar arası Müzeler konseyi “ICOM”un Türkiye Milli Komitesi kurulmuştur (Atasoy, 1984, s. 1465-1467). Son dönem de ise, 1960’lı yıllardan itibaren müze binalarının yapımı hızlanmıştır. Tasar olarak aynı olmalarına karşın bu müzelerde sergileme tekniklerinde (koruma, ışıklandırma, depolama vb.) önemli bazı yenilikler de göze çarpmaktadır (Atasoy, 1984, s. 1467).

Batı’da 1930-1940’lı yıllarda başlayan ve 1960’larda giderek yaygınlaşan çağdaş müzecilik anlayışı doğrultusundaki tartışmalar, ülkemizde de batıdakine paralel bir dönemde başlamış olmasına rağmen, müzeler;

- Koleksiyon anlamında çeşitlilik,
- Yeni sergileme ve anlatım yöntemleri,
- Toplumsal paylaşım

gibi çağdaş müzecilik anlayışının gereği olan amaçlarını uygulamaya geçirmede batıyla paralellik/eşzamanlılık gösterememişlerdir (Özkasım ve Ögel, 2005, s. 97).

Ülkemizde müzelerden eğitim amacıyla yararlanmanın oldukça eskilere uzanan bir geçmişi vardır. Nitekim 1868 yılında Galatasaray Lisesinde ilk olarak okul müzesi kuruldu. Daha sonra 1930’da Bursa’da bir ilkokulda ve bir lisede de birer okul müzesi açıldı. 1958’de öğretmenler için müze el kitabı çıkarıldı. Bütün bunlar, müze-eğitim ilişkisinin ülkemizde oldukça eskilere dayandığını göstermektedir. Buna rağmen, günümüze kadar müzelerin eğitimde kullanılması pek gündeme gelmemiş, buna yönelik ilke ve politikalar geliştirilememiştir.

Müze eğitimi ancak son yıllarda gelişmeye başlamıştır. Türkiye’de müzelerin eğitim ve öğretimdeki önemi 1990’lara kadar hükümet programlarında, değişik toplantılarda ve seminerlerde dile getirilmiş, çeşitli önerilerde bulunulmuş ve bazı kararlar alınmış fakat uygulanmamıştır (Tezcan –Akahmet ve Ödekan, 2006, s. 55).

Müzelere baktığımızda bu alanda yapılan uygulamaların daha çok özel müzelerde gerçekleştirildiğini görüyoruz (Tezcan –Akahmet ve Ödekan 2006, s. 55). Fakat Kültür ve Turizm Bakanlığı müzelerinde, nesne merkezli toplama, koruma ve sergilemeye dayalı müzecilik anlayışı devam etmektedir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından müzelerin “eğitim” işlevi yeterince önemsenmemekte, bir misyon olarak üstlenilmemektedir. Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği’nde bu eğitim etkinliklerini gerçekleştirecek ayrı bir müze uzmanı tanımlanmamıştır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2004). Müzelerde örgüt yapılanması, bu yapı içinde görev tanımları ve çeşitliliği de olmadığından müzenin koruma, araştırma, kazı, depolama, sergileme, eğitim gibi tüm müzecilik işleri “Müze Uzmanı”nın görevleri arasında belirtilmektedir. Son yıllarda müze kadrolarına uzman alınmaması nedeniyle müzelerimizdeki uzman sayısı giderek azalmakta, mevcut personel ancak günlük müzecilik işleri ile ilgilenmekte, eğitim etkinliklerine vakit

ayıramamaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı az sayıda müzede gerçekleştirilen eğitim çalışmalarını ise müzeler ve sivil toplum kuruluşları işbirliği ile gerçekleştirilen çalışmalar oluşturmakta fakat bu çalışmaların da sürekliliği sağlanamamaktadır. Türkiye genelinde müzelerde toplumun eğitim ve kültürüne katkıda bulunacak eğitim hizmetleri sunabilmesi için müze-toplum ilişkisinin geliştirilmesine, müzelerin eğitim işlevine önem verilmesine ve bu alanda uygulamalar yapıp yaygınlaştırılmasına gerek duyulmaktadır (Tezcan-Akahmet ve Ödekan 2006, s. 56).

1.2.3. Türkiye’de Koleksiyonlarına Göre Müze Türleri

Müze çeşitlerinin gruplanmasında en etkin ayırım, kuşkusuz koleksiyonların türleri göz önüne alınarak yapılandırılır. Koleksiyonun, öğrenme, yarar sağlama veya zevk amacıyla bir araya getirilmiş ve özelliklerine göre sınıflara ayrılmış nesnelerin bütünü şeklinde yapılan tanımlama gereği, menşesine, doğasına, nicelik veya niteliğine, kronolojik bütünlüğüne vb. göre benzer ya da ilişkili konumdaki malzemeler tutarlı gruplar teşkil ederler (Madran, 1999, s. 7).

Ayrıca Müzeler Bağılı Buldukları idari birime göre; Devlet Müzeleri, Yerel Yönetim müzeleri, Üniversite Müzeleri, Askeri Müzeler, Bağımsız veya Özel Müzeler, Ticari Kuruluş Müzeleri vb. sınıflandırılırlar (Madran, 1999, s. 7).

Pek çok müze türü vardır. Bazı müzeler genel bir ilgi alanına sahiptir; doğa tarihi müzeleri ya da büyük sanat müzeleri gibi. Bazı müzeler koleksiyonlarını saatler, otomobiller, Afrika sanatları gibi tek ve çok özel alanla sınırlarlar. “Çocuk müzeleri” gibi özel izleyiciler için tasarlanmış müzelerin yanı sıra müze olarak adlandırılmayan müzeler bile vardır. Tarihsel evler, doğa merkezleri ve hayvanat bahçeleri müze türleri olarak düşünülebilirler çünkü bunlar eğitim amaçlı koleksiyonlar sağlarlar ve sergilerler (Gartenhaus, 2000, s. 34).

Koleksiyonlarına göre Müze türleri Ülkemizde aşağıdaki gibi sınıflandırılır:

Arkeoloji Müzeleri; Tarih öncesi ve tarihin ilk çağlarına ait insanların, yaptığı ya da doğada bulduğu biçimiyle kendi gereksinimleri için kullandığı nesnelerin tümünün –ilk aletler, en eski evler, tapınaklar, çanak çömlek, kalıntıları, taş boncuklar, pişmiş toprak, heykelcikler, taş heykeller, ocaklar, ocaklarda bulunan yanmış kömürler, hayvan kemikleri, yazı tabletleri gibi- tarihi kalıntıları arkeoloji müzelerinde sergilenir. Örnek olarak Ankara

Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzesi, İzmir Arkeoloji Müzesi gibi (Abacı, 2005, s. 17).

Etnoğrafya Müzeleri; Belli insan topluluklarını, kültürel öğelerinin biçimlendirdiği nesnelere aracılığıyla betimlemek, etnografya biliminin kapsamındadır. Koleksiyonlarını bu tür halı, kilim, halk giyim eşyası, takılar örtüler dokumayla ilgili araç gereçler, bakır işçilikler, tepsi, sini, mangal, güğüm, ibrik gibi nesnelere oluşturduğu müzeler etnografya müzeleri denir. Ankara Etnografya Müzesi, Eskişehir Etnografya Müzesi, İzmir Etnografya Müzesi gibi (Abacı, 2005, s. 21).

Arkeoloji Müzeleri ve Etnografya Müzeleri; Arkeolojik ve Etnografik nesnelere aynı müze binasında sergilenen müzelerdir. Amasya Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Edirne Arkeoloji Etnografya Müzesi gibi (Abacı, 2005, s. 22).

Anıt Müzeler; Anıt Müzeler belirli bir koleksiyon gerektirmeyip mekânın kendisinin değerlendirilerek sunulmasıdır. Örneğin; Anıtkabir (Ankara), Dolmabahçe Sarayı Müzesi Ayasofya Müzesi (İstanbul) vb. (Abacı, 2005, s. 23).

Güzel Sanatlar Müzeleri; Resim heykel vb. güzel sanat dallarındaki yapıtların ve sanat akımlarına ait eserlerin kronolojik olarak sergilendiği müzelerdir. Türk sanatçıların yapıtlarının toplandığı müzeler; yeni açılan İstanbul Modern, Pera Güzel Sanatlar Müzesi, İstanbul Resim Heykel Müzesi, Ankara Devlet Resim heykel Müzesi örnek verilebilir. (Abacı, 2005, s. 24).

Uzmanlık Müzeleri; Koleksiyonları belli bir konu etrafında toplanmış müzelerdir. Sunay Akın oyuncak müzesi, Eskişehir Lüle Taşı Müzesi, Türk sahne Sanatları Müzesi vb. (Abacı, 2005, s. 25).

Açık hava Müzeleri; Arkeolojik sit alanları açık hava müzelerine örnek verilebilir. Göreme Açık hava Müzesi, Aspendos(Belkıs), Perge, Myra, Efes, Bergama Antik kentleri Örnek verilebilir (Abacı, 2005, s. 25).

Çocuk ve Çocukluk Müzeleri; Çocuk müzeleri yalnızca Çocuklar için tasarlanmış çocukların eğitimini ve gelişim alanlarını bütünsel olarak desteklemeye özen gösteren, belli bir koleksiyona sahip olmak zorunda olmayan müzelerdir.

Çocukluk müzeleri yalnızca çocuklara yönelik olmayan, yetişkinler ve ilgili araştırmacılara da hitap eden, ancak toplumsal tarihin çeşitli yönlerini çocuklar açısından ele alan müzelerdir.

A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi ve Sunay Akın'ın Oyuncak Müzesi. (Abacı, 2005, s. 26).

Doğa Tarihi Müzeleri; Ülkemizin tek doğa tarihi müzesi aynı zamanda jeolojik araştırma sonuçlarını da kapsamaktadır.1968 yılında açılan Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü Tabiat Tarihi Müzesi'nde 1935 tarihinde araştırma kurumunun kuruluşundan bu yana toplanan fosil, mineral ve taş örnekleri yer almaktadır (Madran, 1999, s. 16).

Bilim müzeleri; Türkiye'de genel anlamda bir bilim müzesi ya da teknoloji müzesi bulunmamaktadır. Ulaşım ve teknoloji anlamında Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı askeri uçak sergilemeleri ve TCDD Açık Hava Buharlı Lokomotif müzesi gibi (Madran, 1999, s. 16)

Bilim müzelerine örnek olarak, Rahmi Koç Sanayi Müzesi, İstanbul İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi, ayrıca Üniversitelere bağlı müzeler bulunmaktadır.Örneğin İstanbul Üniversitesi; Radyoloji Müzesi, Tıp Tarihi Müzesi, Botanik bahçeleri Müzesi gibi..ODTÜ'ye bağlı Bilim ve Teknoloji Müzesi gibi.. İstanbul Teknik Üniversitesi'ne bağlı Doğa Tarihi ve Bilim Müzesi gibi bilim müzeler bulunmaktadır.

Planetaryumlar (Gökkürenin mekanik canlandırması) da bilim ve teknoloji müzeleriyle bağlantılıdır. İstanbul, Tuzla Deniz Harp Okulu Uluğ Bey Planetaryumu (İstanbul), Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Samsun) gökyüzü gözlemleri (stellarium), Rahmi M. Koç Müzesi Keşif Küresi (İstanbul), örnek olarak verilebilir.

II. BÖLÜM

MÜZELERİN EĞİTİM FONKSİYONLARI

2.1. Müzelerin Öğrencilerin Gelişim ve Öğrenme İhtiyaçlarını Karşılama

Gelişim psikolojisi denilince akla ilkin çocukluk dönemi gelir. Çünkü gelişim en yoğun bir biçimde bu dönemde gerçekleşir. Üstelik genellikle, bu dönemin ileri gelişim dönemleri üzerinde önemli etkilerinin olduğu kabul edilir. Çocukluk döneminde okul çağıının özel bir yeri vardır (Eripek, 1998, s. 95).

Müzelere yapılan ziyaretlerin bir kısmını okul öğrencilerinin yaptığı düşünülürse, müzelerde öğrencilerin gelişim özelliklerine yönelik planlamalar yapılmalıdır. Müzelerde planlanacak eğitim programları öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olarak oluşturulmalıdır.

Müzelerde her yaş grubuna hitap edilirken çocuklara özel bir ilgi göstermek gerekir. Çünkü çocukların sergileri anlayabilmeleri için özel ilgiye ihtiyaçları vardır. Geleneksel yöntem; yani bir müzenin herhangi bir sergi salonunda çocuklara oradaki nesnelere ilgili bilgi vermek, etkili bir eğitim yöntemi değildir. Çocuklar saatler süren açıklamaları dinleyemezler ve sergilere olan ilgileri azalır. Çocukların dokunmaları, görmeleri ve duymaları lazımdır. Çocuklara yönelik programların tasarlanmasında, çocuğun kognitif (zihinsel süreç) psikolojik süreçlerinin ve öğrenme zamanının mutlaka derinlemesine incelenmesi gerekir. Bu konudaki eğitim teorileri, yüzyıl başında özellikle eğitim teorisyenleri Maria Montessori ve Jean piaget tarafından ortaya atılmıştır (Shabbar, 2001, s. 69).

Montessori çocuğun doğal, fizyolojik ve psikolojik gelişimini üçe ayırmıştır: Motor (fiziksel)eğitim, duyu eğitim ve dil eğitimi. Motor (fiziksel) eğitim öncelikle çocuğun çevreyi algılamasıyla başlar. Duyu eğitimi ve dil eğitimi ise, buna bağlı malzemelerin kullanılması ve öğrenime yardımcı olmasıyla sağlanır. Bunlara eğitsel malzeme adı verilir. Montessori'nin eğitim ilkeleri; önceden hazırlanmış bir çevrede seçim ve hareket özgürlüğü verilerek, çocukların duyularını alıştırmayla geliştirmeleri sağlanmalıdır. Bu da öğretici malzeme kullanarak ve yönlendirme ile gözlemi bir arada tutarak mümkündür. Montessori kendi kendine eğitime inanmaktadır. Bu eğitim bir çevre içinde ve somut nesnelere dokunarak elde edilir. Öğrenimde dokunmanın önemli bir rolü vardır (Shabbar, 2001, s. 70).

Müze ziyaretleri esnasında öğrencinin, gerçek olmayan müze nesnelere dokunarak duyuları harekete geçir, nesnelere ismini öğrenerek dil gelişimi sağlar. Gözlem becerileri artar. Doğal bir çevrede zihinsel ve dil becerileri gelişir.

Bir başka psikolog Jean Piaget'ye göre ise, zihinsel gelişim aşamaları vardır. Bütün çocuklar bu aşamalardan geçer ve bu süreç kesintisizdir. Her bir aşamanın ayrı bir bilişsel yapısı vardır. Bu aşamaların süresi bireye göre değişiklik gösterir (Shabbar, 2001, s. 70). **Duyusal Hareket** (0-2 yaş) :Bu evrede çocuk duyuları ve hareketleri yoluyla çevresiyle ilişki kurar. Çevresindeki nesnelere ve insanları anlamaya başlar. Nesnelere gözünün önünde varsa vardır, yoksa yoktur. **İşlem Öncesi** (2-7 yaş): Dil gelişiminin en yoğun olduğu evredir. Nesnelere yanı sıra olay ve varlıkları temsil eden semboller geliştirmeye başlarlar. Çocuklar bu evrede sembolik düşünme gelişimlerini sürdürmeye devam ederler. Ancak düşünme biçimleri tek yönlüdür. **Somut İşlemler** (7-11 yaş) : Somut İşlemler Evresindeki çocukların düşünce sistemleri somut gerçekler üzerine kurulmuştur. Mantıkları ile bu gerçekleri yeniden düzenleyebilir, sınıflandırabilir hatta çeşitli değişikliklere gidebilirler. **Soyut İşlemler** (11-15 yaş): Bu evrede bulunan çocuklar bir olayı değişik yönlerden görebilirler. Bir problemin çözümünde ya da bir karar verme sürecinde soyut düşünebilirler (Eripek, 1998, s. 96-97).

Piaget çocukların keşfetme özgürlüğüne sahip olması gerektiğini vurgular ve her bir nesnenin sadece ve sadece keşfedildiği sürece değer kazandığını, gözlemlendiği sürece anlaşılabilirliğini söyler (Shabbar, 2001, s. 70).

Müze eğitimi çocukların zihinsel gelişimini desteklemektedir. Özellikle ilköğretim öğrencileri (7-11) Piaget'in teorisine göre somut işlemler dönemindedir. Bu dönemde çocuklar somut olan nesnelere ve varlıkları algılayabilmektedir. Müzeye giden bir çocuk müzedeki nesnelere somut bir şekilde göreceği daha kalıcı bir şekilde öğrenecektir.

Bir başka kuramcı Rousseau (emile adlı yapıtında), çocukların değişik yaşlarda neler öğrenebileceklerini ve en etkili öğrenme yöntemlerini belirlemiştir. Rousseau'nun eğitim şemasının içeriğinde şunlar bulunmaktadır:

- Öğrencilerin dikkatle gözlemlenmesi ve incelenmesi,
- Çocukların değişik yaşlarda farklı öğrenme şekillerinin ve anlam çıkarma işlemlerinin geliştiğinin kabullenilmesi,
- Farklı eğitim şekillerinin geliştirilmesi,

- Öğrencilerin kendileri etkin olduklarında daha iyi öğrenebildikleri,
- Öğretmenlerin öğretilerden çok, çocukların kendi buluşlarının öğrenmede daha etkili olduğu (Sevinç, 2003, s.157-167).

Bu eğitim anlayışında okulda ve okul dışında kişisel deneyimlere ve buluş yoluyla öğrenmeye değer verilir. Öğrencilerin gözlem yapmaları ve tarihsel zaman içerisinde birçok şeye anlam verebilmeleri, dünü, bugünü ve yarını bütünsellik içinde yorumlamaları için çocuklar müzelere, tarihi yapılara götürülür, algılama düzeyinde gezi öncesi ve sonrası bilgiler tartışılıp gerçekler yapılandırılır. Karşılıklı konuşmalar, görüş alış veriş özendirilir. Bireysel ve grup projeleri yaptırılır, bizzat kendilerinin uygulayacağı etkinliklere önem verilir. İncelmiş duyguları, güzelliği, iyiliği vurgulayan sanat ve estetik çalışmalara ağırlık verilerek farklı ifade yolları özendirilir (Sevinç, 2003, s.157-167).

İnsanların psiko-sosyal gelişimlerini açıklayan Erikson'un kuramına göre psiko-sosyal gelişimi doğumdan ileri yaşlara değin uzanan sekiz evrede incelemektedir. Birbiriyle ilişki olan bu evrelerin her birinde birey, o evreye adını veren gelişim krizleri ile karşılaşmaktadır. İleriki evrelere sağlıklı olarak geçebilmek için bireyin bulunduğu evrenin gelişim krizini başarı ile aşması gerekmektedir. Temel Güven, güvensizlik (0-1 yaş), Bağımsızlık, utanma (1-2 yaş), Girişkenlik, Suçluluk (2-6 yaş) Başarı, aşağılık duygusu (6-12 yaş) Kimlik, rol kargaşası, Yakınlık, yalnızlık (genç yetişkinlik), Üretkenlik, Durgunluk(genç ve orta yetişkinlik) Benlik Bütünlüğü, Ümitsizlik (ileri yetişkinlik).

6-12 yaş dönemi ilköğretim yaşını kapsar ve çocuk bu evrede bir işe dikkatini verme, çaba gösterme ve o işi başarıyla tamamlamanın hazzı arasındaki ilişkiyi farkına varmaya başlar. Bu dönem aynı zamanda çocuğun somut işlemlerle fiziksel çevreyi keşfetmeye başladığı dönemdir (Eripek, 1998, s.102).

Bu gelişim kuramlarına dayanarak biz çocukların gelişiminde onlara fırsatlar vermeli ve onların becerilerini geliştirecekleri aktiviteler ve materyaller sunmalıyız. Müzelerde yapılacak eğitim aktiviteleri atölyelerde yaparak ve yaşayarak olmalı, çocuklar gerçek olmayan müze nesnelere dokunabilmelidir. Müzeye giden bir çocuk müzede bulunan atölye çalışmalarına katılarak, seramik çalışmaları, drama çalışmaları, resim çalışmaları, deneyler gibi aktivitelerle bir işe dikkatini vererek çalışacak ve başarıma hazzını yaşayacaktır.

Geride bıraktığımız yüzyılda eğitim anlayışının farklılaşması, teknik eğitim ve bilgi donanımı veren geleneksel eğitimden, var olan bilgilerin özgün bir şekilde ilişkilendirilmesi,

sentezlenebilmesi, metaforik düşünceyi geliştirebilmesini gerektiren çağdaş eğitime geçilmesi, eğitim ortamlarını zenginleştirmiştir. Bu durum müzelerin önemini daha da arttırmıştır. Eğitim anlayışındaki değişime ayak uyduran müzeler, bünyelerinde oluşturdukları eğitim bölümleri aracılığıyla eğitim kurumları ile ortak programlar düzenleyerek kurumsal eğitime destek veren en önemli kurum özelliğini kazanmışlardır (Abacı, 2003, s. 107).

Müze gezilerinin çocuklara kazandırdıkları:

- Çocuklar keyif alacakları bir ortamda oyun oynayarak öğrenirler,
- Çocukları düşünmeye zorlar,
- Gözlem yaptırır, gördükleri ve yaşadıkları ile ilgili ilişkiler kurdurur,
- Çocuklara bilgilerini geliştirme yollarını öğretir. Bu bilgileri karşılaştırma alışkanlığı kazandırır,
- Karşıtlıkları gösterir, belli bir yorumla sonuca ulaştırır,
- Çocukta gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunur,
- Çocukları eskiyle yani geçmişle tanıştırır. Geçmişle günümüzü karşılaştırma olanağı verir,
- Aynı zamanda gelişimin ve değişimin kaçınılmaz olduğunu, geleceğinde bu günden farklı olacağını öğretir,
- Çocuklar kitaplarda okudukları tarihsel dönemlerde kullanılan yaşam nesnelерinin gerçeklerini görme olanağı bulurlar,
- Tarihsel olaylar ve o dönemin yaşam nesneleri arasında ilişki kurmaya çalışırlar. Bu durum onların doğru tarih bilinci edinmelerine yardımcı olur.
- Müzede bulunan nesnelерle günümüzdeki nesnelер arasındaki farklılıkları benzerlikleri düşüncelerinde karşılaştırırlar,
- Estetik beğenilerini geliştirirler,
- Yaratıcı düşünmeyi öğrenirler (Abacı, 2003, s. 108).

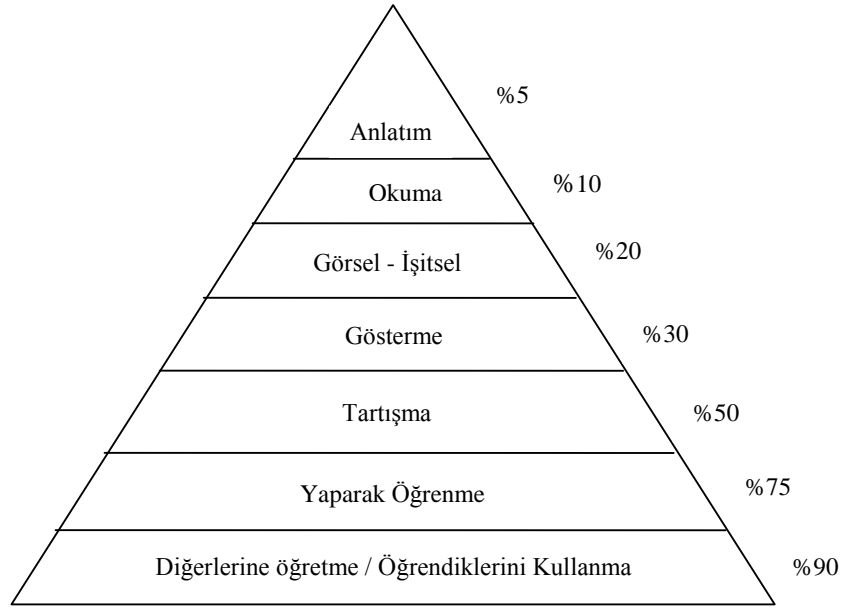
21. yüzyılda zeka ya da zeki olma kavramları önemini yitirirken çok yönlü ve yaratıcı olma kavramları önem kazanmaktadır. 1983 yılında Amerikalı bilim adamı H. Gardner zekanın tek tip olduğuna, doğuştan sabit değişmez bir düzeyde olduğuna karşı çıkmıştır.

- Her insanın zekâsının çok boyutlu olduğunu,
- Her insanda doğuştan, değişik düzeylerde de olsa, bu 8 tip zekanın var olduğunu
- Zekanın tüm boyutlarının küçük yaşlardan başlanarak yaşam boyu geliştirilebileceğini savunmaktadır (Gürkan, 2003, s. 143).

Öğretmenler, çocukların bireysel özelliklerini iyi analiz eder, onların çevrelerini ve eğitim ortamlarını uygun biçimde düzenler, onlara zengin seçenekler sunabilirlerse onların çok yönlü gelişimlerini sağlayabilirler (Gürkan, 2003, s. 144).

Geleneksel öğretim biçimiyle zorluklar yaşayan çocuklar, müzelerde yapılan çeşitli etkinliklerle daha kolay öğrenebilirler müzede çocuk zekâsının okul saatleri boyunca kullanılmayan yönleri ve çocuğun fark edilmeyen yetenekleri de ortaya çıkar (Tezcan - Akahmet, 2001, s. 1).

Okullarımızda, genellikle öğretmen anlatım yöntemiyle bilgiyi öğrencilere aktarmakta, öğrenciler aktarılanları ezberleyerek sınavlarda tekrarlamakta ve daha sonra unutmaktadır. Araştırmalar öğretimde anlatım yönteminin mümkün olduğu kadar az kullanılması gerektiği konusunda ipuçları vermektedir. Anlatım yönteminin bazı yöntemlerle karşılaştırılması da bu görüşü destekleyici sonuçlar ortaya koymaktadır. Çocuklarımızın gelişimini hızlandıracak birçok yöntem vardır. Çocuklarımızı bu fırsatlardan yoksun bırakmayalım. Unutmayalım, eğer uygun koşullar sağlanırsa dünyanın bir yerinde bir çocuğun öğrendiklerini dünyanın bir başka yerinde başka çocuklarda öğrenebilir. Bu görüş, öğrenme–öğretme anlayışındaki gelişmeler ışığında aşağıda ele alınmaktadır (Ün -Açıkgöz, 2007, s. 6-7).

Şekil 2.1. Bazı öğretim yöntemlerinin hatırd tutma üzerindeki etkileri

Bu şekil de görüldüğü gibi anlatımı bir öğretim yöntemi olarak en az kullanmalı, yaparak yaşayarak öğrenme yöntemi için uygun ortamlar sağlamalıyız. Müzelerde bu uygun ortamlardan biridir. Fakat müzelerde yapılacak çalışmalar gösterme ve anlatım yolundan çok atölyeler yoluyla yaparak yaşayarak olmalıdır.

Müzeler okulun öğrenme yaşantılarının zenginleşmesine katkıda bulunan ideal mekânlardır. Müzelerin ideal bir öğretim yeri olmasının temel nedeni, kültürle ilgili her tür nesneyi barındırmalarıdır. Okulda öğrenilenler daha çok kuramsal boyutta kalmakta ve yaşamla bağlantısı kurulamamaktadır. Müzeler, sosyal ve fen bilimleri derslerinin somut örneklerini veya bağlantı kurulabilecek nesnelere içerirler. Okulda öğrenilenler müzedeki nesnelere bağlantılı olarak uygulanır, kurumsal bilgiler dokunulabilir canlı ve kalıcı kılınır (Tezcan-Akahmet, 2001, s. 1).

2.2. Müzelerin Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerilerini Geliştirme

Yeni bir yüzyılın başlangıcında hızlı gelişmeler ve yenilikler tüm canlıları etkilemektedir. Özellikle yeni, güçlü ve yaratıcı bir insan modelinin oluşturulması için ülkelerarası bir rekabet söz konusudur. Teknoloji hızla gelişirken ona ayak uyduracak olan insan aktif, ileriye görebilen, kendini tanıyan ve ifade edilebilen, çevre olanaklarını ve teknolojiyi en iyi şekilde kullanabilen yaratıcı yapıya sahip özelliklerle yetiştirilmelidir. Yaratıcı bireyleri yetiştirmede eğitim programları çok önemlidir. Teknolojide olan değişimler doğal olarak eğitim

programlarındaki değişimi de beraberinde getirmektedir. Çağdaş eğitim; okulöncesi dönemden başlayarak çocuğun düşüncelerini merak etme, gözlem, buluş yeteneklerini geliştirme amacını taşır. Geleneksel eğitim sistemi ise çocukta yaratıcılığı körelterek ezbercilik, verilenlerin aynen uygulanması, deney yoksunluğu gibi öğretim yöntemleriyle gelişmeye çok açık olan yaratıcılığı engellemektedir. Bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda tanımlamada en çok kabul edilen ve ağırlık verilen yaratıcılık kavramındaki süreç-ürün ve yaşantı öğeleridir (Ömeroğlu ve Turla, 2001, s. 151).

Yaratıcılık insanın belirli bir yeteneğini ifade eder. Bu yetenekte söz konusu olan şeyler bilinen şeyleri, icatları, yapıları yeni bir biçimde kullanmak, birbiriyle şimdiye değin olduğundan başka bir biçimde birleştirmek. Bilinen şeyleri yeni bir biçimde düzenleyip, başka bir biçimde kullanmaktır (Bode ve Otto, 1979).

Yaratıcılık, her bireyde var olan ve insan yaşamının her bölümünde bulunabilen bir yeti, günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara dek uzanan geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü, bir tutum ve davranış biçimidir (San,1979, s. 117).

Bu tanım dışında da birçok tanımla karşılaşmak mümkündür.

- Torrance yaratıcılığı, boşlukları rahatsız edici ya da eksik öğeleri sezip, bunlar hakkında düşünme ve varsayımlar kurmak, bunları sınamak, sonuçları karşılaştırmak ve bu varsayımları değiştirip yeniden sınamak olarak tanımlarken,
- Bartlett, ana yoldan ayrılma, deneye açık olma, kalıplardan kurtulma,
- Wallach ve Kogan çok sayıda çağrışım üretebilme ve bu üretmede özgür olabilme, ancak bunu yaparken de özden ayrılmama ve sapmama,
- Taylor, yeni ve geçerli fikirlerin yaratılmasıyla sonuçlanan fikirler süreci,
- Guilford ise yaratıcı düşünce alışılmamış düşünce, esneklik, orijinallik ve akıcılıktır,

şeklinde tanımlamışlardır (Oğuzkan ve Demiral ve Tür, 1999, s. 8-9).

Yaratıcılık tanıdık, hepimiz tarafından bilinir; çünkü biz onu yaşıyoruz. Ancak, çok azımız onu geliştirmek ve güçlendirmek için yüreklendirilmiştir (Gartenhaus, 2000, s. 13).

Yaratıcılık eğitimi almak çocukların;

- Karşılarına çıkan fırsatlardan yararlanmalarını,
- Karşılaştıkları güçlükleri yenmek için yeni çözüm yolları bulmalarını,

- Her şeyi merak ederek soru sormalarını ve tahminlerde bulunmalarını,
- Araştırma ve deney yapma eğilimlerini arttırmalarını,
- Hayal güçlerini geliştirmelerini,
- Yeni ve değişik buluşlar ortaya koymalarını,
- Bir konu üzerinde ilgi ve dikkatlerini uzun süre tutabilmelerini,
- Ayrıntılara dikkat ederek yanlış ve eksiklerini hissedebilmelerini,
- Yeni oyunlar keşfetmelerini,
- Çevrelerini biçim ve mekan ilişkisiyle görebilmelerini,
- Kendilerine güvenen, kendilerini geliştirip gerçekleştirebilen ve bağımsız olabilen kişilikler geliştirebilmelerini,
- Kendilerini dış dünyaya, birlikte yaşadıkları ve tüm insanlara açık tutabilmelerini,
- Kendilerini yalnız bugün için değil, yarın için de hazırlayabilmelerini,
- Dengeli ve coşkulu, akıllı ve duyarlı kişiler olabilmelerini,
- Duygu ve düşüncelerini farklı yollarla ifade edebilmelerini,
- Yeni yaşantıları denemeye cesaretle katılmalarını,
- Ayrıntılara dikkat ederek, yanlış ve eksiklikleri kolayca fark edebilmelerini sağlar (Ömeroğlu ve Turla, 2001, s.151).

Genç insanların gelişen zihinlerinin yakınsak olarak eğitilmesine karşılık, ıraksak düşünme yetenekleri çoğu zaman ihmal edilmiştir. Yakınsak düşünme, düşünceleri doğru yanıtların belirlenmesi doğrultusunda odaklaştırır ya da yakınlaştırır. ıraksak düşünme, düşünceleri, pek çok nesnel doğru yanıtı olan ya da belki hiç olmayan sorulara pek çok olası çözümler doğrultusunda yaymayı ya da uzaklaştırmayı sağlar (Gartenhaus, 2000, s. 13).

Yakınsak düşünme alışılmış ve beklenen yanıtlara yönelmiştir. Önceden denenmiş olanı öğrenmek, bilineni korumak, bilinen kategorileri genişletmek amacı güder. ıraksak düşünme bilineni eleştirir, gerekirse düzeltir, olabilecek durumu düşünür, belirsiz alanlarda dolaşmak eğilimi gösterir. Bilinmezler ve tehlikeler onun en büyük ilgi kaynağıdır. ıraksak düşünme belirsizlik ve kuşku karşısında harekete geçer. Özet olarak yakınsak düşünme tedbirli

olmanın, gerçekçiliğin düşüncesi; iraksak düşünce ise risklerin hayal gücünün, kaygının belirsizliğin, umutların düşüncesidir (Sevinç, 2003, s. 161).

Müzelerin sergi salonları açık alanlardır ve içerdikleri nesnelere çoğu zaman rastgele bir tarzda görülebilir. Yön verilmiş sergili müzelerde bile genç insanlar, önceden belirlenmiş sığara ya da bilgilere bakmaksızın, dikkatlerini “gözlerine çarpan” şeye yoğunlaştırmakta özgürdürler. Müzeler bize, düşüncelerin fikirlerin arasında başıboş gezinmesi gibi, nesnelere arasında başıboş gezinme olanağını sağlar. Böylece müzeler yaratıcılık için mükemmel bir kışkırtma sağlarlar; çünkü bir anlamlılıkla dolu, hem zihinsel hem bedensel açıdan çok çeşitli yönlerden yaklaşılabilir ilginç nesnelere sunarlar. Müzeler, gidilecek yönleri önceden belirlemeden zihinleri harekete geçirebilirler (Gartenhaus, 2000, s. 33-34).

Yaratıcılığı bütün sorular harekete geçirmez. İki tür düşünme –yakınsak ve iraksak – olduğu için iki tür soru vardır. Doğru ya da önceden belirlenmiş yanıtları olan sorular kapalı uçlu sorulardır. Kapalı uçlu sorular, zihni özel bir yanıt ya da özel bir yanıtlar takımına odaklaştırarak daralmaya zorladığı için yakınsak düşünmeyi gerektirir. Kapalı uçlu sorulara örnekler; “Bu manzara resminde kaç ağaç görüyorsun? İlk yerleşmeler hangi yıl oldu?” gibi.. Açık uçlu sorular, önceden tasarlanmış ya da belirlenmiş yanıtları olmayan sorulardır. Açık uçlu sorular fikirlerin, düşüncelerin ve düşlemlerin üretimini çağırırlar. Bu sorular, düşünmeyi yeni, farklı ya da daha fazla olasılık oluşturma yönünde açmanın bir ödülü olarak etkide bulunarak, zihni iraksak biçimde düşünmeye davet ederler. Açık uçlu sorulara örnekler; “Başka türlü nasıl ele alabilirsin? Sen olsan ne yapardın? Ne kadar düşünebilirsin? Bize hakkında daha fazlasını anlat?” gibi (Gartenhaus, 2000, s. 25).

Hiç şüphesiz bir arkeoloji müzesinde, bir antik vazoya, ya da gözyaşı şişesine, bir tasarımcının bakmasıyla, bir arkeologun bakması arasında büyük farklar vardır. Benzer biçimde, antik bir vazoya bir yetişkinin bakışıyla, bir çocuğun bakışı da aynı olamayacaktır. Bugün ziyaretçilerin farklı geçmişleri ve dünyayı algılama biçimleri olabileceğini kabul etmek ve bütün bunları dikkate alarak, her izleyici grubuna göre farklı yöntemlerle bilgi aktarmak, müzeciliğin kurumsallaşmış görevleri arasındadır (Savaş, 2008, s. 2).

Literatüre göre müze eğitimi, tüm yaşam boyu devam edebilir. Çünkü müze bir insanın her yaş döneminde onun ilgisini çekecek imkânları sunar. Ayrıca not alma, belli bir sürede ders yapma uygulamaları olmadığı için özgür bir düşünme ortamı sağlar. Bu öğrenme ile beş duyuyu kullanarak, keşfederek, araştırarak, bizzat uygulamalara katılarak daha kalıcı ve etkili bir öğrenmeyi sağlayabilir. Ayrıca bu eğitim sistemi ister doğrudan bilime ve bilgiye, ister

duygu ve sezgilere yönelsin, bireye kattığı yaşantısal zenginliklerle ona yeni ufuklar açar, bilişsel ve duyuşsal açıdan onu donatır ve onu daha yaratıcı bir alana yöneltir (Buyurgan, Mercan ve Özsoy, 2005).

Çağdaş eğitim yaratıcı, keşfedici, denetleyici kafa yapısına sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle bilginin üretilmesinden paylaşılmasına kadar geçen süreçte, yaratıcılık olgusu belirleyici bir role sahip olmaktadır. Yaratıcılık gerek sanat yapıtının oluşturulması bağlamında; gerekse bir soruna getirilen çözüm veya yeni yöntem, yeni araç olarak da değerlendirilir. Bu bağlamda müze, eğitimde yeni bir alan ve araç olarak ortaya çıkmaktadır (Yavuzoğlu - Atasoy, 1999, s. 147).

III. BÖLÜM

MÜZELERİN DİĞER BİLİMLERLE İLİŞKİSİ

Müze eğitimi disiplinler arası bir eğitimidir. Müze eğitimi, sanat eğitimini, fen bilimlerini ve sosyal bilimleri kapsamaktadır. Müzelerde eğitim yapmak, müzenin koleksiyonları ile müze ziyaretçisinin gereksinimleri ve ilgileri arasında ilişki kurmaktır. Bu ilişkinin bilimsel olması için müze koleksiyonlarını iyi tanımalı ve hangi disiplin alanıyla fen bilimleri, sosyal bilimler ve sanat eğitimi bağlantı kurulacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Aynı zamanda okullarla yapılan iş birliğinde müfredat ile bağlantılı olarak hangi dersin kapsamında ve hangi amaçla müze ziyareti yapılacağı planlanmalıdır.

Ülkemizde müzelerin genel olarak eğitim aktivitelerinde özel olarak tarih ve sosyal bilgiler derslerinin bir parçası olarak ziyaret edilmesi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından değişik dönemlerde okullara tavsiye edilmiştir. MEB tarafından hazırlanan yeni İlköğretim programlarında Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Fen ve Teknoloji ile Görsel Sanatlar dersi öğretim programlarında müze ile eğitim uygulamaları tavsiye edilmiş ayrıca Tarih dersi öğretim programında da müze ziyaretlerinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır (MEB, 2005, 2007 ve 2008).

Türkiye’de Müzeler koleksiyonlarına göre Arkeoloji Müzeleri, Etnografya Müzeleri, Anıt Müzeler, Güzel Sanatlar Müzeleri, Uzmanlık Müzeleri, Açık Hava Müzeleri, Çocuk Müzeleri, Doğa Tarihi Müzeleri Müze Evler, Askeri Müzeler şeklinde çeşitlilik göstermektedir.

Müzeler koleksiyonlarına göre eğitim etkinlikleri düzenleyebilir,örneğin güzel sanatlar müzesinde resim atölyeleri açılması, süreli sergiler düzenlenmesi.Çocuk müzelerinde yaratıcı drama atölyeleri,oyuncak yapımı atölyeleri açılması gibi..

3.1. Müzeler ve Sanat Eğitimi

Günümüzde sanatın insan yaşamındaki önemli yeri ve eğitimdeki gerekliliği tartışılmaz. Sanat, küçük yaştan beri alınan sanat eğitiminin kazandırdığı estetik duyarlılık süzgecinden geçerek yaşam biçimimizde, bireysel ve toplumsal ilişkilerimizde, olaylara bakışımızdaki tutum ve davranışlarımızda somutlaşır. Kendi yeteneklerinin bilincinde, başarılı, gelişmiş kişilikli insanlar, mutlaka sanatın verdiği renkli ve çok boyutlu dünyadan geçmiştir (Abacı, 2006, s.7).

Müzeler sanat eğitimi açısından da önemli işlevler üstlenebilirler. Müze ile eğitim, öğrencilerimizde sanat sevgisinin oluşmasında, yaratıcılıklarının ortaya çıkıp gelişmesinde önemli katkılar sağlayabilir. Müzelerde somut nesnelere esinlenerek drama, hikâye anlatma ve sanatsal çalışmalar yapılabilir (MEB, 2008).

Genel eğitim kapsamında sanat eğitimi, sanatların yasa ve tekniklerini kullanarak bireye estetik kişilik kazandırmayı hedefleyen bir eğitim alanıdır. Sanat eğitimi sürecinde; algılama, bilgilenme, düşünme, tasarlama, yorumlama, ifade etme ve eleştirme davranışları estetik ilkeler doğrultusunda sanatların dili kullanılarak edinilir. Bu eğitim alanında birey; resim, müzik, tiyatro, dans, şiir, öykü, heykel, seramik, fotoğraf, yaratıcı drama, film, video gibi sınırsız sanat evreninden, kendine en uygun dili seçme şansına sahip olarak kendini ifade olanağını bulmaktadır (T.C Kültür Varlıkları Müzeler Genel Müdürlüğü).

Güzel sanatlar müzelerinde resim, heykel, seramik, çini, ebru, vitray, fresk, gravür fotoğraf sanatına ait eserler bulunur. Sanat müzelerinin çocukların eğitiminde, onların sanatla tanışmalarında kuşkusuz ki önemleri çok büyüktür. Sanat müzesinin bu anlamda amaçları

- Özgün sanat eserlerini göstererek tanıtmak ve müze kavramını (görev ve sorumluklarını) anlatmak
- Sanat eserlerinin niteliğini ve görsel algılama deneyimini yerinde, ilk elden sunmak.
- Sanatı, kültürel kaynakları ve tarihi içerikleriyle ilişkilendirmek.
- Sanatı, hayatın bütünüyle, onun dokusuyla; aşkla kahramanlıkla, güzellikle, korkuyla ilişkilendirmek.
- Görsel okuryazarlığı, sanatçıların dilinin anlaşılması ve takdir edilmesi gereğini öğretmek.
- Sanat eserlerine bakarak ve yaparak uygulamalı sanatsal deneyimler (yaşantılar) sunmak (Abacı, 2005, s. 48-49).

3.2. Müzeler ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Müzeler sosyal bilimler alanlarına (tarih, sanat tarihi, coğrafya, resim, sosyal bilgiler vb.) ait derslerde kullanılacak somut materyalleri, tarihî eserleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu yönüyle müzeler, özellikle sosyal bilimler alanında bir uygulama laboratuvarı işlevine

sahiptir. Geçmişte yaşamış önemli kişiler ve yaşanmış olaylar canlandırılarak öğrencilerin tarihsel empati kurma ve kanıt kullanma becerileri geliştirilebilir. Bu sayede öğrencilerde zamanı ve mekânı daha iyi algılama becerisi geliştirilebilir (MEB, 2008).

Müzelerdeki eserler bizim sosyal dünyamızın gerçekleridir. Değerleri ve kolay erişilebilir olmaları onları öğrencilerle sosyal bilgiler dünyası arasında bağlantı kurma amacı için vazgeçilmez araçlar kılar (Boyer, 1996).

Ders kitaplarında karşılaştıkları soyut kavramlar ve geniş konular, günlük hayatlarıyla ilgili somut gerçeklere ve ilgi çekici hikâyelere dönüşür. Öğrenciler aynı zamanda uzak yerleri keşfeder ve bu yerlerle kendi çevreleri arasında bağlantılar kurarlar (Hunter, 1993).

Çocuklar somut düşünce evresinde olduklarından, eski günlere ait eşya yardımıyla geçmiş kavrarlar. Müzeler, evlerimizde barındıramadığımız, anlatmakla da kavratamadığımız geçmiş yaşamlara ait görsel, yazınsal ve işitsel her türlü belgeyi bizler için sergiler. Üstelik aile tarihimizden de çok geriye giderek, çocuğun tarihi anlama sürecine doğrudan katkıda bulunan kurum olma niteliğiyle toplum yaşantımızda önemli bir yer tutar (Abacı, 2005, s. 30).

Bazı eğitimcilere göre, tarihin ne olduğunu ve nasıl yazıldığını anlamak için tarih öğrencilere sınıf dışında da tarihi tecrübe yoluyla öğretilmelidir. Tarihi mekânlar ve müzeler öğrencilere canlı bir çevrede zengin tarihi kaynakları görüp inceleme fırsatı sunar. Bu ziyaretler öğrencilerin tarihin doğasının farkına varmalarına yardımcı olur. Öğrencilerin tarih araştırmalarını tüm boyutlarıyla kavraması için yazılı kaynakları inceleme yanında öğrenciler müze ve galerileri de ziyaret etmeli ve tarihi çevreyi de incelemelidirler. Müzeler belirli tarihi dönemlerden kalma eserleri incelemek için en uygun ortamlardır. Buralarda eserler maddesine, yaşına, yapısına, işlev ve bulunduğu yer gibi değişik kriterlere göre sınıflandırılır ve sergilenir. Bu materyalleri inceleyerek öğrenciler gözlem, inceleme ve sınıflandırma yeteneklerini geliştirebilirler. Öğrencilerin müzelerdeki araştırma imkânlarıyla tanıştırılması eğitsel açıdan gereklidir, hiçbir basılı materyal veya geçici sergi iyi düzenlenmiş bir müze ziyareti yerine geçmez. Geçmişle, somut ve dokunulur objeler eliyle kurulan duygusal bağ müze ve tarihi mekân ziyaretlerinin temel değeridir. Müze ve tarihi yer ziyaretlerinde sınıfta uygulanması mümkün olmayan birçok teknik uygulanır. Tarih kitapları müzelerde gerçek objeleri görmenin sağlayacağı etkiyi sağlayamazlar. Ders kitaplarının da müzelerin de öğrencilerin öğrenmesine katkı sağlayacağını ve bu kaynakların birbirine alternatif olmaktan çok birbirini tamamlayıcı kaynaklar olarak kullanılması gerekir. Ziyaretler öğrencilerin öğrenmenin zevkli bir olay olduğunun ve sadece sınıfın dört duvarı arasında

gerçekleşmediğinin farkına varmalarını sağlar. Onları dış dünyayla bağlantı kurmaya ve kendi öğrenme süreçlerini kontrol etmeye teşvik eder. Öğrencilerin müze ve tarihi yerlerde yapacakları bireysel araştırma ve ödev çalışmalarının onların tarihi anlamaları yanında kişisel gelişimlerine de önemli katkılar sağlar. Müze ziyaretlerinin dört genel amacı vardır:

- Öğrencilerin ilgisini çekmek ve belli bir tarihsel döneme yönelik ilgilerini artırmak.
- Öğrenciye belirli bir tarihi dönemle ilgili sınıfta temini ve ulaşılabileceği materyallerin incelenmesini sağlamaktır.
- Öğrencilere sınıfta işlenen belirli bir tarihi üniteyle ilgili müzede var olan kaynakları inceleyerek müzenin bu materyalleri nasıl sergilediği ve sunduğuyla ilgili inceleme fırsatı yaratarak öğrencilerin eleştirel gücüne katkıda bulunmak.
- Bölgedeki bir kültür merkezi olarak müzelerin değerini ve onların nasıl kullanılacağını öğrenmektir (Aktekin, 2008, s. 104).

Sosyal bilgiler derslerinde müfredatla bağlantılı olarak Arkeoloji müzeleri, Etnografya Müzeleri, Anıt Müzeler, Açık hava müzeleri, Doğa tarihi Müzelerinden yararlanılabilir.

3.3. Müzeler ve Fen Eğitimi

Fen okur-yazarlığı, çağdaş fen müfredatlarının vazgeçilmez amacıdır. En genel tanımıyla, bireylerin araştırma-sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri geliştirmeleri, yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları, etraflarındaki dünya hakkındaki merak duygularını sürdürmeleri için gerekli olan fenle ilgili beceri, tutum, değer, anlayış ve bilgilerinin bir birleşimidir. Fen okur-yazarı olan bir birey, bilimin doğasını ve bilimsel gelişmeleri anlar; temel fen kavram, prensip, kanun ve teorilerini kavrar ve bunları uygun şekilde kullanır. Problemleri çözerken ve karar verirken bilimsel süreçleri kullanır; bilim ve teknoloji, bilim ve çevre arasındaki ilişkiyi ve bunların toplumla etkileşimini anlar; daha zengin ve tatmin edici bir yaşama yol açan ilgilere sahip olur (Kavak, Tufan ve Demirelli, 2006, s. 18).

Öğrencilerin bilimin doğasını anlayabilmesi, fen bilimleri-teknoloji-toplum-çevre ilişkisini irdeleyebilmesi, fen bilimleri hakkında düşünerek ve onu yorumlayarak fen bilimlerine ilişkin ilgi ve tutum geliştirebilmesi, kısaca fen okur-yazarı olabilmesi için fen kavramlarını biliyor olması gerekir. Bu nedenle fen eğitiminin ilk amacı fen kavramlarının öğretimi olmalı,

kavramlar öğretilirken diğer boyutlar verilmeye çalışılmalıdır. Bireylerin fen okuryazarlığının geliştirilmesinde okul eğitiminin yanında informal fen eğitimi de önemli bir yer tutmaktadır. İnfomal fen eğitimi temel olarak okul dışında değişik kanallar vasıtasıyla yapılan eğitimidir. Bu eğitim, televizyon izleme, ders dışı kitaplar okuma, dergi ve gazeteler okuma, müzeleri ve bilim merkezlerini gezme gibi etkinlikleri kapsar. İnfomal fen eğitiminin karakteristik özelliği, öğrenenin neyi niçin, nasıl ve ne zaman öğrendiğini kontrol edebilmesidir (Kavak ve Tufan ve Demirelli, 2006, s. 19).

İnsanların fen bilimine karşı genelde olumsuz bir tutum içinde oldukları ya da fen bilimi hakkında çok da iyi olmayan imajlara sahip oldukları bilinen bir gerçektir. Örneğin yapılan çalışmalardan birinde öğrencilerin genelde okulda yapılan fen eğitiminden sıkıldıkları, öğretmenlerin birçoğunun da fen eğitimi yaparken zorlandıkları ve sıkıldıkları tespit edilmiştir. İnfomal fen eğitiminin amaçlarından biri de, öğrencilerin, fen ve teknolojiye karşı pozitif tutumlarını geliştirmelerine katkı sağlamaktır. İnfomal fen eğitimi üzerine yapılan çalışmaların çoğu, müzeler üzerine odaklanmıştır. (Kavak, Tufan ve Demirelli, 2006, s. 19-20).

Kısıtlı imkânlarla sahip okullar fen öğretiminde ihtiyaçları karşılarken çeşitli eksiklik ve aksaklıklarla karşılaşmaktadır. Bilim ve teknoloji müzeleri, okulları bu yönde tamamlayıcı bir fonksiyona sahiptir. Bu yerler hem öğrencilere hem de yetişkinlere zengin eğitim kaynakları sunar. Her yaştan bireye hitap eden müzeler bireysel öğrenmeyi sağlayacak dersler, gösteriler.

Katılımcı etkinlikler, oyunlar, görsel materyaller gibi birçok eğitim programına sahiptir. Böylece ziyaretçilere ilk elden fen okuryazarlığı kazanma şansı da sunmaktadır (Bozdağan, 2008, s. 21).

Çoğumuz için bilim bilmediğimiz ayrıcalıklı bir olgular ve kişiler alanıdır. Bilim, doğru yanıtları ve tam ölçümleri amaçlayan yakınsak bir disiplindir. Her şeyden önce bilim şeyleri açıklar. Her ne kadar yakınsaklık bilimin zorunlu ve önemli bir amacı ise de, bilimsel araştırmalar ıraksak düşünme ile özellikle bağlantılıdır. Bilim adamları, yalnızca yaratıcılıkları, entelektüel becerileri ve gözlem güçleriyle donanmış olarak bilinmeyene doğru atılırlar. Bilim adamları “bilimsel yöntemler ” kullanarak anlaşılmayana yaklaşırlar. Bu sorun çözme “yöntemi” her özel durumda ortaya çıkması zorunlu olmayan beş öğeden ibarettir.

Bunlar; Araştırılacak sorunu saptama, bir hipotez oluşturma (doğruya yakın bir tahmin ya da faraziye), gözlemlene ve deney yapma, verileri yorumlama, sonuçlar çıkarma'dır (Gartenhaus, 2000, s. 55). Bilim müzesini ziyaret eden bir öğrenci gözlem yeteneğini geliştirir, deney yapma şansına sahip olur. Bilinmeyen hakkında hipotezler geliştirir, merak ve ilgisi artar. Sorularına cevap bulur; evren nasıl yaratıldı, dinozorlara ne oldu?, ay yıldızlar gökyüzü ve uzay hakkında bilgiler edinir kısacası evreni daha doğru algılamayı öğrenir.

IV. BÖLÜM

MÜZELERİN MÜZE EĞİTİMİ HEDEFLERİ

Müze eğitimi ile ilgili olarak hedeflerin doğru saptanması önemlidir. Programların hazırlanması, destek olabilecek kurum ve kişilerle gerekli ilişkilerin kurulması ve bunların doğru değerlendirilmesi gibi pek çok bileşeni olan müze eğitimi, yönetici, uzman ve eğitimcilerin karşılıklı eşgüdümü sağlanarak gerçekleştirilebilir (Kuruoğlu -Maccario, 2002, s. 282).

Müzelerin eğitim ortamı olarak işlevini yerine getirebilmesi için doğru bir planlama yapılması ve bu planlama yapılırken:

- Müze eğitimi gereksinimlerinin,
- Müze eğitimi verilecek grupların,
- Uygulanacak eğitim programlarının,
- Kullanılacak araç gereçlerin de dikkate alınması uygun olacaktır (Kuruoğlu -Maccario, 2002, s. 283).

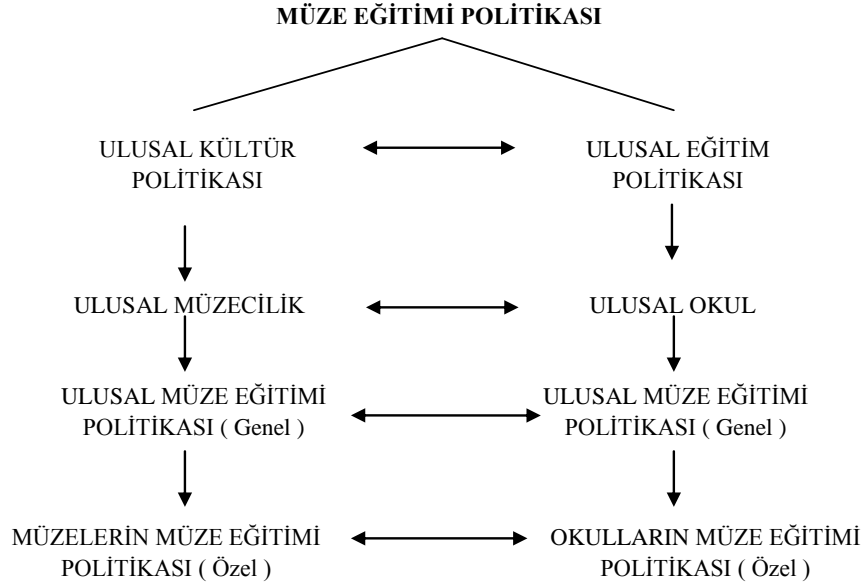
Müze kadrolarında müze araştırmacısı, mimar, tasarımcı, grafiker gibi olmazsa olmaz personelden biri de müze eğitimcisidir. Müzede yapılacak her sergileme ve eğitim çalışmasında danışman kişi konumunda olması gereklidir (Yavuzoğlu -Atasoy, 1999, s. 153).

Müzelerin eğitim politikasından başlayarak müze-okul-yerel yönetimlerle ilişkiler ve müze için sponsor bulmak dahil pek çok sorumluluğu olan müze eğitimcileri, müzenin eğitim hizmetlerini, sergi programlarını düzenleyip projeler üreterek, müzelerin hedef kitlesi olan gruplar için özel eğitim programları hazırlamaktadırlar (Kuruoğlu-Maccario, 2002, s. 281).

Bir müze eğitimi politikası oluşturmanın temel amacı, müze ve koleksiyonları ile yerel, ulusal ve uluslararası kitleler arasında bir köprü kurmaktır (Onur, 2002, s. 15).

Müze eğitimi politikası, iç içe geçmiş genel bir politikalar zincirinin içinde yer alır. Bu zincirin en büyük halkası ulusal kültür politikasıdır; bunun içinde ulusal müzecilik politikası, bunun da içinde ulusal müze eğitimi politikası yer alır; en küçük halkayı her bir müzenin kendi eğitim politikası oluşturur. Ayrıca, bütün bu politikaların ulusal eğitim politikalarıyla denk düşmesi de gerekmektedir (Onur, 2002, s. 14-15). Müze eğitimi politikası müzenin diğer

politikalarıyla ilişkili olmalı, müzenin diğer politikaları da eğitsel konuları dikkate almalıdır (Hooper - Greenhill, 1991).

Şekil 4.1. Müzelerin eğitim politikası

Bir müze eğitimi politikası oluşturmada bütün sorun, eğitimi müzenin bir ek işlevi gibi değil, bütünleyici bir ögesi olarak görmektir. Politikayı oluşturan temel amaç ve ilkeler belirlendikten sonra eğitim stratejileri ve eylem planları bu politikaya uygun olarak saptanacaktır (Onur, 2002, s. 17).

Politika geliştirilirken dikkate alınacak alanlar şunlardır

- Ziyaretçiler
- Kaynaklar/Bütçe;
- Hazırlık Türleri
- Müze içindeki roller ve işlevler
- Müze dışındaki ilişki ağları
- Eğitim
- Pazarlama
- Değerlendirme (Hooper –Greenhill,1991).

4.1. Müzelerin Eğitim Birimlerini Oluşturması

Müzelerde sağlıklı iletişimin kurulması eğitim olanaklarının artırılması, müzelerin koleksiyonlarını tanıtabilmesi, müze-okul işbirliğinin sağlıklı yapılabilmesi, müzelerde yaşayarak öğrenme ortamlarının artırılması gibi konular için bir planlamanın yapılması gereklidir. Bugün özel müzelerde bu planlamayı yapan eğitim birimleri bulunmaktadır.

Eğitim bölümünün temel görevlerinden biri ziyaretçi gruplara yönelik atölye çalışmaları düzenlemektir. Bu, görevli kadro, uygun mekân ve düzenlenecek etkinlikler açısından karmaşık bir iş olabilir. Atölye çalışmaları genellikle el ilanları aracılığıyla duyurulur; bunlar etkinlikleri betimler ve eğitsel yararını (var ise Ulusal Müfredattaki yerini) ,gerekli süreyi ve kayıt işlemleri ile ilgili ayrıntıları kapsar. Müzenin kısa bir tanıtımını, adresini ve açık olduğu saatleri de içerir (Hooper - Greenhill, 1999, s. 115).

Müze Eğitimi Bölümleri her yaştan ve özellikleri farklı çocukları müzeye çekmeye çalışmaktadırlar. 1993 yılında Avrupa ve Amerika Müzelerinin Eğitim Bölümlerince yapılan bir araştırmaya katılan 25 müzenin; dokuz tanesi 3 yaşından, beş tanesi 4 yaşından, dokuz tanesi 5 yaşından, iki tanesi ise 6 yaşından itibaren çocukları etkinliklerine kabul ettiklerini belirtmişlerdir. Yaş sınırı koymayan müzelerde bulunmaktadır (Abacı, 1996, s. 27).

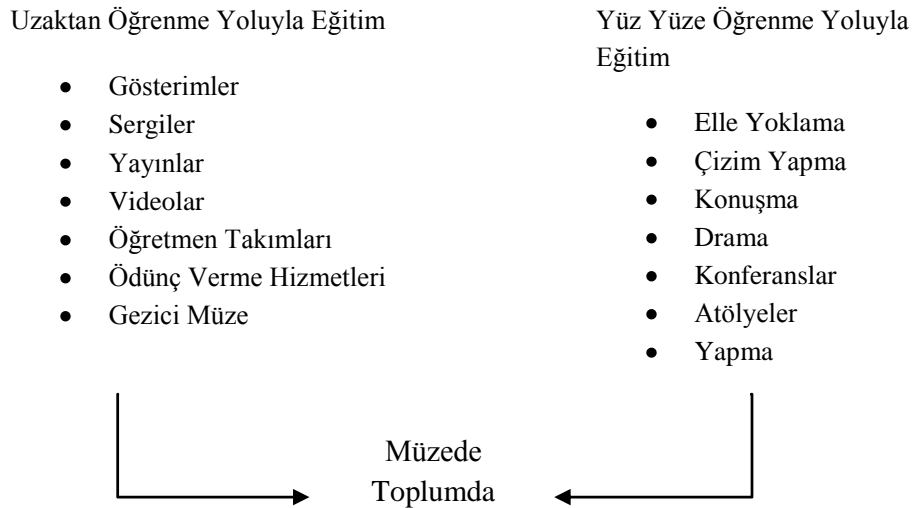
Sadece çocuklar değil, yetişkinlerin eğitimi de müzelerin ele aldığı diğer konulardan biridir. Yetişkin eğitimi hizmetlerinin en üst düzeyi, yetişkin bireylerin müze için gönüllü çalışmalarıdır. Maddi kazanç beklemeyen gönüllüler müzelerin daha geniş bir çerçeveye açılmasında çok önemli bir rol üstlenmektedirler. Amerika'da yapılmış araştırmalara dayanılarak, müzede çalışan toplam 110.000 civarındaki elemandan, 64.000'i gönüllü olarak çalışmaktadır (Abacı, 1996, s. 27).

Müze eğitiminin, öneminin giderek artması 'müze eğitimciliği' gibi bir mesleğin ortaya çıkmasını zorunlu hâle getirmektedir. Müze eğitimciliği, gün geçtikçe, müzedeki diğer kadroların yanında önemli bir yer almaya başlamıştır (Oruç ve Altın, 2007, s.131).

Müze eğitimcisi, asıl amacı müze ve müzenin sergiledikleri ile toplum arasında bir etkileşim hattı kurmak olan müze çalışanıdır. Aynı zamanda müzenin farklı bölümleri arasında bağlantıyı sağlamakla da görevlidir. Örneğin; müze yönetimi ve sergilerin düzenlenmesi ile ziyaretçi programları, müzenin eğitsel amaçları ile sergiler ve programlar ve müzenin felsefesi ve misyonu ile eğitsel programlar arasındaki bağlantıları oluşturmak müze eğitimcisinin sorumluluğu altındadır (Brooks, 2004).

4.2. Müzelerin Eğitim Programlarını ve Yöntemlerini Belirlemesi

Çağdaş müzecilikte müzelerin yaptıkları etkinlikleri topluma duyurmak ve toplumun ilgisini çekmek toplumla bütünleşmesinin ilk koşuludur. Etki alanını genişletmek, müzeye gelen sanatçı, bilim ve kültür adamı, sanatsever ve öğrencilerden oluşan dar çevreyi aşmak için müzeler bilinçli programlar yapıp, iletişim organları ile halkla ilişki kurmak zorundadır. Aynı sürelerde yapılan birkaç etkinlik müzeleri daha geniş bir çevreye çekici kılacaktır. Örneğin Paris'te Pompidou Merkezi sinema, konser, toplantı alanlarıyla kütüphane ve geçici sergi salonlarıyla halkın merak ve ilgisini tatmin ederken, aynı zamanda sürekli sergiler salonlarına da çekmektedir (Atagök, 1999, s. 132).

Şekil 4.2. Müzelerin eğitim yöntemleri

Müzeler eğitim işlevini, belirli programlar hazırlayarak ya da okulların hazırladığı programlara yardımcı olarak doğrudan gerçekleştirmektedirler. Bunun için, hedef kitlesine göre çocuklar, gençler, yetişkinler için ayrı programlar uygulamaktadırlar. Çocuklar için; çocuk müzelerinde ya da müzedeki çocuk bölümlerinde, ilgi çekici, nesnelere odaklı, eğlenceli, katılımcı, oyunlarla zenginleştirilmiş programlar oluşturarak çocuklara kendi ilgilendikleri, seçtikleri nesnelere çalışma fırsatı vermektedirler (Kuruoğlu - Maccario, 2002, s. 277).

Literatüre göre, araştırmacılar tarafından, müzelerde öğrenmenin nasıl gerçekleştiğinin açıklanabilmesi için ziyaretçi öğrenme modelleri geliştirilmiştir. Bu modeller aşağıdaki ziyaretçi öğrenme özelliklerini kapsamaktadırlar

1. **Bireysel Öğrenmeler:** Ziyaretçiler, müzeye geçmiş yaşantıları, ilgileri ve birikimleri ile gelmektedirler. Müzedeki bireysel öğrenmeler üç ögeyi içerirler: müze ziyareti için güdülenme, öğrencilerin ön bilgileri ve anlam oluşturmaları. Tüm bu öğeler, ziyaretçinin müzede nasıl öğreneceğini etkiler. Bireyler, farklı nedenlerle müze ziyareti için güdülenirler. Yapılan araştırmalar, müze ziyaretlerinin kişisel gelişim, yenileme, eğitim, eğlence gibi amaçlarla yapıldığını göstermektedir. Müze ziyaretlerinde ‘içsel güdülenme’, müzeden elde edilen kazanımı arttırmaktadır. Müze ziyaretlerinde, bireyin, müze kapsamı ile ilgili ‘ön bilgileri’ de, öğrenmede önemli bir etkidir. Bu nedenle müze eğitim programlarında öğrencilerin ön bilgilerinin tespit edilmesi ve eksik öğrenmelerin tamamlanması yararlı olabilecektir. Ziyaretçiler, müzede ‘anlam oluşturmaya’ kendi yaşantılarını kullanarak gerçekleştirirler. Bu süreçte kendi yaşantılarının şu üç alanını kullanırlar: sergi konusu ile ilgili özel bilgileri, müzede nasıl davranılacağına ilişkin beklentileri ve ilişkiler, gelenekler ve kişisel becerileri içeren geçmiş yaşam durumları.
2. **Sosyo-Kültürel Öğrenmeler:** Müze öğrenmelerinin nasıl gerçekleştiğine dair ikinci model, öğrenmelerin sosyal etkileşimlerle gerçekleştiğini öne sürmektedir. Bu etkileşimler diğerleri ile konuşmayı, onları dinlemeyi ve izlemeyi içerir. Müzelerde grupla öğrenmeler, aile, arkadaşlar veya okul grupları gibi refakatçilerle gerçekleşir. Bu süreçte bireyler birbirlerini, ortak tarih ve bilgi oluşturma yoluyla kendi müze yaşantılarını yorumlamak için kullanırlar. Bu gruplar, dili, bilgi temelini ve kültürü paylaşan öğrenme ya da yorumlama toplulukları hâline gelirler. Bu nedenle müze eğitimi programlarında katılımcıların kazanımlarını paylaşmalarını sağlamak anlamlı öğrenmeyi oluşturmada yararlı olabilecektir.
3. **Fiziksel Ortamdan Kaynaklanan Öğrenmeler:** Müzenin fiziksel ortamı, müzede sergilenen fiziksel nesnelere ile öğrenmeyi etkiler. Müzeler gerçek objelere ulaşılabilirliği nedeniyle önemli öğrenme ortamlarıdır. Müzede öğrenme bu gerçek objelerle birebir etkileşerek geçirilen yaşantılar ile gerçekleşmektedir. Üç boyutlu objelerden kazanılan yaşantıların, iki boyutlu objelerden kazanılan yaşantılardan daha etkili ve kalıcı olduğu görülebilmektedir (Oruç ve Altın, 2007, s. 129).

Müzeler eğitim birimlerini oluşturduktan sonra koleksiyon ve ziyaretçi ile olan iletişimin sağlanabilmesi için eğitim programları ve yöntemlerini belirlemelidir. Müzeye gelen ziyaretçi grupların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak eğitim programlarını oluşturmalarıdır. Ziyaretçi öğrenme özelliklerini ve özellikle öğrenciler için gelişim özelliklerini bilmek çok önemlidir. Bu yüzden müze eğitimcisinin öğrencilerin gelişim özelliklerini ve müze koleksiyonunu çok iyi bilmesi gerekmektedir.

Müze ziyaretleri esnasında uygulanan çeşitli eğitim yöntemleri vardır. Okul grupları için; rehberli turlar, atölye çalışmaları, okul içinde öğretmenlere yönelik yaz kursları, kısa süreli oturumlar düzenlenmektedir. Öğretmenlerle sürekli temas kurularak, müze ziyaretine hazırlık amacı ile telefonla bilgi verme, müze programları ile ödünç malzeme gönderme, bilgi takımı hazırlama, öğretmenlerden müze ziyareti sonrası rapor isteme, düzenli kurslar açma, atölyeler düzenleme ve okullara gitme gibi hizmetler verilmektedir. Müzelerde rehberli turlar dışında resimli konferans, dokunma oturumu, öykü anlatma, drama-rol oynama, bir sanat eseri karşısında tartışma etkinlikleri düzenlenmektedir. Resimli konferans: Seçilmiş bir temanın resim, fotoğraf, slâyt ve maket kullanılarak açıklanmasıdır. Dokunma oturumu: Çocukların müze koleksiyonu ile yakın temasını sağlamak amacı ile müzedeki eserlerin sağlam ve yenilenebilecek kopyalarının, sorular sorularak, eğlenceli bir biçimde incelenmesidir (Kuruoğlu - Maccario, 2002, s. 277).

Müze her şeyden önce göze hitap eder, bunun için en uygun açıklama ve yorumlama metotları da göze hitap edenlerdir. Eğitim etkinlikleri ne kadar az sözle gerçekleştirilir, görülen yapıt ve nesnelere o kadar ön planda kalırsa, eğitim o denli başarılı olur. Eğitim programının başarılı olabilmesi için diğer bir esas nokta etkinliklerin kendi başlarına bir amaç olmayıp, bunların çoğunun müzenin zenginliklerini daha iyi anlaşılmasını ve takdir edilmesini sağlayan bir yol olarak görülmesidir. Varılması istenilen nokta çocuğun ve gencin değerli bir sanat yapıtını ya da nesneyi seyredebilme anlayış ve zevkine sahip olmaya yönelmesidir (Atagök, 1999. s.138).

Çağdaş eğitimde, öğretme ve öğrenme kaynaklarının birbirini bütünleyecek biçimde hazırlanması gerekmektedir. O nedenle, müzelerde sergilenen eserler bağlamında hazırlanacak eğitim programları, okulların müfredat programları ile örtüşmelidir. Ülkemiz müzeleri, bilim-teknik ve doğa konusunda yeterli olmasa da tarih ve sanat konularında okul programlarına yardımcı olabilecek koleksiyonlara sahiptir. Okullarla işbirliği yapılarak, öğretmenler ve öğrencilere müze ve eserleri hakkında ön bilgi aktarımı yapılmalıdır.

Okullarda ya da müzede fotoğraf, slâyt, video destekli söyleşi ve konferanslardan sonra müze gezisi gerçekleştirilmelidir (Yavuzoğlu - Atasoy, 1999, s. 150).

Öğretmenler gezi öncesi, gezi sırasında ve gezi sonrası yapacaklarını planlamalıdır. Aşağıda bu konu ile ilgili çeşitli öneriler yer almaktadır. Bu öneriler öğretmenler tarafından imkânlar dikkate alınarak geliştirilebilir.

Gezi Öncesi;

- Müzede gerçekleştirilecek etkinlikte kullanılacak yöntem ve teknikler belirlenir.
- Okul yöneticilerinin “müze ile eğitim” etkinliği konusunda bilgilendirilerek, Yöneticilerin de öğretmenlerle birlikte hareket etmeleri sağlanır.
- Mümkünse gezi yapılacak yer ile ilgili ön inceleme yapılır. Müzelerdeki görevliler ile iletişim kurulur. Müze yetkilileri ile görüşerek eğitim çalışmasının amacı ve içeriği anlatılır. Onlardan da katkı alarak derse konu edilebilecek nesnelere belirlenir. Varsa öğretim programının kazanım tablolarındaki “Açıklamalar” sütununu da dikkate alınarak belirlenen nesnelere ders veya derslerin kazanımları ile ilişkilendirilir. Daha sonra gezi planı ve çalışma kâğıtları için bir taslak hazırlanır.
- Gezinin düzenlenebilmesi için gerekli izinleri alınır. Gidilecek müze için rezervasyon yaptırılır. Hazırlanan plan dâhilinde en az 2–3 gün önceden bu bilgi müze yetkililerine verilir.
- “Öğretmen Gezi Kontrol Listesi” oluşturulur.

Gezi Sırasında;

- Geziye katılan öğrencileri 10–15 kişilik gruplara ayırılır. Her grup için bir öğretmenin bulunması müzede yapılacak çalışmanın verimliliği açısından önemlidir.
- Gezi boyunca öğrencilerinizi yalnız bırakılmaz.
- Öğrencilere müzede atölye çalışmaları için ayrılan alanlar dışında nesnelere dokunmamaları; bariyerleri ya da camlı bölmeleri geçmemeleri gerektiğini, müze içinde koşmanın ve bağırmanın uygun olmayacağı hatırlatılır.
- Müzeyi ziyaret için ayrılan zamanın nasıl kullanılacağı belirlenir.

- Müze ziyareti sırasında geçen zamanın belli bir dilimini belirli bir nesne inceleme ya da drama çalışmalarına ayrılabilir. Geri kalan zamanda da müzenin diğer bölümleri gezilir.

Gezi Sonrası;

- Müze gezisi sonrasında gezi ile ilgili edinilenlerin sınıf veya okul ortamına taşınması “müze ile eğitim” etkinliğinin önemli halkalarından biridir. Müze ziyareti sırasında yapılan etkinliklerden yola çıkarak ilgili kazanımlara yönelik sınıf içi metin yazma, resimleme, sunu hazırlama, drama vb. etkinlikler düzenlenebilir.
- Müzeden alınan ya da müzede oluşturulan materyallerle okul sergileri düzenlenebilir.
- Müze gezisi sırasında ve sonrası etkinlikler sonucunda elde edilen ürünler, eserler hakkında okul gazetesinde varsa okulun internet sitesinde bilgi verilebilir.
- Her öğrencinin çıkarımlarının yer aldığı ve kendilerinin düzenlediği broşürlerle okul içerisinde gezi ve gözlem kösesi oluşturulabilir (MEB, 2008)

4.3. Müzelerin Okullarla İşbirliği

Çocuklar müzeleri temelde iki kurum aracılığıyla ziyaret etmektedirler. Okullar ve aileler. Müzelere yapılan okul gezilerinin büyük bir önemi bulunmaktadır. Pek çok çocuk müzelerle okul gezileri aracılığıyla tanışmaktadır. Bu nedenle bu gezilerin iyi bir deneyim olarak gerçekleştirilmesi önemlidir (Tezcan-Akahmet, 2008).

Eğitimde, önemli fonksiyonlara sahip olan müzelerin etkin olarak kullanılabilmesi için öncelikle müze-okul işbirliğinin artırılması gereklidir. Bu işbirliğinin sağlanmasında şu basamakları göz önünde bulundurmak yararlı olabilecektir (Oruç ve Altın, s. 131).

1. İşbirliğinin Başlangıcı: Bu aşamada ilk yapılması gereken hem müzenin hem de okulun önceliklerinin ve bu ortaklık ile ilgili görev ve sorumluluklarının belirlenmesidir.
2. İşbirliğinin Oluşturulması: İkinci adım ortaklığın oluşturulmasıdır. Öğretmenler ve müze personeli arasında güçlü bir iletişimin kurulması gereklidir.
3. Müze-Okul Programının Ön Taslağı: Müze okul ortaklığında programları planlamaya başlamadan önce öğretmenlerin müze eğitimi konusunda hizmet içi eğitimden geçmeleri yararlı olabilecektir.

4. Müze-Okul Programının Planlanması: Dördüncü aşama programın planlanması aşamasıdır. Bu aşamada müze personeli ve öğretmenler birlikte programın hedeflerini ve süreçte uygulanacak etkinlikleri planlar ve programı oluştururlar.
5. Müze-Okul Programının Uygulanması: Programın uygulanması aşamasında, hazırlanan program uygulamaya konulur ve değerlendirilir. Gerekli durumlarda programda değişiklikler ve düzeltmeler yapılabilir.
6. Öğretmen Desteği: Müze, öğretmene, müze ziyareti ile ilgili olarak sınıfta kullanabileceği destek kaynaklar sunar.
7. Müze-Okul Programının Değerlendirilmesi: Öğretmenlerin dönütlerine bağlı olarak programın etkililiği değerlendirilir.
8. Müze-Okul İşbirliğinin Sürdürülmesi: Kurulan ortaklığın gelecekte farklı etkinliklerde de sürdürülmesi istenen bir sonuç olacaktır (Pierce, 1996).

Öğrencilerin gerçek sanat eserlerini görecekleri, gizemli bir yer olan müze, okul grupları için sınıfların, sanat odalarının devamı gibidir. Müze yetkilileri -varsa eğitimecileri- daha etkili olabilmek için, okul öğretim programlarından haberdar olmalıdırlar ve öğrencilere okuldakine oranla daha rahat hareket eden bir tavırla bir öğretim sunmalıdırlar. Karşılıklı kurum gezileri olmalı ve okul ve müze öğrenme ortamları iyi algılanmalıdır. Uygulamalı çalışmaları (Workshopları), müze koleksiyonuyla ilgili yazılı kaynakların listelerini, özel müzelerde indirimli tarifeli üyelikleri ve sosyal etkinlikleri içeren bir müze etkinliği olmalıdır. Okul gruplarının müzeye taşınma ihtiyaçları ve ücretleri; ailelere ve okul yönetimine bu yapılan etkinliğin yararlarını anlatan materyalleri müzeler sağlayabilir. Sanat öğretiminde kullanılmak üzere kitapları, görsel materyalleri, posterleri, tıpkıbasımları ve gezi hazırlık bukletlerini müzeler kendi imkânlarıyla hazırlayabilirler. Sadece sergilenen eserlere yönelik değil, tüm koleksiyonlara ait slâytlar ve tıpkıbasımlar üretebilir ve okullara indirimli olarak satabilirler. Tüm okullarda slâyt makinesi bulmak mümkün olmayabilir. Olsa da hassas oldukları için bozulmuş, onarım bekliyor olabilir. Ama hemen her okulda tepegöz bulmak mümkündür Bu nedenle öğretmenler saydamları (asetatlar, transparanlar) tercih etmektedirler. Geniş ve kalabalık öğrencili sınıflarda videodan ya da bilgisayar ekranından yararlanmak pek etkili olmayabilir. Bu durumda posterlerden yararlanmak tercih edilebilir. Kartpostallar öğrencilerin grup çalışmalarında ve sanatla ilgili çeşitlilikleri ve farklılıkları gruplaştırmalarında kullanılabilir. Müzeler poster ve kartpostalların basım ve satışını gerçekleştirebilirler. Tabii ki

tüm bunlar “yardımlaşma” değil “işbirliği” çerçevesinde yapılmalıdır. Müze ve okul programları, birlikte ve her iki kurumun hedeflerini dikkate alacak şekilde ayarlanmalıdır (Özsoy, 2002).

Okul ve müze işbirliğinin sağlanması ve çocukların müze ile erken yaşlarda tanışabilmeleri için okul-müze- işbirliğini engelleyen faktörlerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Okulların işbirliğini olumsuz etkileyen faktörlere baktığımızda; müze ziyaretlerinin zaman kaybı olarak görülmesi, öğretmenlerin müze eğitimi konusunda hizmet içi eğitim hizmetlerini almamaları öğrencilerin ilgi ve meraklarını uyandıracak etkinliklerin olmaması sayılabilir.

Literatüre göre müzelerin okullar tarafından ziyaret edilmemesinin dört sebebi vardır:

1. Müzedeki koleksiyonların ve sergilenen eserlerin içeriğinin öğretmen tarafından bilinmemesi;
2. Müzenin sunduğu eğitim imkânlarının öğretmenlerin ve okulunun ihtiyaçlarına cevap vermemesi;
3. Öğretmenlerin müzedeki ürünleri nasıl kullanacağını bilmemesi;
4. Müzeyi ziyaret için zaman ve para olmaması (Aktekin, 2008, s, 105).

Yapılan araştırmalar sonucunda, kültür olaylarına sık katılan kişilerin, küçük yaşlardan beri her türlü kültür, sanat etkinliğinde yer almış kişiler olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle çocuklar erken yaşlardan itibaren müzelerle tanıştırılmalıdır (Tezcan-Akahmet, 2008).

4.4 . Türkiye’de Müze Eğitim Birimleri Bulunan Müzelerden Örnekler

Türkiye’de bulunan müzelerin eğitim çalışmaları artarak devam etmektedir. Bu popülasyona baktığımızda bunun devlet müzelerine nazaran özel müzelerde daha fazla olduğunu görmekteyiz. Kısaca eğitim birimleri ve eğitim atölyeleri bulunan müzelerden örnekler vermek istiyorum.

4.4.1. İstanbul Arkeoloji Müzeleri (İstanbul)

İstanbul Arkeoloji müze’sinde Klasik Binaya bağlı ek binanın zemin katında çocuk müzesi bulunmaktadır. İlköğretim çağındaki çocukların yararlanması için hazırlanan müzenin amacı;

müze kurumunu tanıtmak, tarihi zenginlikler hakkında farkındalık yaratmak, kültür mirasını koruma bilinci oluşturmak, uygarlıkların doğuşunu ve gelişimini nesnelere, metinlere ve illüstrasyonlar aracılığıyla kavramalarına yardımcı olmaktır. Günümüzden 5 bin yıl önce yaşamış Sümerli çocukların çivi yazısını öğrenebilmek için kil tabletlere yaptıkları yazı alıştırmaları bu sergileme örneklerinden biridir. Ayrıca Yunan ve Roma çağında kız ve erkek çocukların eğitimi, oyuncaklar ve çocuk temalı heykeller de sergilenen nesnelere arasındadır. Müzenin vitrinlerinin bulunduğu kapalı alanın dışında, tarih öncesi mağaralarda ve kaya sığınaklarına yaşayan insanlar ile tüketici yaşamdan üretici yaşama geçiş, ilk evlerini ve köylerini kurmuş insan topluluklarının yaşamlarını betimleyen maketler sergilenmektedir. Ayrıca çocukların içine girip oynayabilecekleri bir Troia Atı maketi de mevcuttur.

4.4.2. MTA Tabiat Tarihi Müzesi (Ankara)

Tabiat Tarihi Müzesi, eğitim işlevini belirli programlar hazırlayarak ya da okulların hazırladığı programlara yardımcı olarak; doğrudan ya da dolaylı olarak gerçekleştirmektedir. Öğretmenlerin müzeden en üst düzeyde faydalanmaları amacıyla, Müze Eğitim Paketi hazırlanmıştır. Müzede sergilenen objeler hakkında detaylı bilgi almak ve ilgi duydukları konu hakkında bilgisayardan araştırma yapmak isteyen ziyaretçiler kütüphaneden faydalanabilir.

Müze eğitim paketi ile müze gezisine başlamadan önce konu ile ilgili kapsamlı bir şekilde bilgilendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Eğitim Paketi'nde; Giriş: Müzenin genel bir tanımı, Tabiat Tarihi Müzeleri'nin amaçları ve müzenin kısa tarihçesi yer almaktadır. İkinci Bölümde: Müze ziyaretlerinin başarılı geçmesi amacıyla genel öneriler yer almaktadır. Üçüncü Bölüm: Öğretmenler için öneriler bölümüdür. Bu bölüm, müzeyi ziyaret etmeden önce yapılması gerekenler, müzeyi ziyaret ederken yapılması gerekenler, müzeyi ziyaret ettikten sonra yapılması gerekenler şeklinde oluşturulmuştur. Müzede Uygulanabilecek Etkinlikler ve Oyunlar Bölümü, öğrencilere müzeyi sevdirmek ve kalıcı öğrenmeler sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

4.4.3. Rahmi M. Koç Müzesi (İstanbul)

Eğitim paketleri ilköğretim, anasınıfı, gezici müze, il içi il dışı kardeş okul, görme engelliler, sergilerle ilgili çalışmalar, Rahmi M. Koç Müzesi Atölyelerinde Lise ve Meslek Lisesi öğrencileri ile eğitim, Keşif masası, hafta sonu atölye etkinlikleri yapılan eğitim çalışmalarındır. Yılda 150 bin öğrenci ziyaret etmekte ancak 15 bin öğrenciye eğitim verilmektedir.

Okullarla işbirliği yapılmakta okullara, telefon ve faks ile eğitim ve sergilerle ilgili bilgi verilmekte afiş ve broşür gönderilmektedir.

Eğitim paketleri sayesinde öğretmenler ve öğrenciler seçilmiş olan eserler konusunda daha detaylı bilgi edinmekle kalmayıp onların Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Matematik dersleriyle bağlantılarını kurarak daha geniş kapsamlı inceleme şansını yakalamaktadırlar.

'Müze büs' adı verilen "Gezici Müze Projesinin" önemli amacı kısıtlı imkanları olan çocuklara müzenin sunduğu imkanları tanıtmak, farklı ve yaratıcı araç ve yöntemlerle eğitim alma şansını vermek mümkün olmaktadır.

4.4.4. Sabancı Müzesi (İstanbul)

Sakıp Sabancı Müzesi'nde, çocuklara, Sakıp Sabancı Müze'sinin koleksiyonları ve geçici sergilerden yola çıkarak sanat eserleriyle tanıştırmak, onların müze yaşamına aktif katılımlarını ve çocuk yaşta birer müze dostu olmalarını sağlamak amacıyla, yıl boyunca çeşitli eğitim programları ve etkinlikler sürdürülmektedir.

Sakıp Sabancı Müze'si Eğitim Çalışmaları, Okul Grupları Sergi Gezileri, Atölye Çalışmaları, Müzeyle Tanışma Gezileri, Rehberli Sergi Turları, Yetişkin Atölyeleri ve Sosyal Sorumluluk kapsamında sürdürülen çalışmalardan oluşmaktadır.

4.4.5. Doğançay Müzesi (İstanbul)

Doğançay Müzesi, müzelerin ana görevlerinin eğitim, kültür ve sanat olması gerektiği düşüncesinden hareketle çeşitli projeler geliştirmektedir. Bu projelerden en önemlisi ise

“Doğançay Müzesi İlköğretim Okulları Resim Yarışması”dır, halkın özellikle de çocukların eğitim ve kültür ortamı içerisinde sanatla buluşmalarını sağlamaktadır. Açıldığı günden bu yana haftada en az iki, üç okulu konuk eden müze, sanat sevgisinin ve bilincinin ilköğretim çağlarında verilmesi gerekliliğinin sorumluluğuyla, müze binasında “kültür ve sanat müzede öğrenilir” ilkesiyle çocukların modern sanatla iç içe olmalarına zemin hazırlamaktadır.

4.4.6. Sunay Akın Oyuncak Müzesi (İstanbul)

İstanbul Oyuncak Müzesi’nde de müze gezisinden sonra atölye çalışmaları yapılmaktadır. Resim atölyesi, seramik atölyesi, model uçak atölyesi, fosil keşif atölyesi gibi atölyeler bulunmakta ayrıca fotoğraf, drama dersleri, imza günleri, seminerler, tiyatrolar düzenlenmektedir.

4.4.7. Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ankara)

Müze bünyesinde ve okullarda düzenlenen konferans ve seminerler ile başlayan Anadolu Medeniyetleri Müzesi eğitim etkinlikleri günümüzde, Müze Müdürlüğü’ne bağlı bir birim olarak çalışan “Eğitim Bölümü” tarafından müze eğitiminin amaç ve programları doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde bir süredir uygulanmakta olan çocuk müze eğitimi kapsamında oluşturulan atölyelere destek olması için bir seri eğitim malzemesi yapılması kararlaştırıldı. Seriyi oluşturan her kitap bir uygarlık veya bir dönemi anlatıyor ve seri kendi içerisinde de süreklilik sağlanmaktadır.

Çocuklar için hazırlanan bu çantanın içinde, Anadolu’nun eski dönemlerini anlatan 10 kitap var. Asurlar, Hititler, Urartular, Frigler Geçmiş dönemlerde Anadolu’da başka kimler yaşıyordu? Bu insanların günlük yaşamları nasıldı? Nasıl besleniyor, nasıl giyiniyorlardı? Çocuklarına nasıl adlar koyuyorlardı? Bu soruların hepsi, "Senden Önce Anadolu" çantasında çocuklara verilmektedir.

4.4.8. İstanbul Modern Müzesi (İstanbul)

Öğrenci gruplarına rehberli turlar, seminerler, özel ihtiyaçları olan çocuklara ve her yaştan müze ziyaretçisine özel programlarla eğitim sunarak, sıradan bir ziyaretçi olmanın ötesine geçerek müze koleksiyonuyla etkin bir biçimde karşılaşma yolları sağlanmaktadır.

7-12 yaşa yönelik Müze gezileri ile çocuklar hem hoşça vakit geçirmek de, hem de performans, grafiti, maket yapımı, heykel, resim, animasyon, geleneksel sanatlar ve fanzin atölyelerinden oluşan farklı sanat çalışmalarına katılabilmektedirler.

4.4.9. Çocuk Dostu Müze Projesi (Kültür ve Turizm Bakanlığı)

Müzeleri çocukların severek gezmelerini sağlamak, müze ortamını cazip hale getirmek, çocuklarda yaratıcılık becerisini desteklemek, katılımcı ve kalıcı bir öğrenme ortamı sunmak amacıyla hayata geçirilen proje; eğlenerek, yaşayarak ve dokunarak öğrenmeye olanak sağlanmaktadır. İlk etapta, Ankara Resim-Heykel Müzesi, Cumhuriyet Müzesi, Etnografya Müzesi ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde hayata geçirilecek olan projenin, 2012 sonuna kadar tüm yurttan yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Programın ilk uygulaması Cumhuriyet Müzesi'nde başlatılmıştır. Uygulamalar çerçevesinde, müzeye çocukların ilgisini çekecek pek çok obje yerleştirilmiştir. Bunlar arasında, çocuklar için giderken yanlarında götürebilecekleri anı kartları, bunlara basabileceği meclis mührü, çocuk gözü ile film balonu (müze tarihini anlatan film gösterimlerinin yapıldığı), çocukların müzeler ile ilgili izlenimlerini yazarak biriktirebilecekleri çocuk kumbarası, müze tarihini çocuk seslerinin rehberliğinde anlatan sesli rehber sistemi, kitap ayraçları, anı kartları yer almaktadır.. Ayrıca çocuklar, Mustafa Kemal Atatürk gibi tarihteki önemli kişilerin büyük fotoğraflarının önünde, fotoğraf da çekebilmektedirler. “Çocuk Dostu Müzeler” projesi kapsamında Türkiye'de seçilen 10 müze arasında Alanya Müzesi de yer almaktadır. Alanya Müzesi çocuklara yönelik çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Öğrencilere arkeolojik kazının nasıl yapıldığı hakkında uygulamalı olarak bilgi verilmektedir. Proje kapsamında bir görevli eğitim almaktadır.“Çocuk Dostu Müze Programı, müzeleri çocukların severek gezmelerini sağlamak, müze ortamını cazip hale getirmek ve etkisini artırmak, çocuklarda yaratıcılık becerisini desteklemek, katılımcı ve kalıcı bir öğrenme ortamı sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca Alanya Müze’sinin bahçesinde Çatalhöyük evleri yapımı seramik atölyesi bulunmaktadır”. Tatilde Müze ve “1000 öğrenciye müze eğitimi” verilmesi gibi projeleri bulunmaktadır.

V. BÖLÜM

MÜZELERİN EĞİTİM FONKSİYONLARINA YÖNELİK MÜZE YÖNETİCİLERİNİN TUTUM VE FİKİRLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMA

5.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; müze yöneticilerinin müzelerin eğitim fonksiyonları ile ilgili tutumlarını bakış açılarını anlamak, müzeleri birer eğitim kurumu olarak görüp görmediklerini öğrenmek, okullarla işbirliği konusundaki fikirlerini almak ve müze eğitimi konusunda farkındalıklarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

5.2. Araştırma Yöntemi

Bu bölümde araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama aracı ve veri analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

5.2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada tarama modellerinden tekil ve ilişkisel tarama modelleri kullanılmıştır. Tekil tarama modeli araştırmanın konusu olan tek tek mevcut durumların betimlendiği ve araştırma konusuyla ilgili davranış, tutum, beklenti, gereksinim ve bilgi düzeylerinin belirlendiği araştırma modelidir. İlişkisel tarama modeli ise iki ya da daha çok sayıda değişken arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla kullanılan araştırma modelidir (Karasar, 1999, s. 77-86).

5.2.2. Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı 101 adet müze müdürlüğü ve 141 adet özel müze oluşturmaktadır. Buna göre T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı 43 adet müze müdürlüğü ve 7 adet Özel müze müdürlüğüne ulaşılmıştır.

5.2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada deneklere, araştırmacı tarafından geliştirilen Müzecilikte Eğitim Ölçeği (MEÖ) isimli anket uygulanmıştır. İki bölümden oluşan anketin birinci bölümünde müze yöneticilerinin demografik özellikleri sorulmuştur. İkinci bölümde ise müzelerin eğitim fonksiyonlarına yönelik önermeler sunulmuştur.

5.2.4. Veriler ve Toplanması

Veriler, Türkiye’de bulunan devlet ve özel müzelerden elde edilmiştir. Aşağıdaki tabloda ismi bulunan 50 tane müzeden toplanmıştır.

Tablo 5.1. Anket uygulanan müzeler ve bulunduğu iller

Müzenin Bulunduğu İl	Müzenin Adı
Ankara	1.MTA Tabiat Tarihi Müzesi
Aydın	2.Aydın Müzesi 3.Afrodisias Müzesi
Adana	4.Adana Arkeoloji Müzesi
Afyonkarahisar	5.Afyonkarahisar Müzesi
Aksaray	6.Aksaray Müzesi
Adıyaman	7.Adıyaman Arkeoloji Müzesi
Antalya	8.Antalya Müzesi 9.Alanya Müzesi
Bolu	10.Bolu Müzesi
Balıkesir	11.Kuvay-i Milliye Müzesi
Bilecik	12. Söğüt Ertuğrul Gazi Etnografya Müzesi
Çanakkale	13. Adatepe Zeytinyağı Müzesi
Çankırı	14.Çankırı Müzesi
Diyarbakır	15.Diyarbakır Arkeoloji Müzesi
Denizli	16.Hierapolis Örenyeri Müzesi
Edirne	17.Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi
Eskişehir	18.Eskişehir Arkeoloji Müzesi
Giresun	19.Giresun Müzesi

Tablo 5.1. Anket uygulanan müzeler ve bulunduğu iller (devamı)

İstanbul	20.Rahmi M. Koç Müzesi 21.VKV Sadberk Hanım Müzesi 22.Sakıp Sabancı Müzesi 23.İstanbul Arkeoloji Müzeleri 24.Sunay Akın Oyuncak Müzesi 25.Türkiye Denizcilik İşl. A.Ş Tarih ve Sanat Merkezi 26.Doğançay Müzesi 27.Mehmet Naci Aköz Uçurtma Müzesi
İzmir	28.Efes Müzesi 29.Ödemiş Müzesi
Kütahya	30.Kütahya Müzesi
Karaman	31.Karaman Müzesi
Kırşehir	32.Kırşehir Müzesi
Konya	33.Ereğli Müzesi 34.Akşehir Batı Cephesi Karargah Müzesi 35.Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi
Mardin	36.Mardin Müzesi
Mersin	37.Mersin Atatürk Evi ve Müzesi 38.Tarsus Müzesi 39.Silifke Müzesi
Muğla	40.Muğla Müzesi 41.Marmaris Müzesi
Nevşehir	42.Nevşehir Arkeoloji ve Etnografya Müzesi
Ordu	43.Ordu Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi
Rize	44.Rize Müzesi
Sinop	45.Sinop Arkeoloji Müzesi
Sakarya Müzesi	46.Sakarya Müzesi
Tekirdağ	47.Tekirdağ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi
Trabzon	48.Trabzon Müzesi
Tokat	49.Tokat Müzesi
Uşak	50.Uşak Arkeoloji Müzesi

5.2.5. Verilerin Analizi

Anketlerden elde edilen cevaplar SPSS paket programında değerlendirilmiştir. Çalışmada müze yöneticilerine yapılan 12 soruluk müzecilikte eğitim ölçeği verileri faktör analizi yapılarak değerlendirilmiştir.

Faktör analizi yapılırken metod olarak temel bileşenler yöntemi, veri döndürmesi olarak da varimax rotasyonu (döndürmesi) kullanılmıştır. Faktör sayısının belirlenmesinde kaiser kriteri (özdeğerler 1'den büyük olan faktörler) dikkate alınmıştır.

Çalışmada demografik olarak belirlenen soruların seviyeleri arasındaki farklılıklar irdelenirken bu 12 soruya (müzecilikte eğitim ölçeği) 5 puan üzerinden verilen puanların ortalamaları dikkate alınarak, iki grup karşılaştırılmasında kullanılan t testinden yararlanılmıştır. Yaş faktörünün ortalamaları arasındaki farkın belirlenmesinde varyans analiz tekniğinden (one-way ANOVA) yararlanılmıştır.

İki grup karşılaştırmaları; cinsiyetlerin arasındaki farklılık, tecrübe durumunun arasındaki, atölye durumunun arasındaki ve müze tiplerinin ortalamaları arasındaki farklılıkların belirlenmesinde t testi kullanılmıştır. Yaşların seviyeleri arasındaki farkların belirlenmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır.

Ayrıca sorular tek tek dikkate alındığında cinsiyetlerin, atölye, müze tipi ve tecrübenin seviye Rank ortalamaları arasındaki farkın belirlenmesinde Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Her bir soru için yaş seviyelerinin (<40, 40-50, 50>) rank ortalamaları arasındaki farkın belirlenmesinde Kruskal- Wallis testi kullanılmıştır.

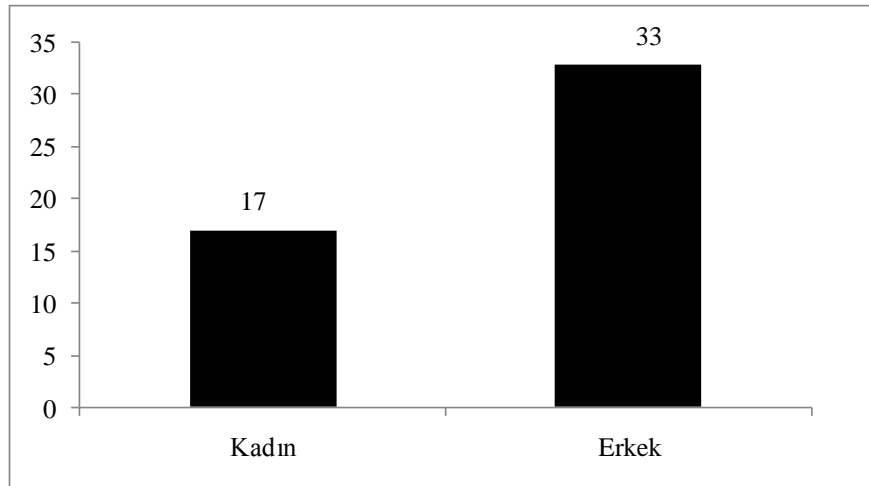
5.3. Bulgular

5.3.1. Müze Müdürlerinin Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular

Tablo 5.2 ve Şekil 5.1’de müze müdürlerinin cinsiyet dağılımı ve yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 5.2. Müze müdürlerinin cinsiyet dağılımı ve yüzdeleri

Kadın		Erkek	
Sayı	%	Sayı	%
17	34	33	66

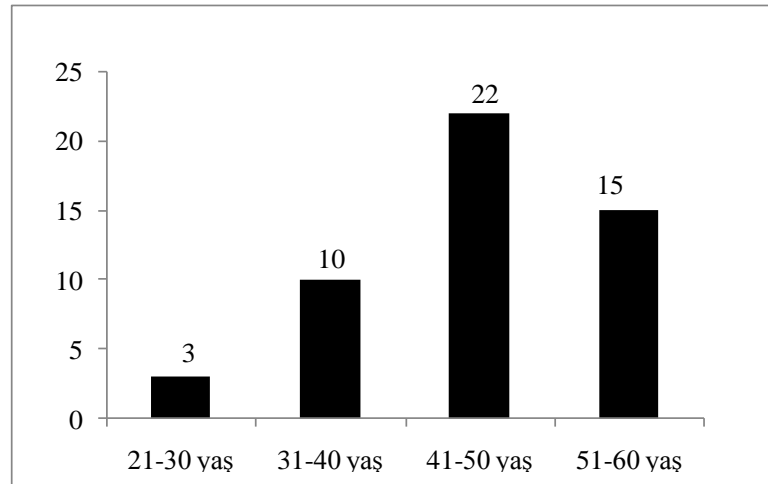

Şekil 5.1. Müze yöneticilerinin cinsiyeti

Şekil 5.1’de görüldüğü üzere ankete katılan müze müdürlerinin cinsiyet dağılımına baktığımızda %66’lık yüzdeyle erkek sayısı ilk sırada yer almaktadır. %34’lük yüzdeyle kadın sayısı ikinci sırada yer almaktadır. Tablo 5.3’de müze yöneticilerinin yaş dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.3. Müze yöneticilerinin yaş dağılımını yüzdeleri

21-30		31-40		41-50		51-60	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
3	6	10	20	22	44	15	30

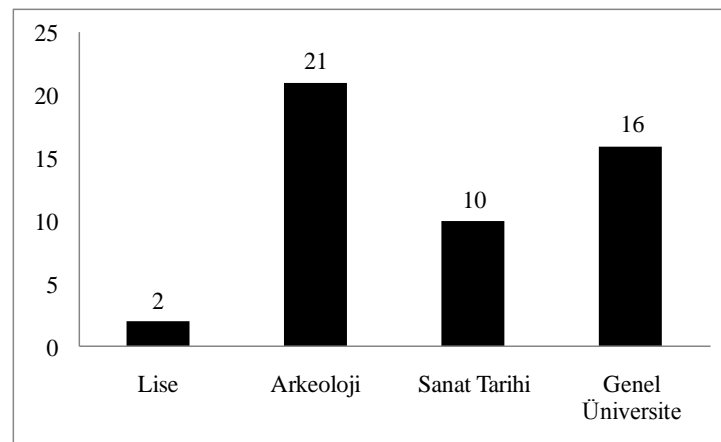

Şekil 5.2. Müze yöneticilerinin yaşı

Şekil 5.2’de görüldüğü üzere müze müdürlerinin yaş ortalamasına baktığımızda %44’lük bir yüzdeyle 41-50 yaş arasının ilk sırada, ikinci sırada %30’luk yüzdeyle 51-60 yaş arası, üçüncü sırada %20’lik yüzdeyle 31-40 yaş arası, üçüncü sırada %6’lık yüzdeyle 21-30 yaş arası oluşturmaktadır. Tablo 5.4’de müze yöneticilerinin mezun olduğu okul dağılım yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 5.4. Müze yöneticilerinin mezun olduğu okul dağılımının yüzdeleri

Lise		Arkeoloji		Sanat Tarihi		Genel Üniversite	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1	2	21	42	10	20	16	32

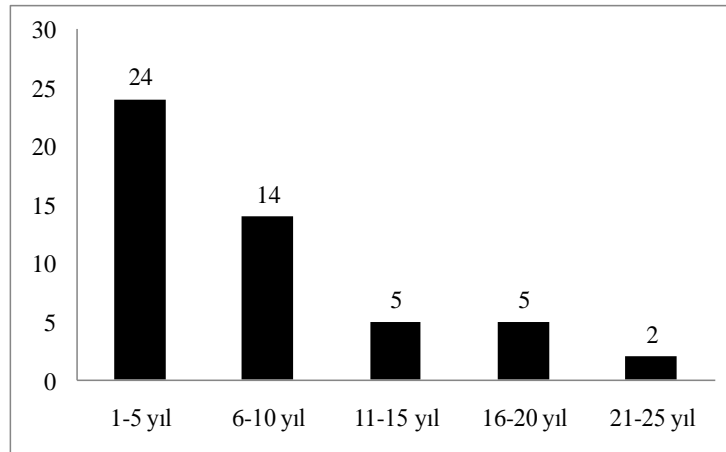

Şekil 5.3. Müze yöneticilerinin mezun olduğu okul

Şekil 5.3'te görüldüğü üzere müze müdürlerine mezun olduğu okul sorulmuştur. %42'lik yüzdeyle arkeoloji bölümünden mezun olanlar ilk sıradadır. İkinci sırada %16'lık yüzdeyle genel üniversite mezunları bulunmaktadır. %20'lik yüzdeyle sanat tarihi bölümünden mezun olanlar üçüncü sırada yer almaktadır. %2'lik yüzdeyle lise mezunları son sıradadır. Tablo 5.5'de müze yöneticilerinin kaç yıldır görev yaptığının yüzde dağılımları verilmiştir.

Tablo 5.5. Müze yöneticilerinin kaç yıldır görev yaptığının yüzde dağılımları

1-5		6-10		11-15		16-20		21-25	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
24	48	14	28	5	10	5	10	2	4

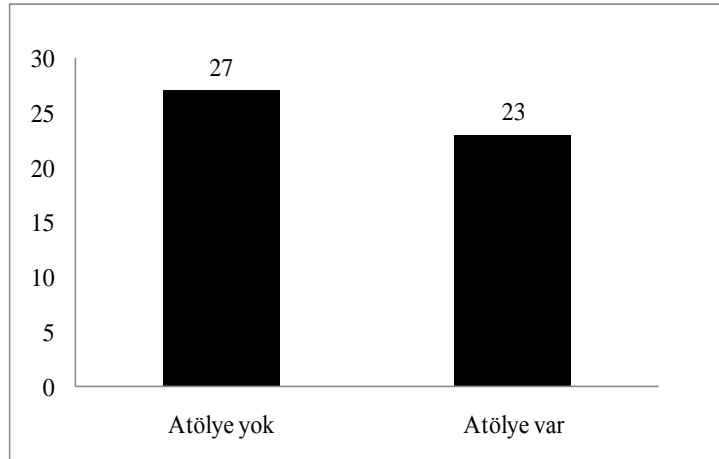

Şekil 5.4. Kaç yıldır müze yöneticiliği yapıyor olması

Şekil 5.4'de ankete katılan müze müdürlerinin büyük çoğunluğunun meslek yıllarının 5 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. 1-5 yıl arası % 48'lik yüzdeyle birinci sırada 6-10 yıl % 28'le ikinci sırada 16-20 yıl arası ve 11-15 yıl arası % 10'la üçüncü sırada 21-25 yıl arası % 4'le dördüncü sıradadır. Tablo 5.6'da görev yapılan müzede eğitim için ayrılan mekan olmasının yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.6. Görev yapılan müzede eğitim için ayrılan mekan (atölye, oda vs.) olmasının yüzde dağılımı

Atölye yok		Atölye var	
Sayı	%	Sayı	%
27	54	23	46

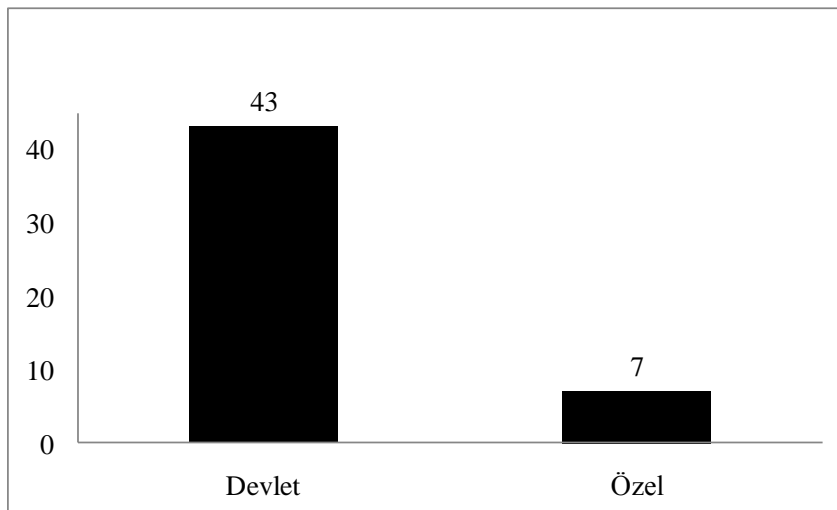

Şekil 5.5. Görev yapılan müzede eğitim için ayrılan mekan (atölye, oda vs.) olması

Şekil 5.5'te eğitime ayrılan bölüm var mı sorusuna %54'le birinci sırada yok cevabı verilmiş. %46' ikinci sırada var denilmiştir. Tablo 5.7'de müze tipinin yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.7. Müze tipinin yüzde dağılımı

Devlet		Özel	
Sayı	%	Sayı	%
43	86	7	14

Şekil 5.6. Müzenin tipi

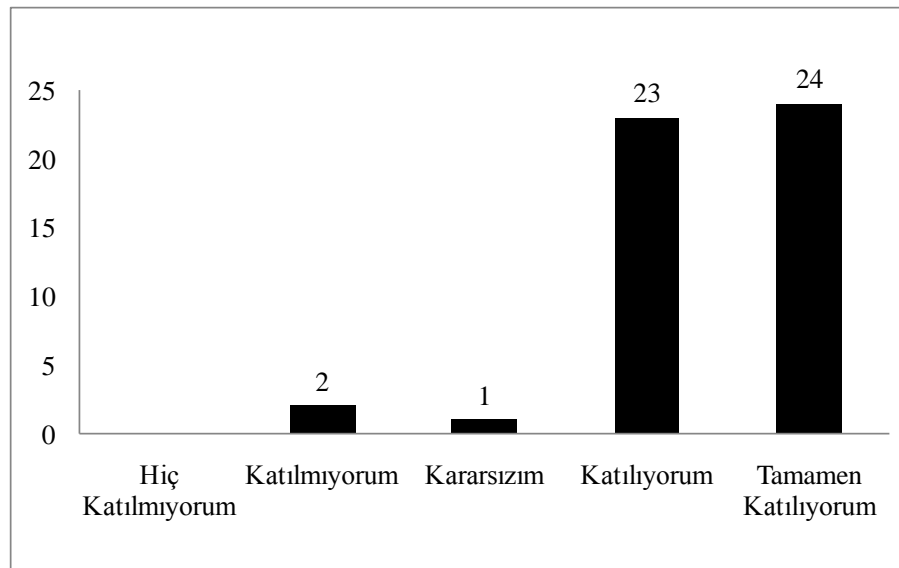
Şekil 5.6’da görüldüğü gibi müzelerin büyük bir çoğunluğu devlet müzesidir.

5.3.2. Müzelerin Eğitim Fonksiyonlarına Yönelik Bulgular

Bu bölümde müze müdürlerine müzelerin eğitim fonksiyonlarına yönelik sorular sorulmuştur. Tablo 5.8’de müzelerin okullar gibi eğitim öğretim kurumlarıdır sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.8. “Müzelerin okullar gibi eğitim öğretim kurumlarıdır” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0	0	2	4	1	2	23	46	24	48

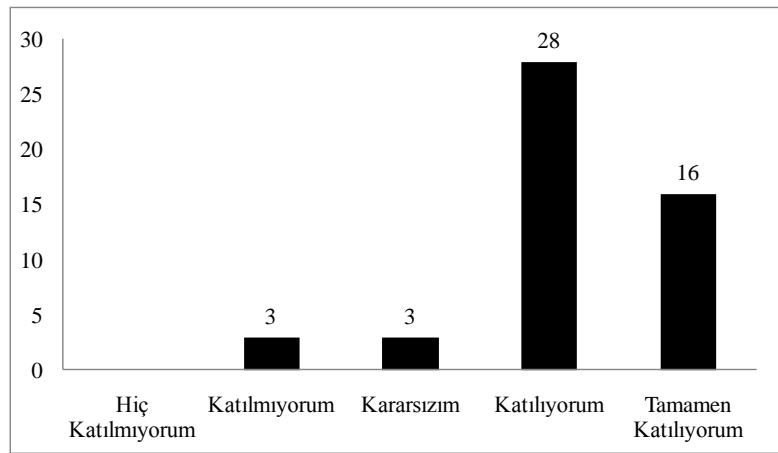
Şekil 5.7. Müzeler okullar gibi eğitim öğretim kurumlarıdır

Şekil 5.7’de görüldüğü üzere müze müdürleri müzeleri bir eğitim kurumu olarak görmektedirler. % 48’le tamamen katılıyorum, % 46 ile katılıyorum demişlerdir. Birinci sırada tamamen katılıyorum demeleri de dikkate değerdir.

Tablo 5.9’da müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.9. “Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0	0	3	6	3	6	28	56	16	32

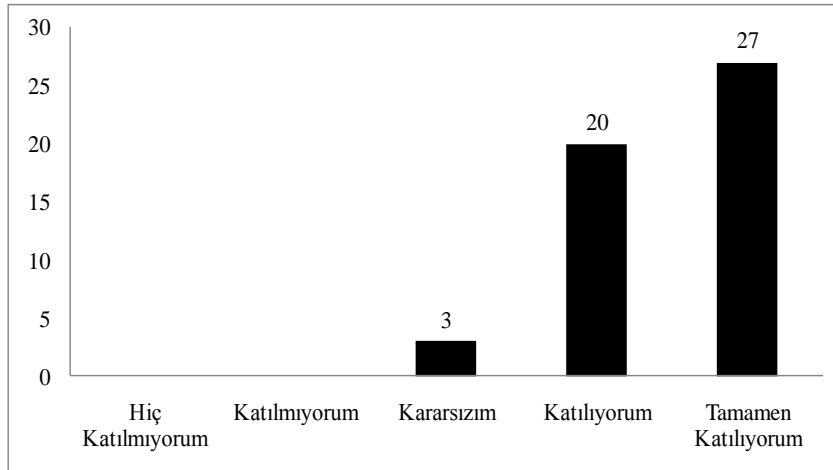
Şekil 5.8. Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir

Şekil 5.8’de müze müdürleri, müze koleksiyonlarını ilk sırada % 56 ile katılıyorum diyerek eğitim materyallerinin bulunduğu yerler olarak görmektedirler. % 32 ile ikinci sırada tamamen katılıyorum demişlerdir.

Tablo5.10’da müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.10. “Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0	0	0	0	3	6	20	40	27	54

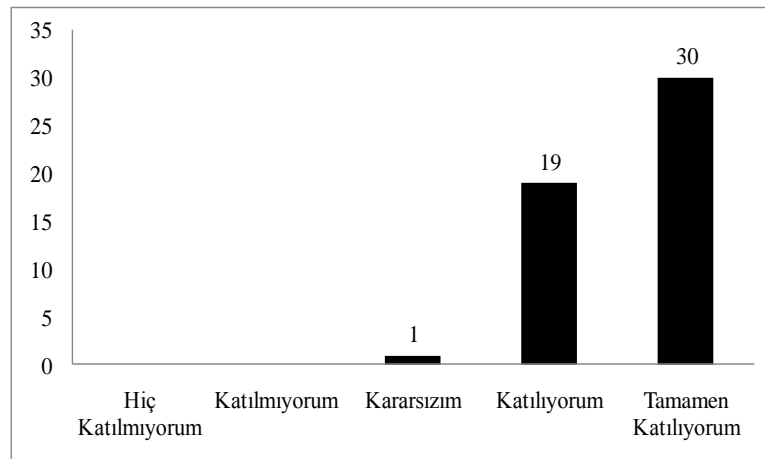

Şekil 5.9. Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır

Şekil' 5.9 da "Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır" sorusuna müze müdürleri %54' tamamen katılıyorum diyerek müzeleri bir eğitim kurumu olarak gördüklerini bir kere daha onaylamışlardır. Eğer müze bir eğitim kurumu ise bu eğitim kurumunun bir eğitim programı olmalıdır.% 40'la katılıyorum ikinci sıradadır. Tablo 5.11'de müzeler okullarla işbirliği yapmalıdır sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.11. "Müzeler okullarla işbirliği yapmalıdır" sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0	0	0	0	1	2	19	38	30	60

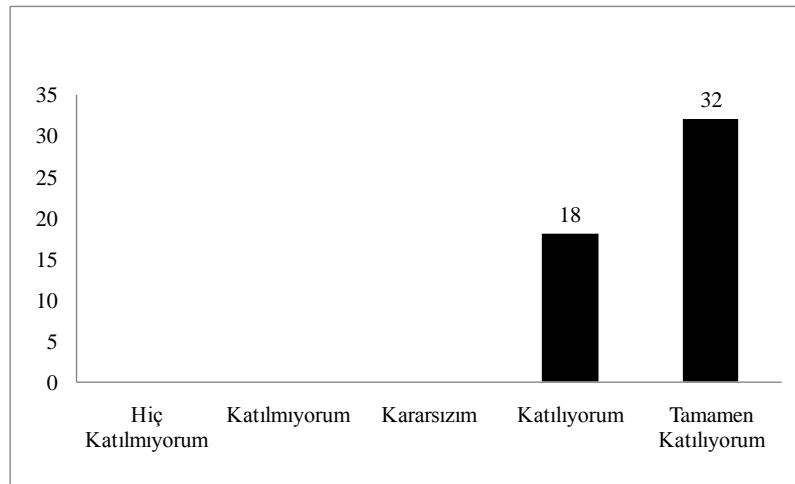

Şekil 5.10. Müzeler okullarla işbirliği yapmalıdır

Şekil 5.10’da müze müdürleri açıkça müzelerin okullarla işbirliği yapması gerektiğini %60’lık yüzdeyle tamamen katılıyorum diyerek onaylamıştır. %38 yüzdeyle ikinci sırada katılıyorum diyerek bir kez daha işbirliği vurgulanmıştır. Tablo 5.12’de eğitimde müzin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.12. “Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0	0	0	0	0	0	18	36	32	64

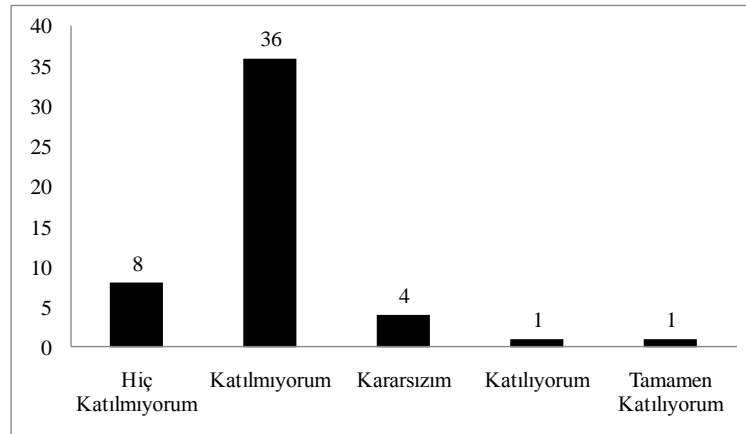
Şekil 5.11. Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır

Şekil 5.11’de müze müdürleri, %64 yüzdeyle ilk sırada tamamen katılıyorum diyerek, eğitimde müzenin kullanılması öğrencilerin ders ve okul motivasyonlarını arttıracak ve bunun sonucu olarak başarıları artacaktır diye düşünmektedirler. %36’lık yüzdeyle katılıyorum ikinci sıradadır.

Tablo 5.13’de müzelerde, eğitim amalı mekanları altyapı, materyal vs. konularında yeterlidir sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.13. “Müzelerde, eğitim amaçlı mekanlar altyapı, materyal vs. konularında yeterlidir” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
8	16	36	72	4	8	1	2	1	2

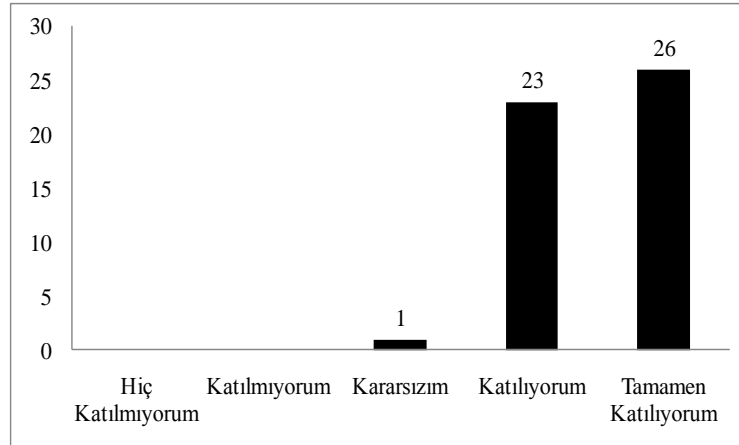

Şekil 5.12. Müzelerde, eğitim amaçlı mekanlar altyapı, materyal vs. konularında yeterlidir

Şekil 5.12’de müzelerin eğitim amaçlı kullanılmasıyla ilgili, mekan, materyal, altyapı gibi sorunlarının olmadığını katılmıyorum diyerek %72’lik yüzdeyle kabul etmemektedirler. %16 ile ikinci sırada hiç katılmıyorum demişlerdir. Bu da müzelerin eğitim amaçlı kullanılmasıyla ilgili materyal ve altyapı konusunda eksikliklerinin olduğunu göstermektedir. Tablo 5.14’de müze ziyaretleri sırasında öğrenciler rehberlik eden eğitim uzmanları olmalıdır sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.14. “Müze ziyaretleri sırasında öğrencilere rehberlik eden eğitim uzmanları olmalıdır” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0	0	0	0	1	2	23	46	26	52

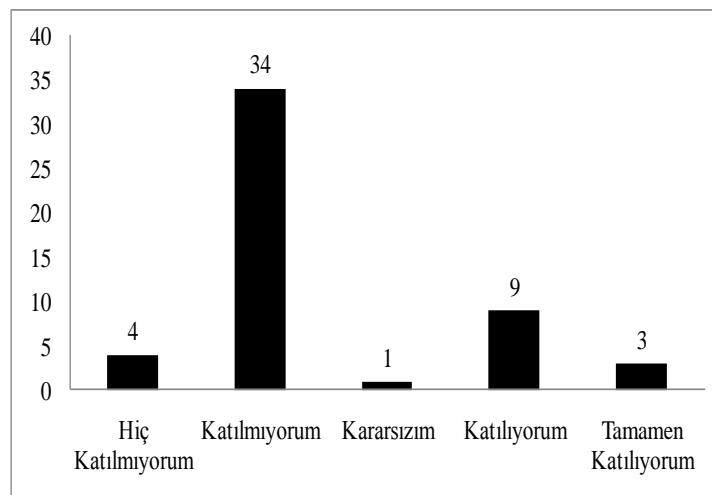

Şekil 5.13. Müze ziyaretleri sırasında öğrencilere rehberlik eden eğitim uzmanları olmalıdır

Şekil 5.13'te görüldüğü gibi müze müdürleri % 52 tamamen katılıyorum diyerek müzede bir eğitim uzmanı olması gerektiğini düşünmektedir. % 46 ile katılıyorum ikinci sıradadır. Tablo 5.15'de müze eğitimi konusunda müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılmaktadır sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.15. "Müze eğitimi konusunda müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılmaktadır" sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
4	8	34	68	1	2	9	18	2	4

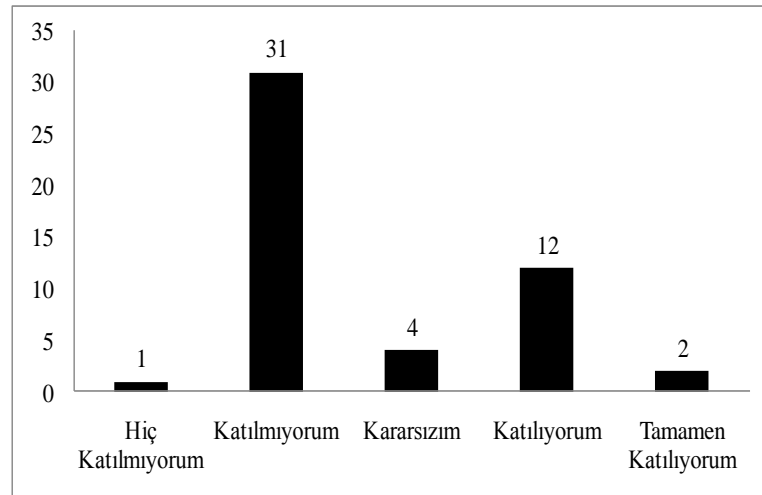

Şekil 5.14. Müze eğitimi konusunda müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılmaktadır

Şekil 5.14’de görüldüğü üzere müze müdürleri müze çalışanlarının %68’lik yüzdeyle ilk sırada müze eğitimi konusunda yeterli hizmet içi eğitim aldıklarını düşünmemektedirler.

Tablo 5.16. “Müze ziyaretleri için okullardan gelen talepler yeterlidir” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1	2	31	62	4	8	12	24	2	4

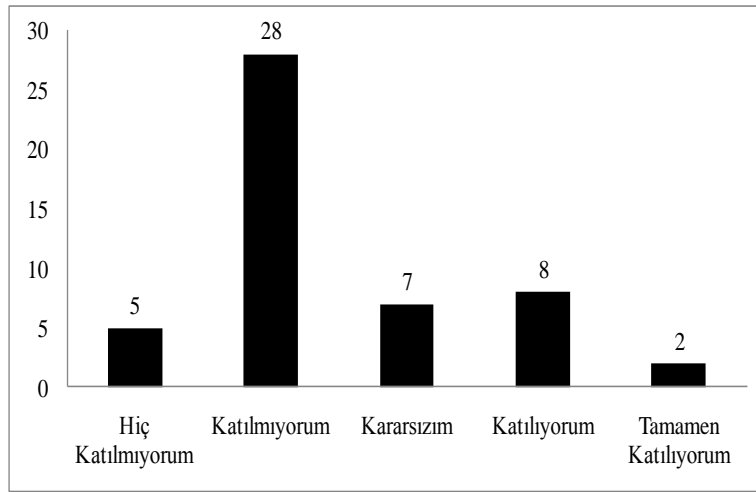
Şekil 5.15. Müze ziyaretleri için okullardan gelen talepler yeterlidir

Şekil 5.15’te görüldüğü gibi müze müdürleri %62 ile ilk sırada katılmıyorum diyerek müze ziyaretleri için okullardan gelen talepleri yeterli bulmamaktadır.

Tablo 5.17’de müzeler ziyaretler için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgiyi çekebilmektedir sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.17. “Müzeler ziyaretler için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgiyi çekebilmektedir” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
5	10	28	56	7	14	8	16	2	4

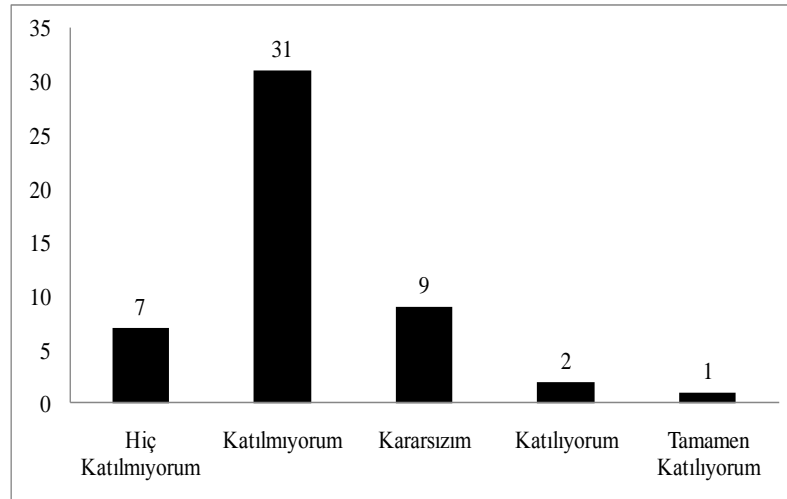
Şekil 5.16. Müzeler ziyaretler için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgiyi çekebilmektedir

Şekil 5.16’da müze müdürleri, müzeleri, okullara tanıtım yapmak ve ilgiyi çekmek konusunda yetersiz bulmaktadırlar. % 56 ile katılmıyorum ilk sıradadır.

Tablo 5.18’de müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.18. “Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum” sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
7	14	31	62	9	18	2	4	1	2

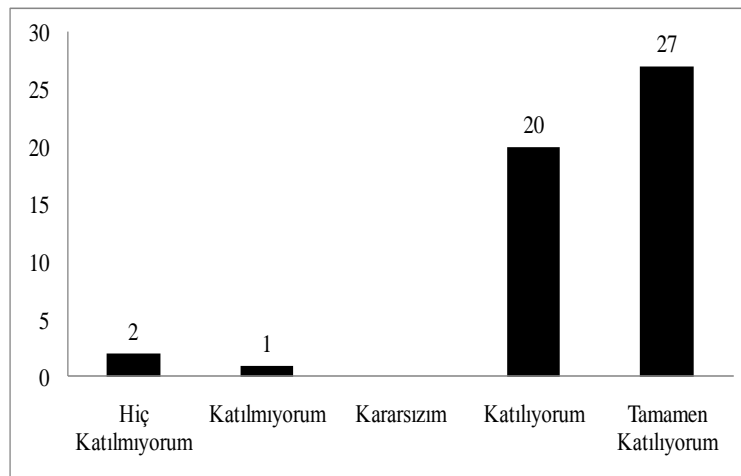

Şekil 5.17. Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum

Müze müdürleri müzelerdeki eğitim etkinliklerini %62 katılmıyorum diyerek yeterli bulmamaktadırlar.

Tablo 5.19. Ülkemizde müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde yeniliklere ve reformlara ihtiyaç vardır sorusuna verilen yanıtların yüzde dağılımı

Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
2	4	1	2		0	20	40	27	54

Şekil 5.18. Ülkemizde müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde yeniliklere ve reformlara ihtiyaç vardır

Müze müdürleri ülkemizde müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde reformlara ihtiyaç olduğunu %54 tamamen katılıyor diyerek ilk sırada onaylamışlardır.

5.3.3. Faktör Analizi

Çalışmada yapılan faktör analizi sonucunda Kaiser kriteri (özdeğer 1'den büyük olması) kullanılarak ilk dört faktör dikkate alınmıştır ve bu ilk dört faktör toplam varyansın (değişimi) %70.613'nün açıklanmaktadır (Tablo 5.20).

Tablo 5.20. Özdeğer faktörlerinin belirlenmesi ve toplam varyans oranı açıklama miktarı

Bileşen	Özdeğer		
	Toplam	% Varyans	Birkimli %
1	3,269	27,239	27,239
2	2,397	19,978	47,217
3	1,760	14,670	61,887
4	1,047	8,727	70,613
5	,895	7,460	78,073
6	,682	5,685	83,758
7	,517	4,310	88,068
8	,458	3,816	91,885
9	,302	2,516	94,401
10	,289	2,408	96,809
11	,229	1,906	98,715
12	,154	1,285	100,000

Bu dört faktördeki sorulara ait yükler incelendiğinde ilk faktörde sırasıyla en yüksek yükün soru 1, 2, 3 ve 4'de ait olduğu görülmektedir (Tablo 5.21). Bu dört soru başlığı dikkate alınarak bu faktörlere “Müzelerin müfredata ek olarak kullanılması gerektiği” faktörü adı verilmiştir.

İkinci faktör incelendiğinde sırasıyla en yüksek yüklerin soru 5, 6, 7 ve 8 'e ait olduğu görülmektedir. Bu dört soru başlığı dikkate alınarak bu faktörlere “Müzelerin eğitim amaçlı kullanılması konusundaki yeterliliği” faktörü adı verilmiştir.

Üçüncü faktör incelendiğinde sırasıyla en yüksek yüklerin soru 9, 10 ve 11 'e ait olduğu görülmektedir. Bu üç soru başlığı dikkate alınarak bu faktörlere “Müzelerin eğitim kurumu olması” faktörü adı verilmiştir.

Dördüncü faktör incelendiğinde en yüksek yükün soru 12'e ait olduğu görülmektedir. Bu soru başlığı dikkate alınarak bu faktörlere “Müzelerin eğitimde etkili kullanılması için bakanlık düzeyinde reform gerektiği” faktörü adı verilmiştir.

Tablo 5.21. MEÖ'nün faktör analizi sonucu ve ortaya çıkan varyans dağılımı

	Değişken			
	1	2	3	4
1- Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır	,795	,052	-,097	,076
2- Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır	,744	-,147	,262	,321
3- Müzeler ve okular iş birliği yapmalıdır	,737	-,103	,167	,441
4- Müze ziyaretlerinde rehberlik eden eğitimciler olmalıdır	,731	-,092	-,015	-,217
5- Müzeler ziyaret için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgi çekmektedir.	,242	,760	-,080	,111
6- Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum	-,090	,755	-,097	,086
7- Müzeler eğitim amaçlı mekanlar vs konularında yeterlidir	-,247	,749	,339	,024
8- Müze eğitiminde müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılıyor	-,099	,749	-,018	-,099
9- Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir	,164	,123	,862	,111
10- Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır	,556	,013	,729	-,079
11- Müze ziyaretleri için okullardan gelen talepler yeterlidir	,375	,198	-,666	-,086
12- Müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde reform gerekir	,086	,101	,068	,918
Rotasyon metod: Varimax Kaiser Normalizasyon.				

5.3.4. Ankette Yer Alan Yöneticilerin Demografik Özelliklerinin Müzecilikte Eğitim Ölçeği Bakımından İrdelenmesi

Tablo 5.22’de müze yöneticilerin cinsiyet dağılımı, Tablo 5.23’de cinsiyet dağılımının t-testi analiz verilmiştir.

Tablo 5.22. Müze yöneticilerinin cinsiyetine göre dağılımı

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Erkek	33	3,5152	,30509	,05311
Kadın	17	3,7010	,39863	,09668

Tablo 5.23. Müze yöneticilerinin cinsiyetine göre dağılımının t-testi analizi

	Varyansların homojenliğini içeren Levene testi		t-testi				
	F	P.	t	sd	P	Ortalamalar arası fark	Farkların standart hatası
Varyanslar homojen iken	1,260	,267	-1,835	48	,073	-,18583	,10125
Varyanslar homojen değil iken			-1,685	25,932	,104	-,18583	,11031

12 soruya verilen puanların kadın ve erkeklerdeki ortalamaların karşılaştırılmasında uygulanan t testi sonucunda kadın ve erkeklerin ortalamaları arasındaki fark önemli değildir.

Tablo 5.24. Müze yöneticilerinin cinsiyete göre Rank ortalamaları

Rank			
	Cinsiyet	N	Ortalama Rank
1- Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır	Erkek	33	22,44
	Kadın	17	31,44
2- Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir	Erkek	33	22,74
	Kadın	17	30,85
3- Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır	Erkek	33	23,94
	Kadın	17	28,53
4- Müzeler ve okular iş birliği yapmalıdır	Erkek	33	23,32
	Kadın	17	29,74
5- Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır	Erkek	33	24,65
	Kadın	17	27,15
6-Müzeler eğitim amaçlı mekanlar vs konularında yeterlidir	Erkek	33	25,06
	Kadın	17	26,35
7- Müze ziyaretlerinde rehberlik eden eğitimciler olmalıdır	Erkek	33	25,62
	Kadın	17	25,26
8- Müze eğitiminde müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim	Erkek	33	26,59
	Kadın	17	23,38
9- Müze ziyaretleri için okullardan gelen talepler yeterlidir	Erkek	33	25,97
	Kadın	17	24,59
10-Müzeler ziyaret için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgi	Erkek	33	25,70
	Kadın	17	25,12
11-Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum	Erkek	33	23,32
	Kadın	17	29,74
12-Müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde reform	Erkek	33	23,45
	Kadın	17	29,47

Tek tek her soruya verilen puanlar bakımından cinsiyetlerin rank ortalamaları arasındaki farklılıklar irdelendiğinde yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda soru 1, 2 bakımından kadın ve erkeklerin rank ortalamaları arasındaki farklılık istatistik olarak önemlidir ($p < 0.05$). Diğer sorularda ise kadın ve erkeklerin rank ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemli değildir. Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır sorusuna kadın yöneticilerin verdiği puan ortalaması 4.97 (tamamen katılıyorum a yakın), erkek yöneticilerin ise 4.21 (katılıyorum a yakın) dir. Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir sorusuna kadın

yöneticilerin verdiği puan ortalaması 4.47 (katılıyorum- tamamen katılıyorum aralığında), erkek yöneticilerin ise 3.96 (kararsızım-katılıyorum aralığında) dır.

Müze yöneticilerinin yaşlarını 40'dan küçük (1. grup), 40-50 arası (2. grup) ve 50'den büyük (3. Grup) olarak 3 gruba ayrılmıştır. Tablo 5. 25'de müze yöneticilerinin yaşlara göre dağılımı verilmiştir Tablo 5.25'de ve Tablo 5.26'da müze yöneticilerinin yaşlara göre dağılımı, yaş gruplarına göre varyans analizi verilmiştir.

Tablo 5.25. Müze yöneticilerinin yaşlara göre dağılımı

Yas grup	Ortalama	Standart Sapma	N
1	3,6410	,30691	13
2	3,5159	,31249	21
3	3,6094	,42243	16
Toplam	3,5783	,34725	50

Tablo 5.26 Müze yöneticilerinin yaş gruplarına ait varyans analiz tablosu

Varyasyon Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P.
Yaş grup	,148	2	,074	,606	,550
Hata	5,760	47	,123		
Genel	646,132	50			

Müze yöneticilerinin yaşları 3 seviyeye ayrıldıktan sonra 12 soruya verilen toplam puanların ortalaması dikkate alınarak yapılan varyans analizi sonucunda (One way ANOVA) yaş gruplarının ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemli değildir.

Tek tek 12 soru incelendiğinde **Kruskal-Wallis Test** uygulandığında soru 6, 7, 8 bakımından yaş gruplarının rank ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemlidir ($p < 0.05$) (Tablo 5.27). Diğer sorularda ise yaş grupları rank ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemli değildir.

Tablo 5.27. Müze yöneticilerinin yaş grupları Rank ortalamaları

	Yaş grup	N	Rank Ortalama
1-Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır	1	13	31,12
	2	21	23,55
	3	16	23,50
2- Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir	1	13	30,65
	2	21	23,40
	3	16	24,06
3- Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır	1	13	25,92
	2	21	28,45
	3	16	21,28
4- Müzeler ve okular iş birliği yapmalıdır	1	13	29,85
	2	21	26,17
	3	16	21,09
5- Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır	1	13	24,88
	2	21	26,17
	3	16	25,13
6-Müzeler eğitim amaçlı mekanlar vs konularında yeterlidir	1	13	24,65^{ab}
	2	21	21,17^b
	3	16	31,88^a
7- Müze ziyaretlerinde rehberlik eden eğitimciler olmalıdır	1	13	27,15^{ab}
	2	21	29,33^a
	3	16	19,13^b
8- Müze eğitiminde müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılıyor	1	13	27,27^{ab}
	2	21	20,31^b
	3	16	30,88^a
9-. Müze ziyaretleri için okullardan gelen talepler yeterlidir	1	13	24,96
	2	21	27,50
	3	16	23,31
10- Müzeler ziyaret için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgi çekmektedir.	1	13	22,15
	2	21	26,07
	3	16	27,47
11- Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum	1	13	21,85
	2	21	25,26
	3	16	28,78
12-Müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde reform gerekir	1	13	29,77
	2	21	23,62
	3	16	24,50

Müzeler eğitim amaçlı mekanlar vs konularında yeterlidir sorusuna 1. Yaş grubunun verdiği puanlar ortalaması 1.92 (hiç katılmıyorum- katılmıyorum aralığında), 2. Yaş grubunun puanlar ortalaması 1.76 (hiç katılmıyorum- katılmıyorum aralığında) ve 3. yaş grubu puanlar ortalaması ise 2.43 (katılmıyorum-kararsızım aralığında) dır.

Müze ziyaretlerinde rehberlik eden eğitimciler olmalıdır sorusuna 1. Yaş grubunun verdiği puanlar ortalaması 4.53 (katılıyorum-tamamen katılıyorum aralığında), 2. Yaş grubunun puanlar ortalaması 4.66 (katılıyorum- tamamen katılıyorum aralığında) ve 3. yaş grubu puanlar ortalaması ise 4.25 (katılıyorum- tamamen katılıyorum aralığında) dır.

Müze eğitiminde müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılıyor sorusuna 1. Yaş grubunun verdiği puanlar ortalaması 2.60 (katılmıyorum- kararsızım aralığında), 2. Yaş grubunun puanlar ortalaması 1.90 (hiç katılmıyorum- katılmıyorum aralığında) ve 3. yaş grubu puanlar ortalaması ise 2.8 (katılmıyorum- kararsızım aralığında) dır.

Müze yöneticilerinin tecrübelerine göre dağılımı Tablo 5.28’de, tecrübelerin yönetici tutumları üzerine etkisi Tablo 5.29’da ve tecrübelerin rank ortalamaları Tablo 5.30’da verilmiştir.

Tablo 5.28. Müze yöneticilerinin tecrübelerine göre dağılımı

Tecrübe	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
1	24	3,6632	,27854	,05686
2	24	3,5035	,40564	,08280

Tablo 5.29. Müze yöneticilerinin tecrübelerine göre t testi

	Varyansların homojenliğini içeren Levene testi		t-testi				
	F	P.	t	sd	P	Ortalamalar arası fark	Farkların standart hatası
Varyanslar homojen iken	,963	,332	1,590	46	,119	,15972	,10044
Varyanslar homojen değil iken			1,590	40,745	,120	,15972	,10044

Müze yöneticilerinin tecrübeleri 5 yıldan az ve 5 yıldan fazla 2 gruba ayrılarak tüm sorulara verilen puanların ortalamaları dikkate alınarak yapılan t testi sonucunda tecrübeli ve tecrübesizlerin ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemli değildir.

Teker teker 12 soru dikkate alınarak uygulanan Mann Withney U testi sonucunda soru 1, 2, 4, 5 bakımından tecrübeli ve tecrübesizlerin rank ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemlidir ($p < 0.05$). Diğer sorularda ise tecrübeli ve tecrübesizlerin rank ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemli değildir.

Tablo 5.30. Müze yöneticileri tecrübelerinin Rank ortalamaları

	Tecrübe	N	Ortalama Rank
1- Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır	1	24	28,81
	2	24	20,19
2- Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir	1	24	29,27
	2	24	19,73
3- Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır	1	24	26,88
	2	24	22,13
4- Müzeler ve okullar iş birliği yapmalıdır	1	24	29,10
	2	24	19,90
5-Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır	1	24	28,00
	2	24	21,00
6- Müzeler eğitim amaçlı mekanlar vs konularında yeterlidir	1	24	26,58
	2	24	22,42
7- Müze ziyaretlerinde rehberlik eden eğitimeçiler olmalıdır	1	24	25,00
	2	24	24,00
8- Müze eğitiminde müze çalışanlarına yeterli hizmetçi eğitim yapılıyor	1	24	25,35
	2	24	23,65
9- Müze ziyaretleri için okullardan gelen talepler yeterlidir	1	24	22,54
	2	24	26,46
10- Müzeler ziyaret için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgi çekmektedir.	1	24	24,27
	2	24	24,73
11- Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum	1	24	23,75
	2	24	25,25
12- Müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde reform gerekir	1	24	28,52
	2	24	20,48

Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır sorusuna 1. Tecrübe grubunun verdiği puanlar ortalaması 4.88 (katılıyorum-tamamen katılıyorum aralığında), 2 tecrübe grubun ise 4.20 (katılıyorum-tamamen katılıyorum aralığında) dir.

Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir sorusuna 1. Tecrübe grubunun verdiği puanlar ortalaması 4.41 (katılıyorum-tamamen katılıyorum aralığında), 2 tecrübe grubun ise 3.80 (kararsızım-katılıyorum aralığında) dir.

Müzeler ve okular iş birliği yapmalıdır sorusuna 1. Tecrübe grubunun verdiği puanlar ortalaması 4.71(katılıyorum-tamamen katılıyorum aralığında), 2 tecrübe grubun ise 4.3 (katılıyorum-tamamen katılıyorum aralığında) dir.

Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır sorusuna 1. Tecrübe grubunun verdiği puanlar ortalaması 4.70(katılıyorum-tamamen katılıyorum aralığında), 2 tecrübe grubun ise 4.5 (katılıyorum-tamamen katılıyorum aralığında) dir.

Müzelerin atölye durumuna ilişkin dağılımı Tablo 5.31’de, atölye durumunun yönetici tutumuna etkisinin t testi Tablo 5.32’de ve atölye durumların Rank ortalamaları Tablo 5.33’de verilmiştir.

Tablo 5.31. Müzelerin atölye durumuna ilişkin dağılımı

Atölye	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Yok	27	3,4907	,27477	,05288
Var	23	3,6812	,39859	,08311

Tablo 5.32. Müzelerde atölye durumunun yönetici tutumuna etkisi

	Varyansların homojenliğini içeren Levene testi		t-testi				
	F	P.	t	sd	P	Ortalamalar arası fark	Farkların standart hatası
Varyanslar homojen iken	4,027	,050	-1,990	48	,052	-,19042	,09568
Varyanslar homojen değil iken			-1,933	38,130	,061	-,19042	,09851

12 soruya verilen puanların ortalamaları dikkate alındığında atölye seviyelerinin ortalamaları arasındaki farkın belirlenmesinde uygulanan t testi sonucunda atölye olan ve olmayan müzelerin bu sorulara verilen puanlar bakımından ortalamaları arasındaki istatistik fark önemli değildir.

Tek tek sorular dikkate alınarak yapılan Mann Whitney U testi sonucunda soru 8, 11 bakımından atölye ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemlidir. Diğer sorularda atölye olup olmayanların rank ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemli değildir (Tablo 5.33).

Tablo 5.33. Müzelerde atölye durumlarının Rank ortalamaları

	Atölye	N	Ortalama Rank
1- Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır	Yok	27	22,43
	Var	23	29,11
2- Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir	Yok	27	22,63
	Var	23	28,87
3- Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır	Yok	27	24,13
	Var	23	27,11
4- Müzeler ve okullar iş birliği yapmalıdır	Yok	27	24,61
	Var	23	26,54
5- Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır	Yok	27	23,39
	Var	23	27,98
6- Müzeler eğitim amaçlı mekanlar vs konularında yeterlidir	Yok	27	24,00
	Var	23	27,26
7- Müze ziyaretlerinde rehberlik eden eğitimciler olmalıdır	Yok	27	23,89
	Var	23	27,39
8- Müze eğitiminde müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılıyor	Yok	27	22,28
	Var	23	29,28
9- Müze ziyaretleri için okullardan gelen talepler yeterlidir	Yok	27	25,17
	Var	23	25,89
10- Müzeler ziyaret için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgi çekmektedir.	Yok	27	24,74
	Var	23	26,39
11- Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum	Yok	27	22,15
	Var	23	29,43
12- Müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde reform gerekir	Yok	27	26,98
	Var	23	23,76

Müze eğitiminde müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapıyor sorusuna atölyesi bulunmayan müze yöneticilerinin verdiği cevaplar ortalaması 2.18 (hiç katılmıyorum-katılmıyorum aralığında), atölyesi bulunanların ise 3.10 (kararsızım- katılıyorum aralığında) dir.

Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum sorusuna atölyesi bulunmayan müze yöneticilerinin verdiği cevaplar ortalaması 2.00 (katılmıyorum), atölyesi bulunanların ise 2.39 (katılmıyorum-kararsızım) dur.

Müze tiplerine ilişkin dağılımı Tablo 5.34’da, müzelerin tiplerinin yönetici tutumuna etkisi Tablo 5.35’de ve Müze tiplerinin Rank ortalamaları Tablo 5.36’da verilmiştir.

Tablo 5.34. Müze tiplerine ilişkin dağılım

Müze tipi	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Devlet	43	3,5426	,30231	,04610
Özel	7	3,7976	,52893	,19991

Tablo 5.35. Müzelerin tiplerinin yönetici tutumuna etkisi

	Varyansların homojenliğini içeren Levene testi		t-testi				
	F	P.	t	Sd	P	Ortalamalar arası fark	Farkların standart hatası
Varyanslar homojen iken	2,416	,127	-1,845	48	,071	-,25498	,13818
Varyanslar homojen değil iken			-1,243	6,652	,256	-,25498	,20516

12 soruya verilen puanların ortalamaları dikkate alındığında müze tiplerinin ortalamalar arasındaki farkın belirlenmesinde uygulanan t testi sonucunda müze tiplerinin (devlet-özel) ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemli değildir.

Tablo 5.36. Müzelerin tiplerinin Rank ortalamaları

	Müze tipi	N	Ortalama Rank
1-Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır	Devlet	43	23,94
	Özel	7	35,07
2- Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir	Devlet	43	24,63
	Özel	7	30,86
3- Müzeler için eğitim programları hazırlanmalıdır	Devlet	43	25,01
	Özel	7	28,50
4- Müzeler ve okullar iş birliği yapmalıdır	Devlet	43	24,67
	Özel	7	30,57
5- Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır	Devlet	43	24,62
	Özel	7	30,93
6- Müzeler eğitim amaçlı mekanlar vs konularında yeterlidir	Devlet	43	25,81
	Özel	7	23,57
7- Müze ziyaretlerinde rehberlik eden eğitimciler olmalıdır	Devlet	43	24,12
	Özel	7	34,00
8-Müze eğitiminde müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılıyor	Devlet	43	25,08
	Özel	7	28,07
9- Müze ziyaretleri için okullardan gelen talepler yeterlidir	Devlet	43	25,66
	Özel	7	24,50
10- Müzeler ziyaret için okullara yeterli tanıtım yapmakta ve ilgi çekmektedir.	Devlet	43	25,17
	Özel	7	27,50
11- Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum	Devlet	43	23,88
	Özel	7	35,43
12- Müzelerin eğitime dahil edilmesi için bakanlık düzeyinde reform gerekir	Devlet	43	25,00
	Özel	7	28,57

Tek tek sorular dikkate alınarak yapılan Mann Whitney U testi sonucunda soru 1, 11 bakımından müze tipi (devlet- özel) rank ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak

önemlidir ($p < 0.05$). Diğer sorularda müze tipi rank ortalamaları arasındaki farklar istatistik olarak önemli değildir.

Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır sorusuna devlet müzesi yöneticilerinin verdiği cevaplar ortalaması 4.32 (katılıyorum-tamamen aralığında), özel müze yöneticilerinin ise 4.85 (tamamen katılıyorum yönünde) dir.

Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum sorusuna devlet müzesi yöneticilerinin verdiği cevaplar ortalaması 1.99 (hiç katılmıyorum- katılmıyorum aralığında), özel müze yöneticilerinin ise 2.88 (katılmıyorum- kararsızım aralığında) dir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde araştırma bulgularından çıkan sonuçlara yer verilmiş, sonuçların müzelerin eğitim fonksiyonlarına yönelik önemine değinilmiş ve analizler ışığında öneriler geliştirilmiştir.

Bu bölümde araştırma bulgularından çıkan sonuçlara yer verilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre “Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır” ve “Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir” sorularının rank ortalamaları arasındaki fark önemlidir. Bu sorular kadın müze yöneticileri için daha önemli bulunmuştur. Bu da kadın yöneticilerin bakış açısını bütün yöneticilerin benimsemesi yönünde olmalıdır.

“Müzeler eğitim amaçlı mekânlar vs konularında yeterlidir”, “ Müze ziyaretlerinde rehberlik eden eğitimciler olmalıdır” ve “Müze eğitiminde müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılıyor” sorularının müze yöneticilerinin yaş gruplarının rank ortalamaları arasındaki fark önemlidir. Bu sorular 40-50 yaş grubu için daha önemlidir. Bu yaş grubundaki yöneticilerin müze eğitim etkinliklerine daha duyarlı olduğunu görmekteyiz.

“Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır”, “Müzeler eğitim materyallerinin bulunduğu yerlerdir”, Müzeler ve okullar iş birliği yapmalıdır” ve ” Eğitimde müzenin kullanılması başarıyı ve ilgiyi artırır” sorularının müze yöneticilerin tecrübe rank ortalamaları arasındaki fark önemlidir. Bu sorular tecrübeleri 5 yıldan az olan müze yöneticileri için daha önemlidir. Beş yıldan az tecrübesi olan müze yöneticileri eğitim etkinliklerine daha duyarlıdır.

“Müze eğitiminde müze çalışanlarına yeterli hizmet içi eğitim yapılıyor” ve “Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum” sorularının atölye durumuna göre rank ortalamaları arasındaki fark önemlidir. Müzelerinde atölye bulunan müze müdürleri için bu sorular daha önemlidir. Atölyesi olan müzeler eğitim etkinliklerini atölyesi olmayanlara göre daha yeterli bulmaktadır.

“Müzeler okullar gibi eğitim kurumlarıdır” ve “Müzelerdeki eğitim etkinliklerini yeterli buluyorum” sorularının müze tipine göre rank ortalamaları arasındaki fark önemlidir. Özel müze yöneticileri için bu sorular daha önemlidir. Özel müzeler devlet müzelerine göre eğitim etkinliklerini daha yeterli bulmaktadır.

Diğer bir sonuca göre müze yöneticilerinin mezun oldukları okullara baktığımızda üniversitelerin Arkeoloji, Sanat Tarihi gibi bölümlerinden mezun olanların çoğunluğu oluşturduğunu görmekteyiz. Müzelerin eğitim fonksiyonlarını da göz önüne aldığımızda

Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinden mezun olanların da müzelerin eğitim birimlerinde çalışmalarına ya da yöneticilik yapmalarına olanak sağlanmalıdır.

Müzelerin eğitim için ayrılan bölümlerinin daha etkin hale getirilmesi için çalışmaların yapılması sağlanmalıdır. Araştırmaya göre müzelerin büyük çoğunluğunda eğitim birimleri ve öğrencilerin çalışma yapacakları atölyelerin, konferans salonlarının, galerilerin olmadığı görülmektedir.

Eğitimde müzelerin kullanılması başarıyı ilgiyi artırır görüşü müze yöneticilerinin büyük çoğunluğu tarafından kabul edilmektedir. Bu sonuca göre derslerin müfredat programlarındaki ilgili konularla bağlantılı olarak müze ziyaretleri yapılmalı bu sadece resim, dersleri değil fen, matematik, sosyal bilgiler gibi diğer dersleri de kapsamalıdır. Ayrıca müze yöneticileri, müzelerin eğitim amaçlı materyal alt yapı konularında yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Müzeyi ziyaret eden öğrencilerin müze ziyaretinden memnun kalmaları ve bu ziyaretin amacına ulaşması için gerekli iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir.

Müzelerde öğrencilere gerekli bilgilendirmeyi yapacak eğitim uzmanlarının bulunması gerektiğini düşünmektedirler. Öğrencilerin, müze ziyaret kurallarını bilmemeleri, müze salonlarını doğru bir kronoloji ve bilgilendirme ile gezebilmeleri ve öğretmenlerin müze koleksiyonları konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları gibi nedenlerle öğretmen ve öğrencilere rehberlik eden eğitim uzmanları olmalıdır. Müze eğitimcisinin; çocuk gelişimini ve müfredat programlarını bilen uzmanlar olmaları ve bu bilgilendirmeyi yapmaları sağlıklı olacaktır. Ayrıca müze eğitimi ile ilgili müze çalışanlarına da gerekli hizmet içi eğitim programları yapılmalıdır.

Müze eğitimi çağdaş ve modern toplum olmanın gereklerindedir ve elzemdir. Eğitime verdiğimiz değerın göstergelerindedir. Artık modern toplumlar eğitimlerini dört duvarla sınırlandırmamaktadır. Müzeler yaşayarak öğrenme için birer laboratuvar gibidir. Ülkemizde müze eğitimi konusunda yatırımlar yapılmalı en az özel müzeler kadar devlet müzeleri de bu konu da planlamalarını yapmalıdır.

Müze eğitimi konusunda gerekli alt yapı çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bunun için bakanlık düzeyinde reformlara ihtiyaç vardır. Müzelerin müze eğitim birimlerini oluşturulması ve müzelerin eğitim hedeflerini belirlemesi atılacak ilk adımlardandır.

Müzeler ziyaretçi sayısını arttırmak için yaratıcı fikirler üretmelidirler. Gerekli kurumlarla işbirliği yapmalıdırlar. Müzeler tanıtım faaliyetlerini broşür afişler gibi materyallerle

sağlayabilirler. Ayrıca öğrencilerin müzeye ulaşmalarını sağlamada ücretsiz veya indirimli servisler sağlayabilirler.

Müzelere giden bilinçli bir ziyaretçi grubu oluşturmak için müze kavramını öğrencilerimize küçük yaşlardan itibaren Mili Eğitim Bakanlığınca ortak olarak yapılacak eğitim programlarındaki yeniliklerle sağlanmalıdır.

Müzeler artık soğuk binalar olmaktan çıkmalı ve daha eğlenceli mekânlara dönüşmelidir. Sinema salonlarının, kafeteryaların, kitap satılan bölümlerin olduğu kültür merkezleri olmalıdır. Örneğin bir arkeoloji müzesindeki bir kafeteryada eski çağlarda yaşayan insanların yemek ve içecek çeşitlerine yönelik menüler hazırlanıp çeşitlilik sağlanabilir.

Müzeler okullarla işbirliğini bir plan dâhilinde yapmalı ve her öğrencinin en az bir kez, en az bir müze görmesini sağlayacak bir sistem kurmalıdır.

Müzelere gitme tekrarı ile ilgili “Müzeyi bir kez ziyaret ettim bir daha gitmeme gerek yok” fikrini değiştirmek için müzelerde süreli sergiler açmalı ve sergiler konusunda ve müze koleksiyonuna yeni eklenen eserler hakkında duyurular yapmalıdır.

Üniversitelerle de gerekli işbirliği yapılmalı üniversitelerde öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerine müze eğitimi dersi koyulmalıdır. Öğretmen adaylarına müze ziyaretinin önemi kavratılırsa okul müze işbirliği daha kolay sağlanacaktır.

Müzeler okullara her türlü yayınları (broşür, kitapçık vb.) öğrencilere ve öğretmenlere ulaşmasını sağlamalıdır. Ayrıca eğitim amaçlı müze yayınlarının okullara da ulaşması sağlanmalıdır (Müze öğretmen el kitabı vb.). Ayrıca hazırlanacak bu broşürlerin çocuklara uygun olması da gerekmektedir. Çocukların ilgisini çekebilecek çocuk broşürleri hazırlanmalıdır.

Müzelerde sınıf ortamı sağlanarak belirli zamanlarda dersler müzelerde yapılabilir. Müze eğitim sınıfları ile çocukların ilgileri daha canlı tutulacaktır.

Çocukların müze ziyareti öncesi müze koleksiyonlarını daha iyi anlayabilmeleri için evden kendi ailelerine aid tarihi objeler getirmeleri istenebilir. Örneğin dedesinden kalma bir cep saati, eski bir aile fotoğrafı, tarihi değeri olan bir giysi, şapka vb. Çocukların bu tarihi objeler hakkında bilgi vermeleri sağlanmalıdır. Böylece müzeyi gezerken müze koleksiyonlara olan bakış açıları değişecektir ve dikkatlerinin artması sağlanacaktır.

Müze ziyareti sonrası öğrencilerin okulda ve ya sınıfta bir müze kurmaları sağlanmalıdır. Bu müzede ailelerine aid tarihi objeleri sergileyebilirler. Çevrelerinde tarihi değeri olan saat, eski para, süs eşyaları, eski giysiler vb. getirip bu objeleri düzenleyip, bilgilendirme yazılarını hazırlayabilirler. Ayrıca görev paylaşımı yaparak müze görevlisi olup bilgilendirmeleri yapabilirler.

Müze ziyaretleri esnasında müzeyi ziyaret eden öğrencilerin müze de yapılacak eğitim planlamaları ile ilgili fikirleri alınabilir. Çocukların fikirlerini almak amacıyla kartlar hazırlanabilir ve bu hazırlanan kartların üzerine çocukların fikirlerini yazmaları sağlanabilir. Çocuklar böylece kendilerine bir yetişkin gibi davranıldığını hissedecek ve müzede yapılacak planlamalara çocukların bakış açıları da dâhil edilecektir.

KAYNAKÇA

- ABACI O., Çocuk ve Müze, Morpa Kültür yayınları, İstanbul, 2005
- ABACI O., Müze Eğitimi, Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim İş Ana Sanat Dalı, İstanbul, 1996
- ABACI O., Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Görsel Sanat Eğitimi, Morpa Kültür yayınları, İstanbul, 2006
- ABACI O., “Erken Çocukluk Eğitiminde Müzelerin Yeri” Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 1, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2003
- ALKAN C., Eğitim Ortamları, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını, Ankara, 1979
- ADIGÜZEL H., ÖZTÜRK F., “Türk Eğitim Düşüncesinde Okul Müzesinden Müze Pedagojisine Değişim”, Eğitim ve Bilim 14 (114), 1999
- AKTEKİN S., “Müze Uzmanlarının Okulların Eğitim Amaçlı Müze Ziyaretlerine İlişkin Görüşleri” Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 9, Sayı 2, 2008
- ATA B., Müzelerle ve Tarihî Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin “Müze Eğitimine” ilişkin Görüşleri, G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2002
- ATAGÖK T., “Çağdaş Müzeciliğin Anlamı; Müze ve İlişkileri” Yeniden Müzeciliği Düşünmek, Yıldız Teknik Üniversitesi, Basım Yayın Merkezi Yayınları, 1999
- ATAGÖK T., “Müze-Toplum İlişkisinde Eğitim” Yeniden Müzeciliği Düşünmek, Yıldız Teknik Üniversitesi, Basım Yayın Merkezi Yayınları, 1999
- ATASOY S., “Eğitim Kurumu Olarak Müzeler”, Arkeoloji ve Sanat Dergisi (1) Nisan-Mayıs, 1978
- ATASOY S., “Türkiye’de Müzecilik” Cumhuriyet Dönemi Türk Ansiklopedisi, 46, 1984
- BAŞARAN C., “Çağdaş Müzeciliğimiz” Akademik Araştırmalar 1, 1996
- BODE U., OTTO G., “Yaratıcılık Eğitimi”, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, dB 10. Sayı, Nisan, 2002
- BOYER C., “Using Museum Resources in the K-12 Social Studies Curriculum” ED412174, Eric Digest, 1996
- BOZDAĞAN A. E., “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilim Merkezlerini Fen Öğretimi Açısından Değerlendirmesi: Feza Gürsey Bilim Merkezi Örneği” Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2008
- BROOKS D. B., What Do History Museum Educators Want to Teach, Columbia Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2004
- BUYURGAN S., MERCAN L. ve ÖZSOY V., “Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları”, Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları, Ankara, 2005
- DAIFUKU H., Müze ve Ziyaretçi, Müzelerin Teşkilatlanması: pratik Öğütler, Türk Tarih Kurumu basımevi, Ankara, 1963

- ERİPEK S., İlköğretim Çağı Çocuklarının Bilişsel, Bedensel ve Kişilik Özellikleri, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1998
- EYİCE S., Müzeciliğimizin Başlangıcı ve Türk –İslam Müzeleri, ed. İnci Bayburtoğlu, 1990
- ECKHARDT F., Museums and Schools, Museum, 1953
- GARTENHAUS A. R., Yaratıcı Düşünme ve Müzeler, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara, 2000
- GERÇEK F., Türk Müzeciliği, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999
- GÜRKAN T., “Çocuğun Çok Yönlü Gelişimi ve Eğitimine Toplu Bakış” Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 1, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2003
- GODWIN M. W., Museum Education Facilities, Museum, 1953
- GÖKMEN C.O., “İlköğretim 1. Kademe Müzelerin Öğretim Ortamı Olarak Yeri”, Ankara Üniversitesi S B. E., Müze Eğitimi Tezsiz Yüksek Lisans, 2004
- HOOPER-GREENHILL, E., Writing a Museum Policy. University of Leicester, Department of Museum Studies, 1991
- HOOPER -GREENHILL, E., Müze ve Galeri Eğitimi, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara, 1999
- HOOPER-GREENHILL, E., Museum Education, The educational Role of The Museum Reprinted, Routledge, Newyork, 1996
- HUNTER K., “Teaching with Historic Places”, ED363568, Eric Digest, 1993
- KARASAR N., Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999
- KAVAK N., TUFAN Y., DEMİRELLİ H., “Fen-Teknoloji Okuryazarlığı ve İnfomal Fen Eğitimi: Gazetelerin Potansiyel Rolü” GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 26, Sayı 3, 2006
- KURUOĞLU-MACCARIO N., “Müzelerin Eğitim Ortamı Olarak Kullanımı”, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: XV, Sayı: 1, 2002
- MADRAN B., “Müze Türleri” Yeniden Müzeciliği Düşünmek, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi Yayınları, 1999
- MARCOUSSE R., Visual education and the museum, Museum, 2, 2, 1949
- MEB., Tarih Dersi Öğretim Programı (9.sınıf). Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. 2007
- MEB.. Sosyal Bilgiler 6.-7. Sınıf Programı. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. 2005
- MEB., “İlköğretim, 1-8. sınıflar Türkçe, Matematik, Sosyal, Bilgiler, Hayat Bilgisi ile Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarında Müze ile Eğitim, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı”, Ankara, 2008
- OĞUZKAN Ş., DEMİRAL Ö., TÜR G., Okulöncesinde Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri, YA-PA Yayınları İstanbul, 1999
- ONUR B., “Müze Eğitimi: Temel İlkeler ve Politikalar” Müze eğitimi Seminerleri(I) Akdeniz Bölgesi Müzeleri, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü yayınları, Antalya, 2002

- ORUÇ S., ALTIN B.N., “Müze Eğitimi ve Yaratıcı Drama”, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2007
- ÖMEROĞLU E., TURLA A., “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi ve Desteklenmesi”, Milli Eğitim Dergisi, Temmuz, 2001.
- ÖZKASIM H., ÖGEL S., “Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi”, İTÜ Dergisi/B, Sosyal Bilimler, Cilt: 2, Sayı:1, Aralık 2005
- ÖZSOY V., “Sanat (Resim) Eğitiminde Müze ve Okul İşbirliği ve Müzeye Dayalı Bazı Öğretim Yöntemleri” Milli eğitim Dergisi, Sayı:153-154, 2002
- PAYKOÇ F., “Türkiye’de Müze Eğitimi Uygulamaları:Tarihçe ve Örnekler”Müze Eğitimi Seminerleri (I) Akdeniz Bölgesi Müzeleri, Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları , Antalya, 2002
- PAYKOÇ F., BAYKAL, S. (2000) “ Müze Pedagojisi: Kültür, İletişim ve Aktif Öğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Etkililiğine İlişkin bir Çalışma”, Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme, 3. Uluslararası Tarih Kongresi, İstanbul,
- PERNOUD R., An Educational Experiment by the Musee de Histoire de France, Museum, 1953
- PIERCE M S., Art Museum Produced Resource Materials: An Examination of Evaluation Practices in Twelve Art Museum. Georgia Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1996
- ROSE T. H., Müzeler ve Öğretmen, Maarif Basım Evi, Ankara,1958
- SHABBAR N.,“Çocuklar İçin Müze eğitimi’ Kent, Toplum, Müze, Tarih Vakfı Yayınları, 2001
- SAN İ., “Yaratıcılık İki Düşünme Biçimi ve Çocuğun Yaratıcılık Eğitimi”, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 1-4, 1979
- SAVAŞ A., “Müze Mekanı ve Görsellik”, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayını, Kent-Müze Tarih Söyleşileri, Antalya, 2008
- SEVİNÇ M.,“ Bilişsel Gelişim ve Düşünce Becerilerinin Eğitimi” Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 1, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2003
- TEKELİ S., “Askeri Müzede Çağdaş Müzecilik Uygulamaları” 4. Müzecilik Semineri, Bildiriler, 1998
- TEZCAN AKAHMET K., “Müzelerden Öğrenme”, Yöret Vakfı Sanatla Eğitim Bütünleşiyor Psikolojik Danışmanlara Yeni Bir Bakış konulu konferans, İstanbul, 2008
- TEZCAN AKAHMET K., “Müzelerin Okul Eğitimine Katkıları” Yöret Potası 16, İstanbul, 2001
- TEZCAN AKAHMET K., Ödekan A., “Müze eğitiminin Tarihsel Gelişimi”, İTÜ dergisi/b Sosyal Bilimler, Cilt: 3, Sayı: 1, Aralık, 2006
- TEZGEL N., Müzecilikte Eğitim Faaliyetleri I.Müzecilik Sempozyumu (Bildiriler) içinde. 14-15 Ekim 1993, İstanbul, 1994
- ÜN A.K., Aktif Öğrenme, Bilişim Eğitim Yayınları, 2007

YAVUZOĞLU-ATASOY N., “Müze Türleri” Yeniden Müzeciliği Düşünmek, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi Yayınları, 1999

YÜCEL E., Türkiye’de Müzecilik, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1999

ZELLER T., “Müze Eğitimi ve Okul, Sanat, Farklı Uçlar ve Farklı Anlamlar”, Art Education, Cilt: 38, Sayı: 3, 1985

TURAN Ş., Türk Kültür tarihi, Bilgi yayınevi, Ankara, 2002

EKLER

EK-1 ANKET

Sayın Müze Müdürü,

Bu anket, Akdeniz Üniversitesi Müzecilik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tez Çalışması için Türkiye’de Müzelerin Eğitsel Fonksiyonlarına Yönelik Tutum ve Kanaatlerinin ölçülmesi amacıyla yapılmaktadır. Elde edilen veriler başka bir amaçla kesinlikle kullanılmayacaktır. Cevapları (X) işareti kullanarak yapabilirsiniz.

Cinsiyetiniz:		K		E		Yaşınız:
Mezun Olduğunuz Okul						
Kaç Yıldır Müze Yöneticiliği Yapıyorsunuz?						
Görev Yaptığınız Müzede Eğitim İçin Ayrılan Mekan (Atölye, Oda vs.) Var mı?						
Müzenin Adı ve Bulunduğu İl						
	Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım/ Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Müzeler Okullar gibi Eğitim/Öğretim Kurumlarıdır					
2	Müzeler Eğitim Materyallerinin Bulunduğu Yerlerdir					
3	Müzeler İçin Eğitim Programları Hazırlanmalıdır					
4	Müzeler ve Okullar İşbirliği Yapmalıdır					
5	Eğitimde Müzenin Kullanılması Başarıyı ve İlgiyi arttırır					
6	Müzeler, Eğitim Amaçlı Mekanlar Altyapı, Materyal vs. Konularında Yeterlidir					
7	Müze Ziyaretleri Sırasında Öğrencilere Rehberlik Eden Eğitim Uzmanları Olmalıdır					
8	Müze Eğitimi Konusunda Müze Çalışanlarına Yeterli Hizmet içi Eğitim Yapılmaktadır					
9	Müze Ziyaretleri İçin Okullardan Gelen Talepler Yeterlidir					
10	Müzeler Ziyaretler İçin Okullara Yeterli Tanıtım Yapmakta ve İlgiyi Çekebilmektedir					
11	Müzelerdeki Eğitim Etkinliklerini Yeterli Buluyorum					
12	Ülkemizde Müzelerin Eğitime Dahil Edilmesi İçin Bakanlık Düzeyinde Yeniliklere ve Reformlara İhtiyaç Vardır					

EK-2 İZİN BELGESİ

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

SAYI : B.16.KVM.0.06.04.00/- 124997
KONU : Müze e-posta adresleri

01/07/2009

Sayın Özden YILMAZ
ozden_serbes@hotmail.com

İLGİ: 29.06.2009 tarihli e-postanız.

“Türkiye’de Müzelerin Eğitim Fonksiyonlarına Yönelik Müze Yöneticilerinin Tutum ve Fikirleri” konulu anket çalışmanıza ilişkin müze müdürlükleri e-posta adresleri talebini konu alan ilgi e-postanız incelenmiştir.

Müze Müdürlükleri ve bağlı birimlerine ait Bakanlığımız resmi e-posta adresleri ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Hakan Melih AYGÜN
Bakan. a.
Daire Başkanı V.

EK: Liste (4 sayfa)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Özden YILMAZ
Doğum Tarihi ve Yeri : 04/01/1977, Lüleburgaz
Medeni Durumu : Evli

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Lüleburgaz Lisesi
Lisans Diploması : Marmara Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği
Yabancı Dil / Diller : İngilizce

İş Deneyimi

- Özel Irmak Koleji, Stajyer Okul Öncesi Öğretmenliği (2000-2001)
- MEB Okul Öncesi Öğretmenliği(2001-)

Bilimsel Etkinlikler

- TEGEV Sosyal Sorumluluk Projeleri Kapsamında gönüllü öğretmenlik (1999, 2003)
- IV. Müzecilik Çalıştayı (Arkeolojik sitler ve modern yerleşimler-Side Örneği, 2008)
- Sabancı Müzesi Eğitim Atölyesi Çalışmaları (2008)
- V.Müzecilik Çalıştayı ve paneli (Andriake Granariumu'nun Müzeleştirilmesi, 2009)

Adres : Gazi Kemal Mahallesi, Saraç sitesi A-Blok, No:10, Isparta

e-post :ozden_serbes@hotmail.com

Telefon No:505 780 43 70